

fuzinadi

Leto XXVI

Ravne na Koroškem, 14. julij 1989

Št. 7

Znižati stroške poslovanja

Letos smo dosegli pomemben napredek v poslovnosti železarne proti letu '88, ko je bilo treba podjetje poslovno konsolidirati. Zdaj večina tozdov dosega pozitivne poslovne rezultate in tudi finančni se izboljšujejo. Največji letos doseženi napredek je, da smo uspeli izenačiti cene inputa in outputa, ki so bile še lani in v začetku '89 v izrazito negativnem razmerju. Tudi planske cilje, zastavljene z gospodarskim načrtom za letos, uresničujemo. Pri tem velja posebej poudariti izvozne dosežke, saj presegamo plan za okoli 12%. Tu smo se že precej preusmerili od črne metalurgije na predelavo ter osvojili nekaj novih trgov.

Že lani smo si s posebnimi programi zadali nalogo, da izboljšamo naše poslovanje tudi z zniževanjem

stroškov. To je povsem razumljivo, saj je realno izboljšanje finančnega poslovanja mogoče le z zniževanjem stroškov, kar omogoča vsakemu podjetju konkurenčnost na trgu in vključevanje na inozemske trge. Za železarno je to posebej pomembno, ker je delež stroškov v realizaciji zelo visok, saj v najbolj materialno intenzivni proizvodnji zneso tudi 80 odst.

Pomembno znižanje stroškov smo dosegli z naslednjim:

povečali smo izplene, dosegli fizično znižanje zalog in povečali koeficient obračanja. Znižali smo tudi delež materialnih stroškov v realizaciji. Dosegamo načrtovano produktivnost dela in pričakujemo, da se bomo približali planiranim finanč-

nim rezultatom. Kako pomembni so stroški poslovanja, pokaže naslednji primer:

V premoženju železarne znaša delež osnovnih sredstev (konec l. '88) 63,48%, zaloge 12,25%. Izkoriščenost osnovnih sredstev, ki predstavljajo pretežni del našega premoženja, pa ni v vseh proizvodnih enotah na najvišjem nivoju. Podatki iz Biltena železarne namreč kažejo, da imamo marsikatero nove agregate z visokimi vrednostmi izkoriščene tudi pod 50%. To pa pomeni, da imamo opravka z bistveno previsokimi fiksnimi stroški. Proizvodi, izdelani na takih agregatih, ne morejo biti konkurenčni ne glede na siceršnjo kvaliteto in dobavne roke. Podobnih primerov bi lahko žal navedli še več. Zato smo že lani, poseb-

no pa letos začrtali aktivnosti za zniževanje stroškov. Ker pa smo to področje zanemarjali več kot 10 let, bomo morali začeti pri temeljih. Tak temelj je gotovo organizacija proizvodnje v najširšem pomenu besede. Proizvodnjo moramo organizirati tako, da bodo produkcijski tvorca (osnovna sredstva, surovine in delo) dajali maksimalne učinke.

Morali bomo začeti s šolanjem kadrov, ki naj bi organizirali optimalno proizvodnjo, in smo prve korake že storili. Brez korenitega posega na to področje ni mogoče pričakovati pomembnih dosežkov. Pričakujemo tudi, da bo spremenjena organizacija, ki jo načrtujemo, in podjetništvo kot vsebina te reorganizacije, pripomogla k uresnitvi poslovno učinkovitega podjetja Železarne Ravne.

V zvezi s tem je danes eno od zelo zahtevnih področij tudi zagotavljanje financiranja tekoče in razširjene reprodukcije, posebej še zaradi visoke stopnje inflacije in s tem obresti, ki jih zelo težko dobimo od naših kupcev. Pri današnji inflaciji in obrestni meri so obresti vedno večji finančni strošek poslovanja, če moramo financirati to reprodukcijo z izposojenim denarjem.

Edo Javornik

ŽELEZARNA NA METEC '89

Svetovni sejem in posvetovanje o metalurški tehnologiji priredijo vsaka štiri leta. Letos je bil v Düsseldorfu od 20. do 26. maja skupaj z GIFA '89, Term Prozess '89 in Bergbau '89.

Na sejmu je sodelovalo le malo jugoslovanskih podjetij. Železarna Ravne je bila edina, ki se je predstavila s svojimi računalniškimi programi. Na osebem računalniku je predstavila računalniško rešitev za vodenje procesov EPŽ.

Perspektivni kupci naprave EPŽ so si z velikim zanimanjem ogledali najnovjšo računalniško rešitev.

V okviru posvetovanja je bil organiziran tudi ogled železarne Thyssen v Krefeldu, kjer že več let uporabljajo dva računalniška paketa Železarne Ravne.

Jože Šegel, dipl. inž.

ZAPIS Z 12. SEJE DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 5. junija, se je sesal delavski svet Železarne Ravne na svoji 12. redni seji. Na dnevnem redu je bilo osem točk, na začetku seje je sekretar dodal še eno. Dnevni red so delegati sprejeli.

1. Pri prvi točki, ko je šlo za potrjevanje zapisnika, je eden izmed delegatov pripomnil, da je bila zahteva centra za samoupravljanje, naj tozdi ugotovijo, kako je z »odtujevanjem« računalnikov v železarni, izražena pregrebo, saj ne gre le za kraje, kar pod to besedo razumemo, ampak predvsem za posojanje in podarjanje. Zadevo bo razčistil odbor samoupravne delavske kontrole.

2. Poročilo o delu kolektivnih izvršilnih organov je bilo sprejeto brez pripomb. Tudi novica, da je železarna namenila bolnici Slovenj Gradec dodatnih 681 milijonov dinarjev (po prispevku od skupnega dobička z banko, danem pred nekaj meseci) brezobrestnega posojila za dokončanje dveh investicij, ni vzbudila pozornosti.

3. Predstavnike tistih tozdov, ki so imeli pripombe na sedanje predloge o novi organiziranosti Železarne Ravne, je predsednik PO potolažil, da predlogi še niso dokončni, niti še niso zreli za javno razpravo. Reorganizacijo pripravlja 14 strokovnih timov, v katerih so predstavniki vseh tozdov, zato se ni bati, da upravičene zahteve kolektiva ne bi bile upoštevane. Glede na to, da pri organiziranju vzdrževanja že doslej ni šlo vedno vse gladko, se je nekaterim zdelo upravičeno vprašanje delegata iz SGV, kako to, da vodi tim za reorganizacijo vzdrževanja človek, ki bo še več kot leto dni zaposlen izven železarne. Na odgovor, da gre za perspektiven kader, delegati niso imeli več pripomb.

4. Poslovodni odbor in ustrezne službe bodo celovito stanovanjsko politiko železarne oblikovale šele jeseni, zato sta bili tokrat obravnavani le dve konkretni vprašanji.

V prvem delu so bili ponovno obravnavani krediti za individualno gradnjo. Čeprav se je na sejo delavskega sveta »vsilila« skupina, odbor graditeljev, jim v več kot enourni razpravi ni uspelo prepričati predlagatelja ter večine delegatov, da so razpisani kreditni pogoji pretežki, in ostalo je pri 186. sklepu, sprejetem z minimalno večino na 11. seji delavskega sveta.

V drugem delu te točke je sledila informacija, da bo železarna začela obnavljati samski dom na Čečovju št. 13.

Iz sedanjih samskih sob bodo uredili 6 dvosobnih, 9 enosobnih stanovanj in 6 garsonjer, kar bo veljalo približno toliko, kolikor je namenjenih sredstev za gradbene kredite. Seveda pa mora železarna zagotoviti začasna bivališča vsem stanovalcem tega bloka, kar ne bo vedno lahko. Breme premeščanja prevzema tozdi Družbeni standard.

5. Razlago o nastajanju skupne Evrope je najbrž ravnatelj tozdi PII pripravil za tiste delegate, ki ne spremljajo sredstev javnega obveščanja,

gotovo pa drugim tudi ni škodila, še posebno, ker jim je bilo obljubljen, da bo za eno prihodnjih sej pripravljen »konkretniji program nalog, ki jih moramo opraviti, da bi ustvarili splošne usmeritve priprav za Evropo '92«.

6. Z zaupanjem, da so predlagatelji odpravili vse pomanjkljivosti, so delegati sprejeli prečiščena in dopolnjena besedila: Pravilnik o priznanjih ter Statut in Pravilnik slikarske kolonije.

7. Naloga v sedmi točki dnevnega reda, naj delavski svet sprejme sklep, da sprejema darilo avstrijske firme Elektrodenwerk Steeg v vrednosti 172.600 ATS, je bila prijetna. Pomislek bi lahko vzbudila le domneva, da izjave prejemnikov nagrad, češ, da jim ne pomenijo le priznanje, ampak tudi obveznosti, niso le

fraza. Vendar o tem, kakšne obveznosti za železarno sledijo darilu, ki je namenjeno Pihalnemu orkestru ravenskih železarjev, na delavskem svetu ni bilo govora.

8. Le formalnost je bil sprejem sklepa, da Železarna Ravne najame pri tujem kreditorju posojilo za nakup elektroobločne peči. Najeli smo 4.165.000 DEM za 5 let po 7,94 % obrestni meri in s provizijo 0,375 % letno.

9. Delegati so (zaradi obveznosti predsednika sindikata) že po prvem delu seje obravnavali in sprejeli pobudo sindikata, naj strokovne službe železarne kljub drugačni družbeni usmeritvi pripravijo vse, da bi lahko začeli izplačevati OD dvakrat mesečno.

M.P.

Prvi osnovni seminar za mlajše vodilne delavce v SOZD-u Slovenske železarne

Že drugo leto poteka na ravni sozda SZ izobraževanje za vodstvene delavce v obliki seminarjev in posvetov. Izbira izobraževalne oblike je odvisna od strukture udeležencev in vrste izobraževalne tematike. Posvete v večji meri namenimo (po stažu) starejšim vodstvenim delavcem, mlajšim pa namenimo bolj seminarso dejavnost z vključevanjem novitet in skupinskega dela. V sistematično izobraževanje želimo zajeti predvsem mlajše perspektivne vodstvene delavce, zato smo tudi uvedli – letos prvič – časovno nekoliko daljši osnovni seminar s področja poslovedenja. Seminar smo časovno omejili na deset dni, s tem da smo ga še razdelili na dva dela. Prvi del seminarja smo izvedli v Kotljah na Koroškem od 22.6. do 26.6.1989.

Namen osnovnega seminarja za poslovodne kadre je dati sistematično znanje o poslovedenju, z upoštevanjem značilnosti in skupnih točk sozda Slovenske železarne.

Pri izbiri tematike programskih sklopov seminarja smo zajeli znanja, ki so pogoj za uspešno opravljanje in usklajevanje poslovnih funkcij. Več čas seminarja je bil poudarek na tistih točkah, v katerih se stikajo področja poslovnih funkcij: planiranja, organiziranja, vodenja in kontrole na področju financ, trženja, proizvodnje in njihovega povezovanja.

Kot predavatelje smo povabili k sodelovanju priznane domače in tuje strokovnjake. Mag. Rudi Rozman je kot pobudnik in začetnik usposabljanja poslovnih kadrov v sozdu v svojem začetnem predavanju seznanil udeležence z bistvom poslovanja in poslovedenja ter njegovim razvojem. Sledila je predstavitev načel, vrst in procesov uspešnega planiranja, organiziranja, delegiranja in

kontrole kot temeljnih dejavnosti vodstvenega kadra.

Mag. Andrej Cetinski je v svojih predavanjih utemeljil pomembnost poznavanja financ za uspešno poslovedenje in v zadnjem času zelo aktualne spremembe upravljanja na osnovi kapitala. Poseben poudarek je bil dan poznavanju bilanc in njihovem medsebojnemu prepletanju, pomenu planiranja in spremljanja likvidnosti poslovanja. V zadnjem delu predavanja pa so slušatelji rešili praktični primer priprave celovitega finančnega načrta podjetja.

Kolikšen je pomen uspešnega trženja z industrijskimi izdelki, nam je predstavil skozi strategijo in taktiko trženja mag. Peter Tomšič.

Metode operacijskih raziskav so eden od pomembnih pripomočkov pri iskanju odgovorov na vprašanje o obnašanju poslovnega sistema kot celote ali samo njegovih delov. S to temo in z metodami linearnega in mrežnega programiranja nas je seznanil mag. Tone Britovšek.

Prava popestritev seminarja je bil tudi predavatelj iz ZDA dr. Frank Landy, ki je v svojem predavanju pri opredelitvi tipa uspešnega poslovedneža poudaril tri vidike, ki jih moramo upoštevati pri izbiri kandidata: opredelitev nivoja procesa vodenja (z opredelitvijo vrste in zahtevnosti delovnih nalog), različnost možnih delovnih pristopov k procesu poslovedenja in kot tretji vidik – specifična trenutka (okolja-kulture) in z njo povezane dinamike sprememb trendov razvoja družbe.

Ob koncu seminarja je udeležence seminarja predsednik KPO SOZD SZ tov. Igor Uršič seznanil s strategijo nadaljnjega razvoja SLOVENSkih ŽELEZARN.

Prvi osnovni seminar za poslovodne delavce, ki smo ga izvedli v okviru sozda, je dal slušateljem izhodiščna znanja za nadaljnje strokovno izpopolnjevanje s področja poslovedenja.

Ob zaključku prvega dela seminarja so se slušatelji okvirno opredelili za teme seminarskih nalog, ki se bodo problemso vezale na njihove sedanje in bodoče naloge iz neposrednega delovnega okolja. V času priprave seminarске naloge bodo imeli slušatelji možnost konzultacij s predavatelji.

Izvedbo drugega dela seminarja planiramo jeseni in sicer s predstavitvijo seminarških nalog slušateljev in z nadaljevanjem oz. poglobitvijo nekaterih tem programskih sklopov iz prvega dela.

Zaradi raznovrstnosti problematike in njenega obsega smo se v prvem delu seminarja oprli na metodo predavanja, v drugem delu pa bomo namenili več časa razpravi, delu v skupinah in študiju posameznih prihodkov.

Seminarja se je udeležilo skupaj 18 slušateljev, in sicer iz Železarne Jesenice (Černe Sonja, Endliher Marjan, Hribar Klemen, Petraš Rajko, Zupančič Ivanka), Železarne Ravne (Sonjak Nikolaj, Vošner Mirolav, Barbič Cveto, Miklavc Janjo, Pratinčar Jurij, Urnaut Borut), Železarne Štore (Milanović Slobodan, Plazar Stane, Logar Franc, Vizjak Ivan, Dečman Milan) in Plamena Kropa (Oblak Vladimir, Potočnik Anton).

V razgovoru s slušatelji med seminarjem in na osnovi rešenega vprašalnika ob koncu je razvidno, da je seminar kot celota v vsebinskem in organizacijskem smislu uspel. Vsebinsko tem in metodični pristop k podajanju tem so slušatelji ocenili kot dober, s tem da so dali tudi nekatere pripombe v zvezi z gradivom za seminar in lokacijo izvedbe seminarja.

Gradivo za bodoče seminarje bomo skušali poslati udeležencem pred pričetkom seminarja. Za število udeležencev osnovnega seminarja bomo razširili tudi krog dosedanjih prejemnikov zanimivih člankov iz tuje revijalnega tiska s širšega področja upravljanja in poslovedenja (izdajamo jih pod naslovom BEREMO ZA VAS).

Izhajajoč iz števila prisotnih članic sozda na seminarju bi pripomnili, da je bila tokrat njihova udeležba bolj skromna. Prav tako bi veljalo v bodoče tudi razmisliti o kraju organizacije večdnevni seminarjev, saj je bližina Železarne Ravne udeležence seminarja večkrat odtegnila od izobraževanja. Poudariti velja, da je bil seminar strokovno uspešen in da je potekal v prijetnem delovnem vzdušju, kar nam je omogočil tudi kolektiv Hotela Rimski Vrelec, ki je v tem času med drugim odstopil svoje gostinske prostore seminarški dejavnosti.

Mirjam Semolič-Sore

Maj ni bil slab

V maju smo zaostali za planom skupne proizvodnje 3,4 odst., v kumulativni 2 odst. Za 14.851 t prodanih izdelkov smo iztržili 306,4 milijarde din, od tega na domačem trgu 13.168 t ali 270,3 milijarde din, izvozili pa smo za 1.683 t ali za 36,1 milijarde din, kar znaša prek tri milijone dolarjev.

SKUPNA PROIZVODNJA POD NAČRTOM

Plan v JEKLARNI ni bil dosežen predvsem zaradi neodvzemanja jekla na pečeh, ki delajo za Jeklolivarno. Poleg tega je zaradi napačnih raztalitev (splošni nered pri vračanju odpadkov na pripravo vložka) bilo izdelanih okoli 250 t ingotov izven programa. Zaradi pomanjkanja niklja tudi ni bil stoodstotno izpolnjen program glede na legiranost. Nekoliko težav je bilo tudi z dobavo ponovne opeke za VAD in prelivne ponovce. Prav tako je primanjkovalo opeke za zamašne drogeve in cevne opeke za pihanje s kisikom.

JEKLOLIVARNO še vedno pesti pomanjkanje naročil, od tod tudi komaj 75-odst. doseganje plana.

Največ zastojev v VALJARNI je bilo na račun pomanjkanja vložka. Na težki progji so plan dosegli 96,7-odst., na srednji 107,8-odst. in na

lahki 44,8-odst. Največji premik je bil dosežen pri boljši izkoriščenosti proge, in sicer 74 odst. za proizvodnjo in le 26 odst. zastojev. Vzrok za nedoseženo proizvodnjo je drobnejši asortiment in večji delež visoko legiranih jekel.

V KOVAČNICI so plan presegli za 2 odst., nekaj tudi na račun zmanjšanja medfaznih zalog. Ob nižjem izvozu je tudi izmeček znatno nižji in daleč pod normativom. 22. maja je pričel ponovno obratovati kovaški stroj (v popravilu je bil skoraj dva meseca). Z naročili so do vključno tretjega kvartala zasedeni, vendar bolj enostransko, saj ni dovolj naročil za izvoz in za domače tozde. Dostava ingotov iz Jeklarnje je potekala dobro in brez večjih zastojev.

V JEKLOVLEKU so imeli dovolj vložnega materiala, saj so tudi plan presegli za 15,2 odst., in to predvsem na račun luščenega jekla, kjer je bil plan presežen za 67,7 odst., medtem ko so dosegli pri vlečenem jeklu le 67,6 odst., pri brušenem 71,3 odst. in pri vlečeni žici 51,8 odst.

Od mehansko predelovalnih tozdov so plan presegli Orodjarna, Pnevmatični stroji, TRO, Armature in Monter. Orodjarna je imela dovolj naročil, primanjkovalo pa jih je v Strojih in delih, kjer tudi niso bile dobavljene vse stiskalnice. Ob problemu termične obdelave so bili pri Nožih še v okvari nekateri stroji. Vzmetarno je pestil visok bolniški stalež – okoli 16 odst. Visoko odsotnost zaradi bolezni so imeli tudi v TRO, pestile pa so jih tudi okvare strojev.

NAČRT PRODAJE DOMA SMO PRESEGLI

Plan prodaje smo presegli za 10,5 odst. Največ so k temu pripomogli v Valjarni, kjer so plan presegli za 14,3 odst., v Kovačnici 21,4 odst., Jeklovleku 32,1 odst., TSD 16 odst., Orodjarni 19,1 odst., Pnevmatičnih strojih 21,5 odst., TRO 7,9 odst. in Kovinarstvu 63,4 odst. Naročil primanjkuje v Strojih in delih za obdelane ulitke in odkovke. Najbolj kritično z naročili je v Jeklolivarni, imajo pa tudi neugoden asortiment, kar jim še dodatno znižuje produktivnost.

NABAVA NA DOMAČEM TRGU ZADOVOLJIVA

Oskrba z osnovnimi materiali je bila zadovoljiva. Zaloge starega železa zmanjšujejo z ustavljanjem in manjšanjem dobav. Od legiranih elementov primanjkuje niklja, ker ni uvoza, medtem ko so dobave FeNi sprotne na odpoklic. Dobave drobnih pomožnih materialov se umirjajo in so zadovoljive. Problemi nastajajo le pri tistih materialih, ki so vezani na daljše dobavne roke, kot razni rezervni deli in specialna orodja.

Na konkretne probleme smo nalleteli zaradi nepravočasnih dobav sklopov gosenic za »Strmico« in pri dobavah zvarjenecv za preoblikovalne stroje. Zaradi težav pri plačilih zahtevajo dobavitelji vedno več plačil v obliki avansiranja.

UVOZ SMO ZELO RACIONALIZIRALI

Z realiziranim uvozom repromaterialov v maju smo porabili skoraj vsa devizna sredstva na kontokorentih po kooperacijskih pogodbah, kar pomeni, da nas razen izjem že kreditirajo inozemski kooperacijski partnerji oziroma dobavitelji.

Poudarjamo, da železarna nima večjih zalog A materialov, saj smo z racionalizacijo naročanja iz uvoza zaloge zmanjšali na minimum, pri niklju pa o zalogah ni več govor, saj takoj, ko pride v železarno, gre v proizvodnjo. Potrebe po niklju krijemo delno z dobavami FeNi, nikljeve katode pa uvažamo direktno z Zahoda, saj smo zadnjo pošiljko iz SZ prejeli v novembru '88.

IZVOZ PRESEŽEN NA KLIRINŠKEM PODROČJU

V maju je bil konvertibilni izvoz dosežen prek 2,26 milijona dolarjev ali 82,7 odst., medtem ko je bil izvoz na klirinško področje presežen 200 odst. Glavni vzrok za neizpolnjevanje konvertibilnega plana je bil izpad stiskalnice za kupca iz ZRN.

Za planom izvoza so zaostali Kovačnica, Jeklovlek, Stroji in deli, Industrijski noži, Pnevmatični stroji, Kovinarstvo in Armature.

Glavni problemi, s katerimi smo se srečali tudi v tem mesecu, so še vedno disparitetni odnosi cen, cenovna nekonkurenčnost, del materiala je še vedno vezan v zalogah, dodatne obremenitve kupcev zaradi nepravočasnih dobav itn. Sicer pa je bil konvertibilni izvoz v petih mesecih presežen za 23,2 odst. in izvoz na klirinško področje z vrednostjo 6,3 odst.

PRAZNIKI IN BOLEZNI

V maju smo izkoristili delovni čas 76,21 odst., odsotnosti so znašale 23,79 odst. in so bile razdeljene takole:

- letni dopust 5,28 %
- izredno plačani dopust 0,51 %
- službena potovanja 0,50 %
- prazniki 8,12 %
- bolezni 7,90 %
- druge plačane odsotnosti 1,38 %
- neplačane odsotnosti 0,10 %
- Skupaj 23,79 %

Ure v podaljšanem delovnem času 1,43 odst. in so glede na april manjše za 0,45 odst. Tokrat so imeli največ nadur v Transportu 4,46 %, sledijo Družbeni standard 4,35 %, Stroji in deli 3,18 %, Valjarna 2,58 % itn. V skupnem smo opravili 17.736 nadur.

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ g		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir
JEKLARNA	96,1	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	75,0	77,2	53,0	67,3	95,7	76,1	131,9	74,5	189,8	83,7	87,6	75,4
VALJARNA	97,6	98,3	115,9	99,7	268,3	146,1	154,8	133,2	218,1	132,7	274,4	147,7
KOVAČNICA	102,0	104,6	108,5	110,5	242,6	145,5	30,8	44,5	43,3	42,6	260,5	154,7
JEKLOVLEK	115,2	90,4	114,5	93,9	195,9	129,5	69,9	79,2	103,1	71,3	206,1	135,9
TEŽKI STROJNI DELI	93,9	73,4	116,0	111,5	195,8	120,6	-	-	-	-	195,8	115,6
ORODJARNA	114,5	88,1	117,9	91,4	149,4	75,1	-	60,0	-	55,4	150,8	75,3
STROJI IN DELI	47,7	88,6	65,9	98,7	131,3	118,8	92,6	136,4	127,9	134,6	135,1	101,4
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	75,0	73,6	67,2	66,9	111,1	77,9	68,6	83,5	105,7	85,4	114,2	73,6
- GREDECE	273,5	134,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	148,8	96,4	68,2	67,1	112,6	78,7	69,7	84,9	107,6	86,7	115,3	74,2
PNEVMATIČNI STROJI	113,6	98,0	116,7	99,4	271,6	153,4	63,3	190,4	96,6	175,5	290,7	152,2
VZMETARNA	80,8	79,9	89,0	82,5	175,0	114,6	-	64,0	-	58,0	195,5	121,2
TRO	106,3	85,0	104,8	94,6	209,6	124,5	133,7	122,3	189,5	118,4	215,7	126,4
KOVINARSTVO	79,5	82,3	94,8	71,7	158,1	87,9	16,6	11,8	27,8	13,8	206,8	115,6
ARMATURE	105,5	115,8	103,6	127,1	170,4	117,1	92,8	99,0	151,4	103,4	215,6	149,4
BRATSTVO - PILE	98,8	79,0	58,0	92,3	109,5	80,2	-	-	-	-	109,5	79,8
MONTER	100,7	88,8	101,5	91,4	152,2	102,7	124,8	67,4	160,7	65,2	150,7	108,9
KALILNICA	-	-	-	-	141,8	64,9	-	-	-	-	141,8	64,9
STORITVE DRUGIH TOZD,DS	-	-	-	-	133,5	89,8	-	-	-	-	133,5	87,7
DELOVNA ORGANIZACIJA	96,6	98,0	107,5	97,7	201,1	124,8	98,1	113,3	139,9	112,4	213,6	127,4

BESEDA DELAVCEV

Dopust '89 – na morju, v gorah ali doma

Za vsakogar je dopust težko zaželeni čas, ko spremeniš vsakodnevni delovni ritem, okolje in način življenja. Vzameš si čas zase, za svoje najbližje, za dejavnosti, ki so ti pri srcu, pa se jim moraš – zaradi neizprosnega tempa življenja, ki ti ga narekuje skrb za vsakdanji kruh – med letom odrekati. In ko pride težko pričakovano poletje s počitnicami, zaživiš nanovo, kakor drug človek, oziroma kakor tisti pravi, s svojim resničnim jazom. Vendar le, če imaš pogoje za to. To pa so: denar, čas in volja, da to uresničiš.

Kako so se namenili preživeti letošnji dopust in kako so ga preživljali v prejšnjih letih, smo pobarali nekaj naših delavcev, izbranih bolj ali manj naključno. Njihove dopustniške želje in možnosti so dokaj različne.

Mitja Petek, brusilec v Industrijskih nožih

PRILEGEL BI SE MI PRAVI DOPUST

Ima že okoli 18 let delovne dobe v železarni in več kot polovico od tega v Industrijskih nožih. Prej je delal v Jeklolivarni. Tu je še kar zadovoljen, le stroj, na katerem dela, je bolj star.

»Na morju vsaj že deset let nisem bil. Pravi dopust bi se mi nadvse prilegel, a ga zaradi gradnje iz leta v leto prelagam. Ne toliko zaradi denarja kot zaradi časa. Vsako prsto uro in dan namenim za delo pri hiši, ki jo gradim na Lešah. Ko bo to pri kraju, upam, da si bo tudi naša družina končno lahko privoščila oddih na morju. Že zaradi otrok si ga moramo. Starejša dva že hodita v šolo in si želita videti morje, tretji je tudi toliko velik, da z njim tam ne bi imeli težav.

Kolikor nam je v prejšnjih letih ostajalo dopusta, smo hodili na ženin dom v okolici Ptuja. Čeprav je to za nas dobrodošla sprememba, pravi dopust le ni bil, saj smo pomagali pri delu na kmetiji. Še v toplice nismo šli. Ne moreš se hoditi kopat, če drugi delajo.

Čeprav pravim, da denar ni glavna ovira, zaradi katere ne moremo iti na morje, bi le dejal, da železarna premalo gleda na nas, ki imamo

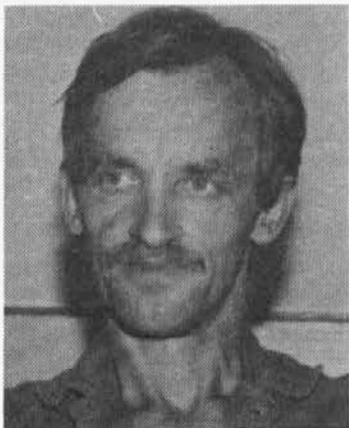
otroke. Zdaj so nam še regres zanje vzeli, vsi izdatki pa naraščajo. Po časopisih pa pišejo, da bi moralo biti v slovenskih družinah več rojstev.

Tudi drugače, menim, bi moral biti interes firme za delavce večji. Bolj bi morala gledati na tiste, ki sami gradijo in si rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. Vsaj kredit bi moral ostati tak, kot je bil, in sem ga še jaz pred nekaj leti tudi dobil.

Stanko Krenker, ravnalec v Kalilnici

V ČASU GRADNJE NISEM SMEL POMISLITI NA DOPUST

V Kalilnici dela že 20 let. Ima veliko delovnih izkušenj, posledic težkega dela pa si še noče priznati, čeprav ga revma že glasno opozarja, da stalno na prepihu, na delu, ko vate od spredaj udarja vročina, od zadaj pa mraz, ni dobro biti.

»V vseh teh letih sem bil dvakrat na dopustu v Portorožu, drugje še nisem letoval. Imam štiri otroke in si tega tudi nisem mogel privoščiti. Sam sem bil zaposlen, razen tega smo še gradili. Zdaj je zaposlena tudi žena, vendar ima tako plačo, da me je sram povedati. Najstarejši otrok je že pri kruhu, tudi drugi je pred pripravništvom.

Letos z ženo in otroki še ne moremo iti na morje. Največ je kriva

inflacija, saj si ne moreš vnaprej prihraniti denarja za dopust, vsega nenkrat pa ne moreš dati. Ne gre samo za plačilo letovanja; so še drugi izdatki, ki so pri več otrocih pač toliko večji.

Čeprav je v železarni veliko zaposlenih, bi le morala več dati na to, da bi si ljudje, ki dajo vse od sebe, lahko privoščili pravi oddih. Če že toliko dajemo za tiste, ki jih nikoli nismo videli, zakaj ne bi za nas, ki tu delamo?

Regres je letos prirojen za samce. Tisti, ki imamo družine, smo prikrajšani. Nujno je, da se kriterij drugo leto spremeni. Ne govorim toliko zase. Moji otroci bodo odrasli. Toda morali bi poskrbeti za druge. Za tiste, ki se zanje še odločajo.

Naša družina je pred tem, da bo lahko začela hoditi na morje, če se časi ne bodo še poslabšali. Sam zaradi težkega dela že potrebujem pravi dopust, otrokom pa tudi želim, da ne bi preživljali vedno le delovnih počitnic.

Jurij Čebul, elektrovarilec v Jeklolivarni

DOPUST ŽELIM PREŽIVETI V NARAVI

Čistilnica mu že 19 let odmerja kruh. Delo je težko, slabša se mu vid, tudi z dihanjem ima težave, čeprav tako daleč še ni, da bi moral biti pogosteje v bolnišnici.

»Doslje sem bil z družino pogosto na morju, skoraj vsako leto. Kolikor ne prek železarne, smo hodili z agencijo. Letos sem se prijavil za Portorož in sem tudi dobil, vendar sem odpovedal. Z ženo sva se odločila za neki nakup in sva se odrekla letovanju. Mislim, da tudi sin morja ne bo preveč pogrešal. Rad ima hribe in bo šel tja.

Posebnega načrta, kako bomo preživljali letošnji dopust, nimamo. V prostem času hodimo na ženin in moj dom. Pri obojih je kmetija in naša pomoč jim je dobrodošla. Mi smo kmečkega dela navajeni, nas veseli ter sprošča. Radi gremo tudi v gozd, nabirat gobe ali črnce. Za slednje letos ne vem, kako bo. Precej so pomrzile, veliko so jih ljudje uničili, ker jih nabirajo z grabljami.

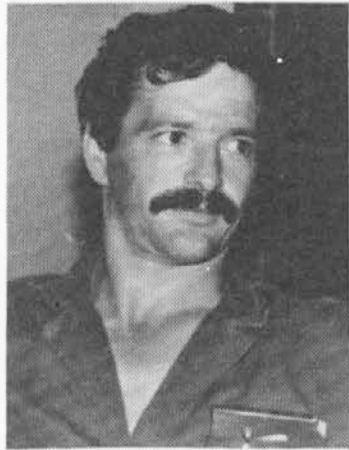
Rad sem v naravi. Večinoma ostajam bolj v nižini, kdaj pa kdaj se povzpnem še na bližnje vrhove. Letos imam namen iti na Peco; spodobi se, da kot rojen Korošec že enkrat stopim na njen vrh.

Tone Bošnik, delovodja težke proge v Valjarni

RADI HODIMO NA MORJE

Pol svoje delovne dobe, ki znaša skoraj 20 let, je delal na progi, nato je po končani delovodski šoli postal delovodja.

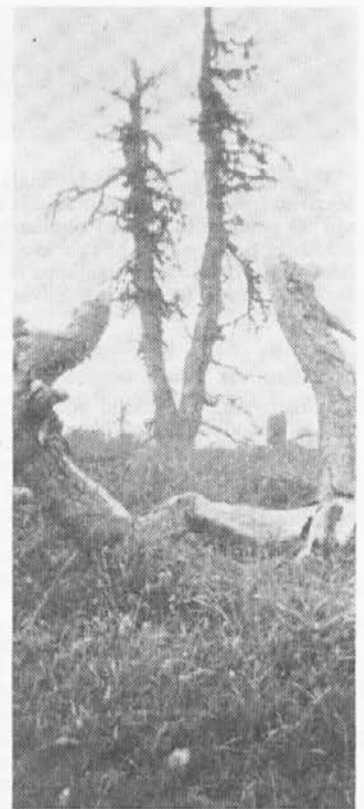

»Na morje hodim redno, če le pridem na vrsto. Prejšnja leta je bilo teže dobiti prostor v počitniškem domu v Portorožu ali drugje, kjer letovanje organizira železarna, zato smo večkrat letovali v organizaciji ženi-nega podjetja. Letos, kot kaže, ni bilo navala za morje. Z družino bom letoval v Pakoštanah. Stanovali bomo pri zasebniku, prehrana bo v domu Metalnc. Doslej nam je bilo na morju vedno prijetno in upam, da tudi letos ne bo drugače. Nama z ženo in otrokom morje prija, glede denarja pa tudi ni posebno problematično, saj imamo možnost obročnega plačevanja. Toliko nam tak dopust pomeni, da smo si ga privoščili tudi, ko smo gradili hišo. Delam na štiri izmene in sem med delovnim časom bolj malo z družino; ko smo na dopustu, pa smo lahko ves čas skupaj.

Čeprav se časi slabšajo, upam, da bomo tudi v prihodnje lahko redno letovali na morju.«

ko dopusta porabila za varstvo. Na morje, v kolonijo, bo šla le druga hčerka. Vsaj to smo ji morali omogočiti, čeprav bi zaradi bolezní – bronhialne astme – pravzaprav morala iti v ustrezno zdravilišče na Mallem Lošinju, ki pa je predrago.

Kakor večina dopusta, je porabljen že tudi moj regres. Nakupili smo nekaj stvari za šolo. Žal ni bilo dovolj, da bi kupili vse potrebščine. Kolikor mi je še ostalo dopusta, ga bom porabila za to, da bomo nekaj dni doma skupaj s hčerkami. Med šolskim letom, ko imajo svoje obveznosti in jaz službo, večkrat tudi deljeno, je bolj malo časa za pogovor in igro. Kolikor imam kaj časa, se usedem, da se malo spočijem in

Franc Pušnik, nadzorni v PII

GORE MI POMENIJO VEČ KOT MORJE

Skoraj pred četrto stoletje je prvič prestopil prag železarne, vendar v organizaciji železarne še ni letoval, tudi sicer ga morje vidi malokdaj. Usmerjen je v drugi zemeljski pol – v gorske višine.

»Železarna vsa leta veliko vlaga v svoj počitniški dom, pozablja pa na tiste, ki jim ni za morje, temveč želijo preživljati dopust v čisti naravi, v miru, zunaj človeške džungle, čeprav ob manjšem udobju.

Sam že od zgodnje mladosti veliko hodim v gore. Kot alpinist sem preplezal in prehodil večino domačih in tudi precej evropskih gora. Ko sem bil še sam, smo s prijatelji načrtno osvajali stene in vrhove, zdaj, ko imam družino, je časa za gore nekoliko manj, čeprav jih imava oba z ženo rada. Njo delovni čas močno obvezuje; kot zdravnica mora pogosto dežurati ob sobotah in nedeljah – navadno takrat, ko je lepo vreme, ob dežju pa v planine ne moreš. Tudi dopust si mora planirati vnaprej, kar za gorništvu prav tako ni ugodno. Tu je še otrok, ki ga tudi ne moreš vedno dajati drugim v varstvo. Vse te okoliščine povzročajo, da sem v gorah zadnja leta manj kot včasih, čeprav se jim še nisem in se jim tudi ne nameravam odpovedati. Nasprotno, letos upam, da bom

lahko spremljal koroško odpravo v Himalajo.

Dopust v gorah mi veliko pomeni. Čeprav je plezanje naporno, polno nevarnosti, je vendarle povezano s tolikimi pristnimi doživetji, da se želiš v stene vedno znova vračati. V gore hodiš s kolegi, prijatelji, ki so enakega mišljenja kot ti, z njimi se lahko veliko pogovarjaš in globoko doživljaš naravo in različne življenjske situacije. Meni to pomeni veliko več kot udobno bivanje v hotelu, dobra hrana in veseljačenje v ključnih družbah na morju.«

premislim, kaj me še čaka. Ne morem si privoščiti nobene rekreacije, kaj šele, da bi se ukvarjala s kakim konjičkom. Vuteho mi je, da so deklice pridne tako v šoli kot doma. Učijo se v redu; druga, kljub temu,

da je zaradi bolezní veliko odsotna v šoli, nima težav z učenjem, starejši dve veliko pomagata pri varstvu najmlajše.

Tako preživimo, čeprav ob moji nevisoki plači in bednih preživetnih komaj speljemo od meseca do meseca. Če mi bodo rešili prošnjo za subvencijo stanarine in ogrevanja, bomo v prihodnje vsaj malo lažje shodili.«

Nada Erjavec, čistilka v ETS

ŠLA BI OBISKAT SINA K VOJAKOM

jim pridemo kdaj pomagat. Posebno zdaj, ko so starši že nekoliko ostareli. V preteklih dveh letih smo šli tudi malo na morje, na vikend k moževemu bratu. Prek železarne nikoli nismo letovali. Niti si nismo želeli. Dokler so starši, hodimo pač k njim. Zelo veseli so, ko pridemo. Prav tako si najbrž tudi oddahnejo, ko gremo. Med letom so namreč sami in niso navajeni, da jim kdo kali hišni mir.

Zdaj že razmišljajo, kdo bo obdeležoval posestvo, ko ga sami ne bodo mogli več. Zase vem, da bom ostala na Koroškem. Tu sem že od 64. leta, za mano je prišla še moja sestra. Brata sta ostala bližje doma, mogoče bo posestvo prevzel eden izmed njiju. Škoda bi ga bilo pustiti, saj je v ravnini in zemlja rodovitna. Toda v moji mladosti za kmetijstvo niso bili dobri časi.

Če se vrnem k letošnjemu dopustu. Preživeti ga nameravam doma. Mogoče pa bomo šli v Makedonijo, kjer je sin pri vojaki. Enkrat smo že bili pri njem. Pot je dolga in zelo naporna, toda zdaj sem na to že malo pozabila. Če bo le mogoče, bomo šli še enkrat k sinu vojaku.«

Mojca Potočnik

Olga Dravec, razdeljevalka in blagajničarka v Druženem standardu

DOPUSTA SI NE MOREM PRIVOŠČITI

Med današnjimi sogovorniki je ena mlajših, vsaj po delovnem statusu v železarni, zato pa ji ne manjka prijaznosti in ustrežljivosti do ljudi, ki jim v jedilnici pri Pnevmatičnih strojih deli malico. Čeprav ji včasih šine čez obraz senca utrujenosti.

»Dopust? – Pri nas ne bo dopusta. Zaradi finančnih razmer si ga ne moremo privoščiti. Sem samohranilka s štirimi otroki. Jeseni bo začela hoditi v šolo tretja hčerka, najmlajša bo šla v vrtec. Doslej jo je varovala mama, toda ker je bolehná, sem veli-

Pređen je prišla 1983. leta v železarno, je delala pri zasebniku. Kolikor lahko naredi primerjavo, pravi, da je bilo tam veliko dela za nizko plačilo, tu pa je delo kolikor toliko ustrezno plačano.

»Dopust sem doslej vedno preživljala skupaj z družino. Navadno smo šli k staršem, ki imajo v okolici Banje Luke kmetijo. Ker smo šli že zgodaj vsi otroci od doma, s trebuhom za kruhom, jim pride prav, če

Kako se pripravljamo na integralno materialno gospodarjenje

V času od 17. aprila do 29. maja so vodje priprav dela v železarni intenzivno izpopolnjevali svoje znanje o integralnem materialnem gospodarjenju. O pomenu in vsebini seminarja, izvedenega v več delih, govori dipl. inž. Jože Šegel, vodja APP, o svojih vtisih in izvajanju konkretnih nalog, izhajajočih iz izpopolnjevanja, pa inž. Majda Rozman, vodja programiranja šarž v Jeklarni, in dipl. inž. Silvin Ramšak, obratni inž. v tozdu Stroji in deli.

Uvod

»Gre za akcijo v sklopu prizadevanj za posodobitev krmiljenja proizvodnje za hitrejši pretok materiala, boljše upoštevanje terminov in gospodarnost proizvodnje pod naslovom projekta IMG (integralno materialno gospodarjenje), po drugi strani pa za nadaljevanje usposabljanja sodelavcev Železarnice Ravne. Usposabljanja sodelavcev smo se lotili drugače, kot pred leti, ko smo najprej začeli usposabljevati fizične delavce, kajti menimo, da moramo usposabljevati od zgoraj navzdol. Poleg tega je treba v praksi uvesti kolikor mogoče kontinuirano usposabljanje, razdeljeno na približno tri tretjine.

V prvi tretjini je poglobitev teoretičnega znanja, v drugi praktično znanje in v tretji neposreden prenos znanja od nadrejenega na podrejenega. Opažamo namreč, da pogosto nadrejeni manj znajo uporabljati računalnik kot podrejeni, to pa je lahko eden od vzrokov vrste problemov.

Odločitveni tim IMG je za uvajanje strategije IMG je že do sedaj opravil vrsto aktivnosti za izboljšanje stanja, vendar so nas že izkušnje na vohu opozorile, da se stvari ne dajo urediti čez noč. Potrebno je vztrajno, sistematično, trdo delo.

Eden ključnih elementov spreminjanja stanja je tudi področje znanja in usposabljanja na vseh nivojih.

Posebej na želimo poudariti še, da je tovrstno usposabljanje aktivno in pomeni predvsem podporo vodstvenim kadrom pri njihovih konkretnih nalogah za izboljšanje stanja na področju krmiljenja proizvodnje.

Akcijo je podpiral PO, v katerem je za to področje zadolžen tov. Edo Javornik.

Vsebina

Seminar je imel dva dela. V prvem so bile obravnavane aktualne splošne teme s področja integralnega materialnega gospodarjenja:

IMG in celovito obvladovanje kakovosti, informacijski tokovi, organizacijski predpisi, vsebina dokumentacije, hodogram v poslovnem in proizvodnem procesu, materialno gospodarjenje, vloga vodij priprav dela. V praktičnem delu je bil poudarek na uporabi računalnika v pripravi proizvodnje. Razdeljen je bil v vrsto tem, ločenih na metalurški in kovinskopredelovalni del, nekaj pa je bilo tudi skupnih tem. Praktične vaje so potekale na terminalih IBM in DELTA računalniku.

Od tem na izpopolnjevanju velja posebej omeniti napovedovanje potreb po materialu, planiranje in terminiranje proizvodnje in seveda

uporabo že pred leti razvitih programov za naročila, kosovnice itd. V sklop predavanj so bili vključeni tudi standardizacija in tipizacija materialov ter šifrirni sistemi v Železarni Ravne.

Udeleženci niso bili samo vodje priprav dela, temveč tudi nekateri njihovi ožji sodelavci. Vseh je bilo 27 iz proizvodnih in vzdrževalnih tozdov, vključno z dvema dislociranimi tozdoma.

Predavatelji so bili izključno iz železarnice. To ne pomeni, da v prihodnje ne bomo skušali dobiti primernih zunanjih strokovnjakov, vendar menimo, da je v prvi fazi treba spoznati tisto, kar imamo sami in šele pozneje pridobiti znanje iz širšega okolja.

Rezultati, vtisi

Organizacijsko razmeroma komplicirani seminar je izvedla kadrovska služba, tov. Ana Pavše, za vsebino pa je bil zadolžen tim za IMG. Udeleženci so dobili za vsako področje predavanj in vaj gradivo.

Po vsakem delu seminarja je bila izvedena anketa. Le redki se niso strinjali s trditvijo, da je izpopolnjevanje znanja za vodje priprav dela potrebno in da ga je treba nadaljevati. Anketiranci so menili, da je program koristen in ga bodo uporabljali pri svojem delu, da so imeli predavatelji (Ti so bili: Jože Šegel, Stojan Gerdej, Maks Pešl, Franc Hrastnik, Alenka Dolinšek, Alojz Gologranc, Avgust Krajnc, Drago Benko, Beno Kotnik, Metka Dokl, Drago Horjak in Antonija Šegel) dovolj znanja o posamezni temi, da so bili razumljivi in da je bilo gradivo ustrezno.

Pri izvedbi seminarja smo se srečali s problemom izredno velike heterogenosti skupine glede na predznanje, tehnološko področje, dosežanje izkušnje, urejenost posamezne priprave dela, uporabo računalnika itd. Izražena je bila želja po še več konkretnih temah in po tem, da bi v usposabljanje vključili vodje proizvodnje, za nekatere teme pa tudi tehnologe in druge sodelavce priprav dela. Večkrat je bilo poudarjeno, da bi takoj morali pričeti z usposabljanjem vodij proizvodnje, kajti razmeroma veliko problemov izvira ravno neposredno iz proizvodnje oz. obratov. Posamezni udeleženci so opozorili, da bi radi imeli konkretno pomoč pri reševanju problemov v zvezi z operativnim materialnim poslovanjem, ki negativno vplivajo na planiranje in terminiranje proizvodnje.

Opozorjeno je bilo, da se nekatere področja tudi na nivoju DO rešujejo prepočasno, npr. standardizacija in tipizacija materialov.

Zaključek

Nedvomno bi bilo treba takoj začeti s pripravami za usposabljanje vodij proizvodnje, vendar že sedaj vidimo, da izvedba ne bo lahka, kajti tam je kadrovska heterogenost še večja. Vprašanje pa je, če imamo na voljo dovolj izkušenih sodelavcev, ki bi lahko prenesli svoje izkušnje na druge. Se bolj bi bilo treba upoštevati posebnosti posameznega obrata oz. tozda, kar izvedbo še bolj zaplete.

Vsi udeleženci seminarja so dobili nalogo izboljšati kakovost krmiljenja v svojem okolju, vsak od njih si je že izdelal konkretne podcilje in obseg naloge, ki jo bo s podporo mentorja izvedel do jeseni letos. Takrat se planira nekaj strokovnih okroglih miz, na katerih bi obravnavali rezultate posameznih nalog in izmenjali izkušnje. Naloga vodij priprav dela pa je, da pridobljeno znanje neposredno prenašajo na svoje podrejene. Menimo, da bi morali usposabljanje organizirati tako, da bi bilo to redno, a le v določenem obsegu (zdaj je bilo preveč naenkrat).

Majda Rozman, inž., vodja programiranja šarž v Jeklarni, je seminar ocenila kot kvaliteten. Čeprav sama že skoraj deset let dela z računalnikom in čeprav so v Jeklarni na stroške že dolgo posebej pozorni – kako zmanjšati stroške, pa je bilo izhodiščno vprašanje na seminarju – Majda Rozmanova meni, da nekatere stvari ne škodijo, četudi jih večkrat slišiš; sploh zdaj, ko se moramo vedno bolj tržno obnašati. Za takšno obnašanje so pogoj dobre poslovne odločitve, te pa so možne, če je s pomočjo računalnika na voljo čimveč informacij in če se čimveč teh informacij uporablja.

»Prenesitilo me je spoznanje, koliko podatkov je v železarni že na voljo, žal pa niso dovolj uporabljene, ker še niso pravilno povezani. Zanimivo se mi je tudi zdelo, ker smo na seminarju dobili pogled v

Majda Rozman

širšo problematiko v železarni, saj sicer vidimo samo tozdovsko oz. tisto s svojega področja,« je o pozitivnih vtisih s seminarja povedala tov. Rozmanova.

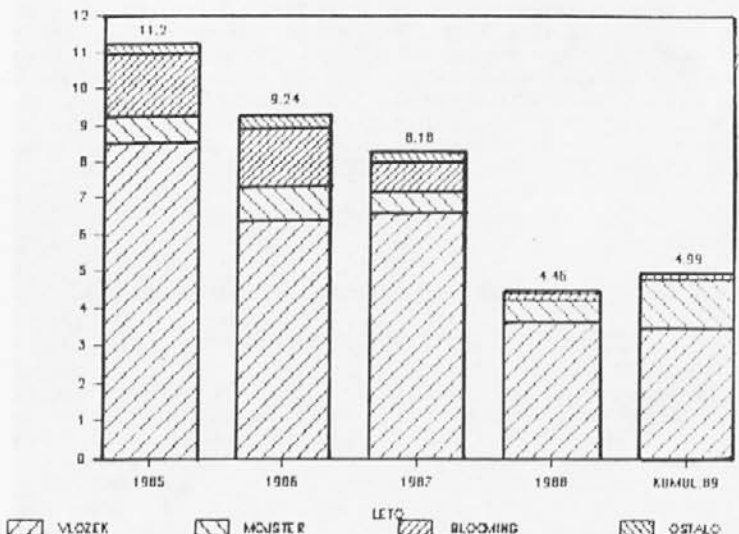
»Nalogo, ki jo moram v sklopu tega izpopolnjevanja narediti, sem si izbrala iz problematike napačnih raztalitev. Tem posvečamo v zadnjih nekaj letih v Jeklarni veliko pozornosti. V pripravi dela vedno spremljamo gibanje šarž izven dnevnega programa. Ob analizi teh šarž smo ugotovili, da je daleč najpomembnejši vzrok napačna raztalitev. Zato smo že pred leti izvedli več akcij, katerih cilj je bil vzpostavitev več reda pri zbiranju legiranih odpadkov v vseh tozdih železarnice.

Iz diagrama gibanja šarž izven dnevnega programa je razvidno, da so akcije uspele, saj je skupno število šarž izven programa in tudi število šarž izven programa zaradi napačne raztalitve od leta 1985 močno upadlo (100 : 43).

Ker pa je napačna raztalitev še vedno glavni vzrok za šarže izven programa ter povzroča velike stroške in

PREGLED ŠARŽ IZVEN DNEVNEGA PROGRAMA

TOZD JEKLARNA 1985–1988 in jan.–april 1989

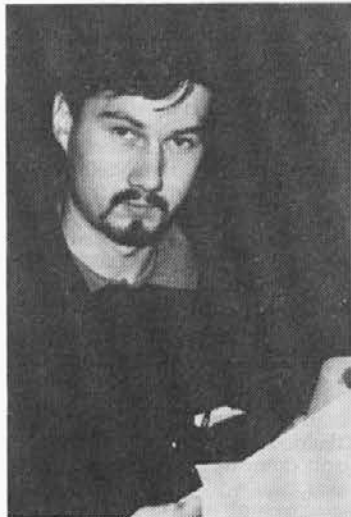

motnje v proizvodnem procesu, sem se odločila, da v svoji nalogi obdelam, katero vrsto jekla ali vložka za indukcijsko peč je v primeru posamezne napačne raztalitve najbolj ekonomično izdelati.

Pri tem sem upoštevala: mesečni program naročil predelovalnih obratov, variabilne stroške izdelave, stroške vezanih sredstev v zalogah in potrebe indukcijskih peči po specialnem vložku.

Rešitev naloge bo računalniški program na procesnem računalniku, povezan z ekspertnim sistemom, ki bo ob napačni raztalitvi poiskal ekonomsko optimalno rešitev.

Dipl. inž. **Silvin Ramšak** pa je o izpolnjevanju povedal:

Silvin Ramšak

»Današnje tempo razvoja tehnologije v smeri tehniške znanosti nam postavlja nova vprašanja, za katera so potrebni novi odgovori in nove rešitve. Da lahko to dvoje dosežemo, pa je treba obvladovati temelje proizvodnega procesa, med katere spadata tudi priprava in vodenje proiz-

vodnje. Zavedati se moramo, da je proizvodnja organiziran proces, skozi katerega se gibljemo s težnjo, da bi odstranili vse konfliktna situacije. Za to pa je treba dobro poznati industrijski proces, v katerem moramo ovreči oziroma obvladati vse negativne vplive in jih nadomestiti z novimi metodami dela.

Zato menim, da je obnavljanje in izpopolnjevanje znanja nujno potrebno, vendar ga je treba spraviti v prakso. To pa je najtežji del, pred katerim ne sme kloniti strokovni kader.

Cilj strokovnega usposabljanja je v tem, da nam da nove ideje, poglede, smernice za pravilno reševanje problema. Cilj je treba opredeliti po kvaliteti in kvantiteti ter sproti ugotavljati uspešnost dela in jo korigirati, kolikor je potrebno.

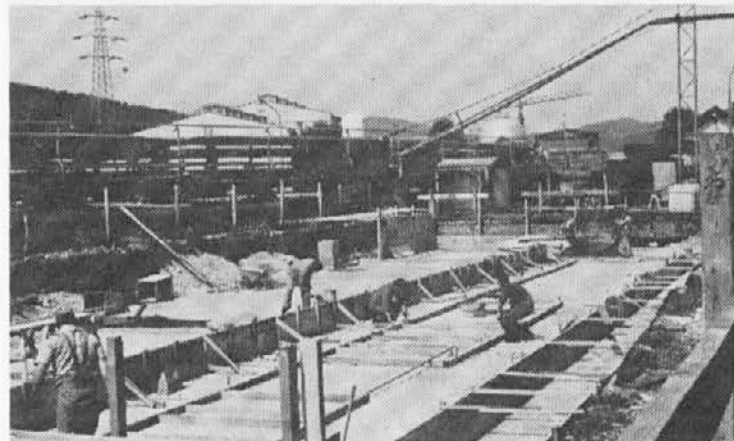
Rezultat tega je izboljšano delo v proizvodnem procesu, obdelovanec s konkurenčno ceno, zagotovljena oblikovno in mersko natančnostjo, s kakovostno in natančno izdelavo, v okviru zahtevanih toleranc glede na namen in uporabnost.

Z usposabljanjem, za katerega me sprašujete, sem bil zadovoljen, dvoje pa me je vendarle motilo; to, da je bilo iznesenih veliko problemov, nakazanih rešitev pa malo, in to, da naših spoznanj nismo vzporejali oz. primerjali z zahodnimi.

Naloga, ki sem si jo zadal ob končanem usposabljanju, se glasi »Izdelava skupinske tehnologije za sorodne elemente pri proizvodnji stikalnic v tozdu Sid.« Cilj naloge je odpraviti nekatere pomanjkljivosti, ki se pojavijo pri današnji klasični tehnologiji. S tem ne mislim kritizirati našega dela, ampak gledam s stališča, da nikoli ni vse tako dobro, da ne bi moglo biti boljše. Najtežji del je sestaviti ustrezen klasifikacijski ključ, ki bo zajemal vse naše proizvode. Pri tem bo treba sodelovati s službami APP, standardizacije, konstrukcije in samo proizvodnje. Prav tako tudi s tozdi, ki so se že s tem ukvarjali, kot so Industrijski noži in Pnevmatični stroji.«

Helena Merkač

O pomembnem ekološkem projektu

V železarni intenzivno izvajamo projekt racionalizacija in ekološka sanacija Jeklarne II. Na mestu hale Hidromontaže med Mežo in novo topilnico gradijo zdaj recirkulacijski hladilni sistem za peč UHP. Z njim bo zelo zmanjšano onesnaževanje Meže s toplo vodo. Več bo o projektu v enem od naslednjih Fužinarjev pisal mag. Bojan Jelen, vodja projekta.

H.M.

OSKRBA Z ENERGIJO V MAJU

Za to, kar se dogaja danes tudi na področju cen energije, bi bila beseda gibanje premila, izraz divjanje trenutni situaciji rasti cen na našem tržišču bolj ustreza. Tudi intenzivnost inflacije, kakršno trenutno imamo, jo uvršča med hiperinflacije, ki jih imenujejo tudi katastrofalne oz. galopirajoče inflacije. Temu ustrezno so tudi stroški energije vse višji.

Po izračunih za mesec maj znašajo skupni stroški porabljene energije v Železarni Ravne okoli 20,4 milijarde din, na tono prodane robe pa znašajo stroški energije v tem mesecu 1,54 milijona din.

V maju je bila dobava in oskrba porabnikov s primarnimi in sekundarnimi energenti zadovoljiva. Motnje so bile z oskrbo le med prvomajskimi prazniki pri zemeljskem plinu zaradi zamenjave plinovoda Ø 700, ki je splezan od mešalne postaje ZPZ proti zahodu. Do 16.5.1989 pa so bile občasno motnje še pri pridobivanju in oskrbi s komprimiranim zrakom, od takrat naprej pa zopet obratuje zračni kompresor ER 9/2. Manjke smo krili z mobilnim kompresorjem FAGRAM in kisikovim kompresorjem Termomehanika. Ker pa smo uporabljali kompresor Termomehanika za pridobivanje komprimiranega zraka, smo proizvedli doma manj kisika, zaradi česar smo ga morali več dobivati iz tovarne dušika Ruše, in sicer 192.730 kg ali 33,87 % od skupno porabljene. Iz uvoza smo v maju dobavili še 8.000 m³n argona.

Poleg oskrbe porabnikov z energenti smo v maju zbrali še 5.800 l odpadnega olja, ki se pokuri na ogrevalnih pečeh kot gorivo. Z destilacijo odpadnih nitro razredčil smo pridobili 1.390 l uporabnega razredčila. Izvajali smo še redne kurativne preglede energetskih naprav in postrojev ter menjali dotrajane energetske cevovode in ustrezne naprave. V maju smo v kisikarni dali v obratovanje tudi 20 m³ akumulacijski rezervoar sanitarne tople vode. S tem bomo povečali izkoristek odpadne toplote hladilne vode zračnih kompresorjev, saj se bo tako pridobljena toplota akumulirala v rezervoarju tudi takrat, ko ni odvzema sanitarne tople vode.

V nadaljevanju pa še nekaj primerjav oz. analiz o količinskih porabah energentov in specifičnih porabah toplote na enoto proizvoda.

Količinske porabe energentov so bile v večini v mejah plana, prekoračitev plana je bila le pri zemeljskem plinu za 2,06 %, pri mazutu za 8,92 % in pri pari za 23,49 %. Večja poraba ZP je bila predvsem na račun večje proizvodnje pare, za tehnologijo pa je bila poraba ZP manjša od planirane količine, vendar pa je bila večja poraba mazuta. Poraba pare je bila sicer večja od plana, vendar je bila v primerjavi z aprilom manjša za 1,76 %. Iz primerjave proizvodnje in porabe toplote lahko zaključimo, da so rezultati specifičnih porab v primerjavi s planom ugodni, nekoliko slabši so rezultati v primerjavi z lanskim majem.

Na proizvodnjo surovega jekla in skupno prodano robo so bile specifične porabe v primerjavi z lanskim majem večje za okoli 5 %, na skupno proizvodnjo oz. vložek in adjustirano robo pa je bila specifična poraba v mejah oz. manjša kot v lanskem maju. Specifične porabe vseh toplot v tozdih metalurške proizvodnje pa so bile v primerjavi s planom ugodne, saj je bila poprečna specifična poraba manjša za 4,57 %, v primerjavi z lanskim majem pa za 2,91 %. Precej nižje (od okoli 10 do 50 %) so bile specifične porabe na enoto proizvoda v tozdih TSD, Jeklovlek, Kalilnica in Jeklolivarna; te so manjše predvsem zaradi prenehanja ogrevanja prostorov. Iz tega je razvidno, kolikšen del stroškov predstavlja ogrevanje prostorov v posameznih tozdih. Nekoliko večja je bila poraba toplote na enoto na ogrevalnih in žarilnih pečeh, kjer so bile planirane porabe presežene pri nekaterih tozdih, poprečna poraba pa je bila manjša za 2,38 %. V primerjavi z lanskim majem pa je bila poprečna specifična poraba večja za 6,13 %, v nekaterih tozdih pa je bila tudi manjša.

Odstopanja oz. nerealne porabe za posamezne agregate je treba analizirati tudi v tozdih in negativne vplive čimprej odpraviti.

Količinski in vrednostni pregled porabe energentov v maju 1989:

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	18 803 860 KWh	7 509 939
Zemeljski plin	4 200 184 Sm ³	7 999 463
Butan propan	13 048 kg	43 293
Mazut	502 140 kg	1 206 776
Koks	15 000 kg	28 050
Karbid	10 000 kg	56 200
2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	3 597 kg	124 336
Ind. voda	1 641 338 m ³	360 450
STV	7 890 m ³	219 743
Para	5 529 600 kg	1 720 467
Centralno ogrevanje	887 000 MWh	288 784
Kisik	556 005 kg	1 769 304
Kompr. zrak	6 430 500 m ³ n	427 089
Čisti dušik	206 m ³ n	4 203
Tehnični dušik	22 086 m ³ n	13 897
Argon	8 576 m ³ n	206 519

Robert Jamšek

Ustno obveščanje v železarni

Uvod in omejitev teme

Pri obveščanju ima ustno obveščanje pomemben delež. Za razliko od drugih oblik (pisno, avdiovizualno itn.) ima to prednost, da omogoča z vprašanji takojšnjo povratno informacijo, od strokovnjaka lahko po isti poti dobi razlago in poglobitev določene teme, razčisti lahko nespoznanje itn.

Ustnemu informiranju je ZZD pripisoval (pre)velik pomen, saj je v veliki meri na njem gradil odnose med delegati in njihovo bazo. Ker se to področje močno spreminja, ni plodno razpravljati o tem, kaj nam utegne prinesiti prihodnji razvoj. Vsekakor pa ustno obveščanje ohrani svojo vrednost, naj bo že normirano tako ali drugače. Vsaka velika skupnost, kakršna je naša železarna, ima marsikaj podobnega z družino. Skupni so cilji, red, prizadevanja, kot posledica pa standard in blaginja. Skupna so tudi pravila vedenja. Najmanj to, da so nekatere stvari zasebne, ker se tičejo samo članov družine in nikogar drugega, da se torej ne obešajo na veliki zvon. Pisne informacije gredo široko po deželi, medtem ko ustne ostanejo doma.

Ker je v začetku leta poslovodna konferenca sklenila, da bodo poslej svoje delavce o nekaterih rečeh obveščali ravnatelji ustno, je bilo logično, da smo hoteli vedeti, kako sistem ustnega obveščanja pri nas deluje, kadar gre za to, da delavci zvedo, kaj jim imajo povedati njihova vodstva tozdov. Zato smo izdelali ustrezen vprašalnik in ga razposlali. Tako je torej ta zapis, ki obravnava rezultate ankete med ravnatelji, omejen izključno na ustno obveščanje na relaciji ravnatelj – delavci tozda/delovne skupnosti, ne letova pa se drugih področij.

O ČEM OBVEŠČAMO IN KOGA

Ravnateljem so dosegljive praktično vse informacije v železarni, seveda pa ne zanimajo vseh popolnoma iste stvari. Vendar je vsem dostopnih nekaj stalnih in enakih virov informacij, in to:

- računalniške liste dnevne fakturirane eksterne realizacije
- Bilten železarne
- zapisniki sej poslovodne konference.

Računalniške liste prikazujejo podatke o odpremi vseh proizvodnih tozdov z 1–2 dnevnim zamikom. Iz njih je moč posredno razbrati stanje v proizvodnji posameznega tozda skozi dekada ter (ne)doseganje zastavljenih ciljev.

Ta vir informacij je relativno hiter, vendar zahteva večše prebiranje, saj je treba poznati povezave med tozdi, medsebojne vplive v reproveirigah itn. Mobilizacijska vrednost in moč teh informacij je v pravočasnem opozarjanju na morebitno zaostajanje za operativnimi cilji. Ker pa so podatki samo numerični (brez komentarjev), so te liste med vsemi tremi viri na zadnjem mestu.

Bilten železarne prinaša največ integralnih informacij o proizvodnji in poslovanju v posameznih mesecih, saj vsebuje pravo bogastvo statističnih podatkov. Ti omogočajo tudi študijozne primerjave dosežkov na posameznih področjih med meseci in daljšimi obdobji. Vsebujejo tudi komentarje, vendar ne za vsa področja. Glavna pomanjkljivost biltena je, da zmeraj poroča za mesec dni nazaj.

Zapisniki sej poslovodnih konferenc vsebujejo najbolj aktualne informacije o stanju v železarni za določeno obdobje na določen datum. Izpolnjujejo vse pogoje za hitro mobilizacijo delavcev na posameznih kritičnih točkah proizvodnje in poslovanja, saj zajemajo tako sprotne proizvodno problematiko kot predloge za rešitev najbolj akutnih težav, kažejo pa tudi dimenzijo problemov glede na strateške cilje razvoja železarne.

Ker so dostikrat pisani zelo zgoščeno (večkrat imajo bolj obliko opomnika kot klasičnega zapisnika), jih morajo uporabniki obvezno dopolnjevati in interpretirati z lastnimi zapisi s sej.

Ker smo hoteli zvedeti, v kakšno širino sega ustno informiranje oziroma, katere skupine zajema, smo upoštevali hierarhijo vodenja in razvrstili delavce, ki naj bi bili obveščeni (redno – včasih – nikoli) po skupinah takole:

- pomočnik ravnatelja, vodja proizvodnje, vodja priprave dela, vodje služb
- vodje delov proizvodnje, vodje oddelkov
- delovodje v proizvodnji
- vodje samoupravnih delovnih skupin
- predstavniki družbenopolitičnih organizacij v tozdih in delovnih skupnostih.

Po tej poti bi mogli biti teoretično razmeroma dobro obveščeni vsi delavci, zato smo vprašali tudi, ali ravnatelji menijo, da je obveščena

- večina delavcev
- več kot polovica
- manj kot polovica
- ne vedo, koliko.

REZULTATI

Od 30 razposlanih vprašalnikov smo jih prejeli izpolnjenih 27 ali blizu 90 odst. To število smo pri nadaljnji obdelavi vzeli kot 100 in je vse citirane odstotke treba razumeti tako.

Vodstva tozdov so obveščena najboljše. O fakturirani eksterne realizaciji sproti 40 odst., tedensko 18 odst. O zapisnikih sej poslovodnih konferenc 74 odst., o biltenih 55 odst.

Vodje delov proizvodnje in vodje oddelkov o fakturirani eksterne realizaciji niso posebno dobro obveščeni (18 odst.), precej bolje o poslovnih konferencah (44 odst.) Z bilteni je spet slabše (18 odst.)

Delovodje so o vseh naštetih virih redno obveščeni le med 15 in 18 odst., včasih pa med 33 in 37 odst.

Vodje samoupravnih delovnih skupin in predstavniki DPO so o naštetih virih redno ustno obveščeni najslabše (med 4 in 15 odst.), zato pa je zelo visok odstotek, da so o njih obveščeni včasih – kar do 66 odst.

6 ravnateljev meni, da je ustno obveščena večina delavcev v tozdu/delovni skupnosti. 8 jih meni, da več kot polovica, 8, da manj kot polovica, 5 pa jih ne ve, koliko.

Vodje, ki imajo na skrbi le posamezne segmente proizvodnje v tozdih, za dobro opravljanje svojega dela ne potrebujejo toliko informacij z nivoja DO. Najbrž pa ravnatelji informacijam z ravni delovne organizacije tudi ne pripisujejo zelo velike motivacijske in mobilizacijske moči.

ZAKLJUČEK

Iz povedanega sledi, da sistem ustnega informiranja (ki je po ZZD skozi naše še veljavne samoupravne splošne akte ravnateljem med drugim nalagal tudi skrb za obveščanje delavcev) v vseh minulih več kot 10 letih nikoli ni v redu zaživel. Najbrž je bilo sploh iluzorno nalagati ravnateljem poleg skrbi za doseganje ciljev v proizvodnji, za kvaliteto, roke itn. še skrb za obveščanje, in je ta zakonska zahteva ena več v vrsti vizij, ki jih ni bilo mogoče prenesti iz zakona v življenje. Toda v tem primeru bi bilo pač treba zadovoljitev za obveščanje bodisi črtati ali pa jo na novo definirati.

Teh reči se je dobro zavedati, da bi skupaj z reorganizacijo železarne in skladno z reorganizacijo samoupravljanja domislili tudi informiranje na ravni tozdov in delovnih skupnosti oziroma proizvodnih enot in sektorjev ali kakor jih bomo pač imenovali.

Marjan Kolar

UGOTOVITVE

Prikazani podatki dovoljujejo naslednje ugotovitve

– O dogajanju v železarni so v naših tozdih in delovnih skupnostih ustno najboljše obveščeni vodilni delavci, t.j. redno in iz vseh možnih virov informacij.

– Odstotek pade za več kot polovico že na prvi nižji hierarhični stopnji.

– Delovodje so redno obveščeni le četrtino toliko kot vodilni delavci.

– Redna obveščena vodij samoupravnih delovnih skupin znaša manj kot desetino obveščeni vodstev, obveščeno predstavnikov DPO dobro šestino.

Do tu so podatki eksaktni. Interpretacije so možne v različne smeri. Nagibam se k naslednji razlagi (seveda pa so dopustne tudi drugačne):

Ravnateljevi ožji delavci morajo biti dobro obveščeni, da delo v reproveirigi lahko poteka zadovoljivo.

FUŽINAR ZA RAZVOJ

BOGATEJŠI ZA 19 RAZISKOVALNIH NALOG

16. junija smo na Ripskem vrelcu podelili letošnje nagrade Železarni Ravne.

PRVONAGRAJENCI

Srednješolski nivo

1. **Onesnaževanje okolja s fluoridi**; avtorja: David Senica in Peter Vogel, mentorja: inž. Joško Kert in dipl. inž. Olga Aplinc.

V nalogi sta dijaka obdelala problem onesnaževanja okolja Železarni Ravne s fluoridi. Ugotovila sta, da je Železarna Ravne s spremembo tehnologije že znatno zmanjšala to onesnaževanje in da sedanji obseg ne kaže škodljivih posledic v okolju.

2. **Razsvetljava v hali Jeklarne I**; avtorici: Jerneja Rebernik in Gabrijela Simečinger; mentorja: dipl. bio. Brane Derzvod in dipl. psih. Sonja Lakovšek-Vukovič.

Namen naloge je bil oceniti kvaliteto v letu 1988 uvedene razsvetljave v Jeklarni I, ko so visokotlačne živosebrene žarnice zamenjali s natrijevimi, in ugotoviti subjektivna opažanja in počutja delavcev.

Rezultati so pokazali, da so se svetlobne razmere po uvedbi nove razsvetljave izboljšale.

3. **Vpliv akumulirane toplote zaradi prekinitve obratovanja kovaške ogrevne peči na specifično porabo toplote**; avtorji: Vojko Sušteršič, Damjan Pristovnik in Benjamin Gorinšek, mentor: inž. Franc Oderlap.

Cilj naloge je bil ugotoviti vpliv prekinitve obratovanja kovaške ogrevne peči št. 5 (ob koncu tedna bi jo ugasnili za 32 ur) na specifično porabo toplotne energije. Pokazalo se je, da je z energetskega stališča postopek slepega kurjenja ugodnejši.

4. **Izdelava programa za grafično predstavitev statističnih podatkov – datagraf**; avtorja Aleš Mlakar in Samo Rubin; mentor: dipl. inž. Avgust Krajnc.

Program vsebuje module za vnašanje in spreminjanje vnesenih podatkov, za risanje podatkov na ekran s histogrami in »koločem« ter za risanje podatkov v obliki polinoma in na tiskalnik.

Višje – in visokošolski nivo

1. **Spremembe mikrostrukture kromovega ledeburitnega jekla med preoblikovanjem v vročem**; avtorici: Nataša Igerec in Marjetka Rebernik; mentor: prof. dr. Lado Kosec.

Osnovni namen raziskave je bil ugotoviti, kako se med kovanjem (preoblikovanjem) v vročem v ledeburitem jeklu spreminjajo geometrijske karakteristike primarnih karbidov.

2. **Spremljanje vodika med procesom izdelave in litja jekla**; avtorici: Blanka Klemenc in Saša Zorčič, mentorji: prof. dr. Jakob Lamut, inž. Joško Kert in dipl. inž. Andrej Lesnik.

V nalogi je sistematično prikazana problematika vodika v jeklu. Ob sodelovanju delavcev Jeklarne in službe kemijskih raziskav sta študentki opravili serijo analitskih določitev vodika v vseh fazah izdelave in litja ter številne analize v uporabljenih materialih.

3. **Prostoprogramirano krmilje stiskalnice**; avtor: Darko Petan; mentor: dipl. inž. Mitja Živič.

Fizikalne zakonitosti ustavljanja paha v zgornji mrtvi točki do sedaj niso bile znane. Avtor je zbral podatke za izračun kota zaviranja paha in na osnovi enačb prišel do ugotovitev, na osnovi katerih se je lahko odločil za najprimernejši algoritem reševanja problema.

4. **Delnice v samoupravni družbi – da ali ne**; avtor: Miloš Čas; mentorja: dipl. iur. Miran Kos in prof. dr. Marko Ilešič s pravne fakultete.

Naloga celovito inzgoščeno prikazuje pravno in ekonomsko zgradbo delničarske družbe (zgodovinski razvoj, predstavitev delniške družbe in njeno delovanje, pravni pregled delniških družb po tujih zakonodajah, pravni problem ponovnega uvajanja delničarstva pri nas). Kot praktičen primer je izdelan osnutek statuta družbenega podjetja na delnice.

DRUGONAGRAJENCI

Srednješolski nivo

1. **Izkoristek aluminija pri proizvodnji jekla VAD**; avtorja: Simon Sedelšak in Janez Krznar; mentor; dipl. inž. Jože Apat.

Avtorja v nalogi obravnavata dezoksidacijo pri postopku duplex EOP-VAD in iščeta funkcijsko odvisnost med izkoristkom Al ter sestavo in temperaturo taline. Obdelala sta predvsem statistične kartone šarž ter dezoksidacijo.

2. **Ugotavljanje fenolnih snovi na delovnih mestih livarne posebne litine**; avtorice: Andreja Krautberger, Nataša Schuller in Karolina Navodnik; mentor: inž. Joško Kert.

Kandidatke so na osnovi lastnih meritev in ob upoštevanju predpisov celovito prikazale stanje zraka v livarni posebne litine.

3. **Izdelava algoritma za dimenzioniranje vijačnih vzmeti**; avtorja: Aleš Medved in Vojko Robnik; mentorja: dr. Đorđe Dobi in dipl. inž. Vinko Močilnik.

Kandidata sta v nalogi izdelala algoritem na osnovi znanih teoretičnih pred-

postavk. Z njim je možno določiti optimalno obliko in nosilnost vijačnih torzijskih vzmeti, ki so tlačno obremenjene.

4. **Simuliranje gibanja OD glede na stopnjo inflacije in linearni dvig**; avtorja: David Vevar in Primož Mihev; mentor: prof. Ivan Verčko.

Avtorja sta simulacijo izvedla na PC, programe pa napisala v DBIII. S pomočjo slučajne funkcije sta izbirala dvig VED in mesečno stopnjo inflacije. Analiza rezultatov je pokazala, da vodi tak način obračunavanja OD v vedno večjo uravnolovko.

5. **Socialna klima in izbrani delovni sredini**; avtorici: Mateja Rudolf in Helena Pepevnik; mentorici: dipl. psih. Sonja Lakovšek-Vukovič in prof. Marija Čuč.

Osnovni smoter naloge je bil, da dijakinji spoznata potek neke družboslovne raziskave od zaznave problema prek izbire vzorca, zbiranja podatkov in obdelave do načina oblikovanja poročila.

Višje – in visokošolski nivo

1. **Izdelava teoretično najugodnejše tehnologije za obdelavo segmentov za krožne žage iz materiala BRM-2**; avtorica: Jelka Kotnik; mentor: dipl. inž. Dušan Strmčnik.

Jelka Kotnik je s pomočjo računalnika TRIM določila teoretično optimalne režime dela za obdelavo segmentov iz materiala BRM-2.

TRETJENAGRAJENCI

Srednješolski nivo

1. **Oksidacijska odpornost superzlitine C-263**; avtorja: Marko Tandler in Matej Jurač; mentor: dipl. inž. Andrej Kalkaj.

Namen naloge je bil ugotoviti in določiti globine oksidacijske plasti na superzlitini C-263 pri visokih temperaturah. Pri analizi vzorcev po segrevanju, dijaka nista opazila bistvene razlike med globinami razogličene plasti.

2. **Ekonomski učinek poškodb pri delu**; avtorice: Irena Rožej, Mirjana Čas, Ines Grabner, Barbara Gajšek in Simona Rek; mentor: inž. Franc Čegovnik ob pomoči tov. Gečeve in Urbančlove.

Avtorice so analizirale poškodbe in zdravstvene okvare pri delu v Železarni Ravne ter ekonomski pomen varstva pri delu.

Višje – in visokošolski nivo

1. **Racionalizacija proizvodnje jekla**; avtorji: Nevenka Javornik, Simon Pečnik, Janko Steharnik, Stojan Košak, Daniel Šumej, Jožef Medved in Milan Gradšnik; mentor: prof. dr. Jakob Lamut z metalurške fakultete.

Študenti so se pred začetkom dela v Železarni Ravne seznanili s procesom izdelave jekla. Na osnovi materialov in podatkov iz literature so pokazali, kako razmišljajo o prihodnji proizvodnji jekla v Železarni Ravne.

2. **Idejna zasnova tipiziranih planetnih gonil za pogon ekscentričnih stiskalnic**; avtor: Sašo Širk, mentorja: prof. dr. Igor Janežič s strojne fakultete v Ljubljani in dipl. inž. Jurij Pratekar.

Sašo Širk je delno teoretično obdelal kinematiko in dinamiko planetnih gonil, ki pridejo v poštev kot prenosne naprave gibanja in moči z elektromotorja na ročni mehanizem stiskalnice, in izdelal pregled področij delovanja planetnega gonila.

3. **Industrializacija v Mežiški dolini in nove tehnologije**; avtorica: Anita Potočnik; mentor dipl. iur. Ivan Žagar.

Prvi del naloge govori o industrializaciji, o njenih posledicah za pretekli, sedanji in tudi prihodnji razvoj slovenskega prostora. Drugi del naloge obsega razmišljanja o uvajanju nove tehnologije in njenih posledicah.

Priprava: Helena Merkač

Dijaki in študenti – nagrajenci

KAJ SMEMO VEDETI O NIKLJU

Posebna gradbena jekla za gredi, vzmeti, ležaje, zobnike, oklepe

V zemeljski skorji je nikelj zelo redek gost. V športnem jeziku bi dejali, da je na 21. mestu. Približno toliko ga je kot vanadija (0,018 %) ter skoraj pol manj od kroma ali dušika in tristokrat manj kot železa.

Krstili so ga z imenom hudobnih škrtov, ki so v srednjem veku za čarali »baker« (v bistvu nikelj), da ni mogel uiti iz rude. Kakor je bil tedaj nedostopen rudarjem, je danes nujno potreben konstruktorjem. Uporabljajo ga vsi izdelovalci visokotrdnih žilavih gredi, ojnec, zobnikov, oklepov in podobnega blaga. Brez vojaških ščitov bi shajali – brez dobrih šivank pa bi bili videti bolj sirotasti. Magnetov za elektronaprave sploh ne moremo več pogrešati, podobno je s toplotnimi regulatorji, kotli, industrijskimi ognjišči, vročimi napeljavami. Zobniki, polžni prenosni, krmilni in pogonski deli vozil in orodnih strojev, nemagnetne oplate ladij, naprave za jedrsko tehniko, lopatice parnih in plinskih turbin, reakcijski motorji so vse otroci niklja in kroma.

Poglejmo si, kaj smemo pričakovati od nikljevih jekel med izdelavo, predelavo in uporabo.

V jeklnah smo veseli, da se nikelj ne veže rad na kisik – niti toliko kot železo. Lase nam redči le, ker ga rad srka – vodik namreč. Iz tega razloga dajemo nikelj v topilniško peč pred kuhanjem ali med njim, da ga pošteno zamoti in mu ne pusti možnosti ne časa za škodljivo opijanje. Opijanje ni nevarno le za voznike. Vodik stori jeklo tako krhko, da nikelj prav nič ne pripomore uporabnosti, temveč v navzočnosti vodika celo zelo škoduje.

O eksplozijskem rekombiniranju vodikovih atomov v jeklu smo že povedali svoje. Proti raztopljenemu vodikovemu ni druge pomoči kot difuzijsko žarjenje – ko pride čas. Drugače bomo našli v notranjosti izdelkov velike razpoke, posebej v nizkoogljivih jeklih.

Druga nikljeva zabloda, ki nam prav tako dela težave že v kovačnici, je njegova prevelika navezanost na žveplo. Škodljiva je, ker so nikljevi sulfidi taljivi pri zelo nizki temperaturi.

Če nikljevo jeklo žarimo zadosti dolgo pri visoki temperaturi, prisilimo ta sulfid, da se raztopi v kovinskih zrnih. Tako osvobodimo meje, kjer bi sicer sulfidna klapa s svojo nesolidnostjo povzročila poslabšanje odnosov med zrnji. Če ne razpodimo te nesnage, bomo priča ločitvi zrn od zrn že pri 645 °C. Tako razdiranje imenujemo v kovaškem jeziku »ređči lom«.

Huda neprijetnost marsikaterega človeka je prhljaj. Tudi tovrstni bolnik najde sotrpina v nikljevem jeklu. Več ima niklja, bolj ubogo je, pri čemer žal ni pomemben samo videz.

Pod prhljajem železovega oksida se kopiči z difuzijo nikelj. Pazimo! Če je v atmosferi peči le malo žvepla, se bo lepo stisnilo k niklju. Neopazno zraste delež žvepla na površini jekla, celo do 0,2 %. Kaj si mislimo metalurški o žveplu, fosforju, arzeniu – najbrž ve že ves svet. V glavnem: žveplu le redko dovolimo vstop več kot do 0,03 %. Razpok nikjer ne maramo, niti površinskih ne, saj nismo vsi za speleologe ali alpiniste.

Tretja sestavina slabega okusa nikljevih specialitet je njihova zelo nizka temperatura premene gama v alfa fazo. Ko ulito jeklo ohlajamo, nastopajo v njem napetosti. Zunanost se krči veliko hitreje kot notranost, ker se pač vse trdne snovi krčijo z ohlajanjem. Strukturna sprememba pri nizki temperaturi, ko je jeklo že zelo neplastično, nam nikakor ne gre v račun, čeprav se zunanost mere z nastopom alfa faze povečajo. Če je v jeklu še vodik, se tudi pospešeno izloči ravno, ko gama preide v tesnejšo alfa fazo. Kako naj bi jeklo hkrati reševali kar pred tremi težavami, saj imamo še grobo, netrdno lito strukturo? Najrajši bi se ne ukvarjal s kovaštvom, si misli človek v taki gneči težavnih neznank. Kot kažejo izgotovljeni izdelki, le ni prehudo.

Zavoljo nizke temperature premene je treba nikljeva jekla (četudi imajo le 2 % Ni) po tri in večkrat žariti, da jih sploh moremo stružiti. Zgled take neposlušnosti so jekla za trne, s katerimi delamo v vročem cevi, tako imenovane brezšivne cevi za velike pritiske.

Ko zaslišijo varilci za nikelj, takoj vejo, da je to nevaren, sovražni element, ki po varjenju trga izdelek z razpokami. Zato ga tudi drugi ne imajo za norčka.

Omenimo še posebna nikljeva kovančka. Tu in tam pomaga ogljiku, da se razkošati v samostojne cvete grafitnih listov.

Avstenitno zrno dela preveliko in leno za spreminjanje v feritno oz. kaljeno strukturo, ker so vremenske temperature močno znižane. Enako velja za temperaturo poprave. Žal pa ne tudi za rekristalizacijsko, ki je nad 600 °C. Toda, če nam je žal, ker ne bomo mogli jekla zadosti odžariti – po kovanju za struženje – lahko imamo na koncu tudi lep dobiček: meja lezenja, tj. trajna obremenitev, je vse do 400 °C zelo dobra. Nikljeva jekla so za reakcijske motorje.

Ker pogosto naletimo na besedi »rekristalizacija« in »dislokacija«, si ju nekoliko oglejmo. Najprej dislokacija. Ta je nekako nesoglasje v kovinski strukturi – toda brez nje bi niti zlata ne mogli hladno preoblikovati, kaj šele železo ali jeklo. Kovine bi bile trdnije od teh z nesoglasji za okroglo 100-krat. Ni pomota, čeprav

100-krat ni 100 N/mm², temveč pomeni nasproti 100 N/mm² kar 10.000 N/mm². To je za čisto kovino nepopisna trdnost.

Trdijo, da moremo kovine preoblikovati le zato, ker z udarci ali stiskanjem poganjamo, združujemo, uničujemo, množimo dislokacije.

Rekristalizacija je srednja temperatura stopnja učinkov žarjenja na hladno preoblikovano strukturo. Prva stopnja je odprava notranjih napetosti, zmanjšanje električne upornosti in podobnega s pomočjo izničenja večine dislokacij, ki so si bile nasprotno usmerjene. Pri teh nizkih temperaturah pride navsezadnje do poligonizacije oz. ureditve preostalih redkih dislokacij v ravno speljane pregraje med deli zrn, podobnih vrtnim gredam. Te grede so skoraj v isti smeri – razlika smeri je le do 1°(kot).

Če žarimo še naprej (več časa) ali pri malo višji temperaturi, pridemo v novo področje kovinskih sprememb, imenovano rekristalizacija. Zdad se iz starih zrn, ki imajo še precej energije, vsiljene s hladnim preoblikovanjem (tolčenjem, valjanjem, krivljenjem), rodijo nova zrna. Še več, nastopi popolna zamenjava generacij in to toliko hitreje, kolikor večja je bila pred žarjenjem stopnja preoblikovanja (npr. stanjšanja) in kolikor višja je zdaj temperatura, s katero spodbujamo k rekristalizaciji.

Nova zrna takoj in precej hitro rastejo – kot mlada bitja. Kako velika pa bodo na koncu? Tem manjša, če je temperatura rekristalizacije nizka, če je bila stopnja deformacije velika, če je bilo deformirano zrno majhno, če je le malo časa za to pomlajevanje. Ta rast je tretja stopnja sprememb. Nova zrna ne poznajo starih dolgov: imajo šibke trdote, električno upornost in magnetne lastnosti. Niso obremenjena z deformacijami.

Ker so nikljeva jekla in zlitine zaželene v napravah za povišane temperature ali tam, kjer sta potrebni obenem nerjavnost in vzmetnost – npr. vzmeti živilskih in drugih tehtnic – potrebujejo precej trdnosti. Ta zahteva pa ni tako skromna, kot morda mislimo, kajti nikelj podpira tvorbo avstenita, ki pa ga seveda ne moremo utrditi s kaljenjem (kadar noče preiti v martenzitno strukturo), pač pa zelo lepo s hladno deformacijo.

Nikelj je torej gama tvorni element. Najdemo ga tudi do 8 % v karbidu, kjer nadomestuje železo. Temu karbidu iz obzirnosti do sebe pravimo kar cementit. Nikelj nekoliko spregledamo.

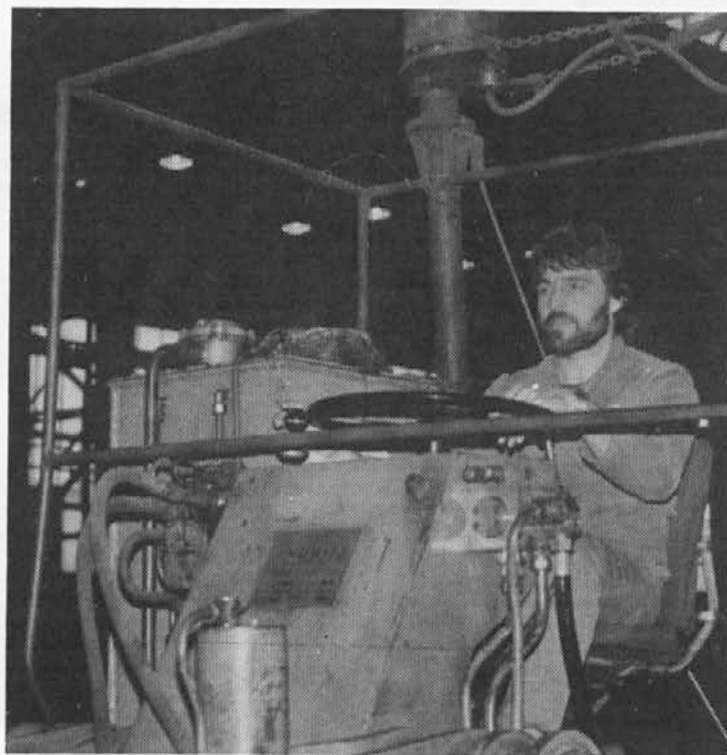
Ali ni tudi mangan močen gama tvorec? Poglejmo si razlike med obema: nikelj podpira grafit, mangan pa ne; nikelj se trudi, da so mehanske lastnosti izdelkov v vseh smereh enake – mangan nasprotno; nikelj zakriva grehe drugih npr. mangana, fosforja, arzena, dušika, ki povzročajo popuščno krhkost – mangan pa je ravno sokrivec.

Vendar želja po lastnem značaju zanese tudi nikelj tako daleč, da manganu zmanjšuje celo njegovo lastno zmožnost hladnega utrjevanja jekla. In to kljub temu, da nikelj sam tudi podpira tako utrjevanje. Nič kaj zgledna tekmovalnost!

Res pa je, da nikelj močno zboljša jeklu žilavost. Zavoljo te lastnosti je med jekli za cementacijo in poboljšanje tudi najbolj znan.

Majhna kritična ohlajevalna hitrost rešuje bratstvo, zbližuje tekmece. Če lahko 100 mm debelo palico iz jekla z 2 % Mn kalimo že celo v pepelu, je res, da enako debelo palico iz jekla, ki ima 2 % Ni, prekalamo po vsem prerezu, če jo kalimo v olju.

Mag. Franc Uranc

glasilo mladih delavcev železarne ravne

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XVI

Ravne na Koroškem, 14. julija 1989

Št. 2

Mladi fužinar izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Milenko Kopal, Jože Matečko, Dušan Petrovič in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino.

Mladim v železarni mesto in vloga, ki jim pripada

Preteklo leto je bilo zelo aktivno, gospodarske težave, ki nas spremljajo iz leta v leto, z njim pa tudi veliko breme inflacije, ki nikomur ne prizanaša.

Boj, ki nas čaka, je v bistvu boj za večjo produktivnost, boj za večjo in produktivnejšo proizvodnjo, za večji izvoz, za omejitve vseh vrst porabe v realne okvire, za varčevanje, za maksimalno aktiviranje notranjih rezerv, za odgovornost vsakega posameznika.

Izredno težki pogoji pridobivanja stanovanj ter visoki stroški vzdrževanja so najbolj prizadeli mlade delavce, delavce z nizkimi osebnimi dohodki in mlade družine. V težkih socialnih razmerah, v pogojih padanja življenjskega standarda ni pričakovati, da bi si mlad par privarčeval za trajno rešitev svojega stanovanjskega problema. Prizadevamo si, da rešujemo stanovanjski problem vsake mlade družine posebej in najdemo rešitev, ki ne bo poslabšala njen materialen in socialni položaj.

ta s skepso in pesimizmom. Mislimo, da je veličina te akcije prav v tem, da je močnejša od ovir, da se nezadržno širi in s svojo globoko ponanto pridobiva simpatičnost in vedno večjo družabno podporo, smo zapisali v poročilu o akciji.

Naslednja stvar, ki je razburila vso slovensko in demokratično javnost, so dogodki okoli plakatne afere, sojenje četverici v Ljubljani. Tudi mladi v železarni smo bili začudeni zaradi teh stvari.

Na koncu poročila pa naj poudarim še to, da smo aktivno delovali tudi znotraj upravljanja v železarni, saj smo veliko naših predlogov in pobud predstavili tudi DS DO kakor tudi ostalim DPO. Aktivno smo se vključevali v razpravo okoli pravilnika o letovanju, stanovanjskega pravilnika, glede oblikovanja OD in še bi lahko našteval. Vseh aktivnosti, ki so potekale v preteklem letu v KS OO ZSMS Železarne Ravne, nisem zajel, prav pa je, da se na konferenci odkrito pogovorimo o vsem, kar je v tem poročilu in kaj ni, ter ga dopolnimo z vašimi razpravami.

Predsednik KS OO ZSMS
ŽELEZARNE RAVNE:
Milenko Kopal

SKLEPI S PROGRAMSKE KONFERENCE KS OO ZSMS

I. sklep

Predlagamo, da se sproži postopek za spreminjanje zakona, ki dovoljuje delavcem, ki dosežejo enega od pogojev za upokožitev, da še delajo naprej. Menimo, da bomo le tako lahko rešili problem nezaposlenosti. Predlagamo, da se izoblikuje drugačen izračun za pokojnine, saj je tudi tu problem, da se delavci ne želijo upokožiti.

II. sklep

Zahtevamo, da se status predsednika KS OO ZSMS spremeni, saj menimo, da potrebujemo mladince, ki bo delal kot profesionalc.

III. sklep

Organizirali bomo seminar oz. okroglo mizo, na katerem se bomo pogovorili o reorganizaciji železarne, kakor tudi o problematiki, ki tare mlado generacijo.

IV. sklep

Še tesneje bomo sodelovali s sindikatom in ZK kakor tudi s DS DO in PO. Povezati se moramo tudi bolje s OK ZSMS Ravne, posebej pri prenašanju informacij.

Železarna Ravne
KS OO ZSMS

OMOGOČITI ZAPOSILITEV MLADIM

Temeljni interes mladih v naši družbi je, da se zaposlijo in tako uveljavljajo svoje samoupravne dolžnosti in pravice. V naši občini je precej veliko brezposelnih, med njimi največ mladih, ki prvič iščejo zaposlitev. Res je, da se srečujemo z ekonomskimi in tehnološkimi viški, vseeno pa ne moremo mimo dejstva, da je še vedno zaposlenih veliko tistih, ki izpolnjujejo pogoj za upokožitev in da je še precej pogodbenega in honorarnega dela. Rešitev tega problema pa vidimo v odpiranju proizvodnih delovnih mest, v prerazporejanju delavcev in prekvalifikaciji brezposelnih.

Ocenujem, da smo v lanskem letu naredili veliki korak tudi v političnem življenju v železarni kakor tudi izven nje. Dotakniti se moram akcije, ki smo jo vodili v železarni glede deprofesionalizacije medobčinskih funkcionarjev v začetku preteklega leta, saj vemo, da je vzdignila veliko prahu tako znotraj železarne, kakor tudi v občinski politični hiši, predvsem v organizaciji ZK. Menim, da je bila akcija korektno izpeljana in

plod tega prizadevanja je tudi to, da se je medobčinski sindikalni svet že odločil, da bo njen predsednik volonter do kongresa, kjer se bodo pogovorili o tej pobudi.

Veliko smo se mladi pogovarjali o strokovnem razvoju, ki smo ga uvedli v železarni Ravne, saj smo mladi menili, da je izobraževanje pomembno, vendar da pa način in teme predavanja niso zanimive niti slušatelji niso odnesli več znanja, ampak so pridobili le višji osebni dohodek. Pri vsem tem pa moram poudariti, da mladi smo za izobraževanje in znanje, vendar pa da moramo zato poiskati boljše programe. Kaj se je zgodilo s tistimi, ki nimajo ustrezne izobrazbe, pa zasedajo delovno mesto, ki zahteva večjo oz. višjo izobrazbo? Ali je akcija, da morajo vsi delavci v 5 letih doseči izobrazbo, ki jo potrebujejo za opravljanje svojega dela, končana in kdaj bomo prenehali s prakso, da bomo priznavali z delom prislužene delovne izkušnje, saj vseskozi govorimo, da potrebujemo strokovnjake z izobrazbo.

DOKONČNO REŠITI KADROVSKI PROBLEM

Veliko energije smo porabili tudi okoli zapletov glede odsotnosti z dela predsednika KS OO ZSMS. Poudariti moram, da tega vprašanja še nismo rešili v popolnosti, saj lahko ocenjujem tak način 4+4 kot neproduktiven kot neposredni delavec ali kot predsednik KS OO ZSMS.

Ugotoviti moram, da smo tudi akcijo »Podpora zahtevi za referendum« znotraj železarskega plota opravili dobro in smo lahko ugotovili, da so delavci (45,8) odgovorno pristopili k sodelovanju. Ne morem nam tega, da smo naleteli tudi na nasprotna stališča, ki so bila preže-

IDEOLOGIJA IZ JAŠKA?

Sedaj, ko je brigadirsko poletje že v polnem teku, ko se na nekaterih akcijah, manj v Sloveniji ter več v drugih republikah, krepko »presega« procenti, se mi čisto nehote porodi razmišljanje ter primerjava med akcijami pred leti ter danes. Kramp je še vedno kramp, samokolnica tudi osnovno orodje za odvoz zemlje ter ostalega materiala, moto na akcijah se tudi ni spremenil, razen pri nas, ki že nekaj let imamo in iščemo nove, sveže oblike in prijeme za mladinsko prostovoljno delo.

Za marsikatero brigadirja ali pa tudi brigado, ki gre na zvezno akcijo v drugo republiko, pa je prvo srečanje z akcijo (verjeli ali ne) najprej urejanje barak in okolice enomesečnega bivanja na akciji, to pa je hkrati tudi prva večja zadolžitev brigade. Že ob tej priložnosti smo lahko pričali svojevrstnemu tekmovanju. Gre za postavljanje svojevrstnih simbolov na vse mogoče konce in kraje. Družbenopolitična gorečnost in umetniška nadarjenost udarita na plan v neverjetnih razsežnostih. Imel sem občutek, da na vsakem koraku žarijo rdeče zvezde petokrake oblike, rdeče zastave pa nas opominjajo, da smo v socialistični Jugoslaviji. Najdemo jih tudi ob poteh, ki vodijo v jedilnico, pa v telovadnico, lepo sestavljene iz zamaškov coca cole, kornjaka in drugih osvežilnih napitkov. Inventivna dejavnost ter domiselnost nimata mej. Nekateri nizko ograjo okoli barake obarvajo v stilu državne zastave, drugi spet krasijo z barvami naše trobojnice rebra odsluženih radiatorjev, samo da je vse skupaj čimbolj pisano in barvno. Kjerkoli obiščete akcijo in delovišče, kjer je aktiven cvet jugoslovanske mladine, vas bo pozdravljala lik tovariša Tita. Narisan bo na znački, platnu ali lesenitni plošči, njegovo ime pa bo skrbno napisano na zastavi ali zidu. Nekateri so bolj modern. Ime vodje jugoslovanske revolucije so napisali na stene barak kar

s svetlečimi rdečimi črkami. Brigadirji neke bosansko-hercegovaške brigade so ob Titovo ime postavili še embleme zimskih olimpijskih iger. Verjetno so na tak način hoteli dokazati, da je Tito tudi po smrti prisoten v družbenem življenju. Za popolnost doživetja so dodali še zvezdo. Kaj pomeni Titova slika, sestavljena iz kamenčkov ali morda njegovo ime, izpisano s koščki opeke? Je morda res potrebno predsednikovo ime izpisati na sleherni kamen, vsako steno ali barako in telovadnico? Ali morda postane akcija bolj akcijska zaradi imena Tito-Partija-Omladina-Akcija na zarjaveli samokolnici brez koles? Ali ni morda to nova oblika naivne umetnosti ali samo neokusnost? V naseljih mladinskih delovnih akcij je označena sleherni ped, akcije so kakor svobodni teritoriji, kjer je izražena neizmerna želja in hotenje po izkazovanju ljubezni do tovariša Tita in naše revolucije. V veliki meri se ta ljubezen izraža brez prave mere in okusa, vsiljujeta se poudarjanje vdanosti in pretirano napeljevanje k zvestobi. Ni namreč treba naslikati zastave socialistične Jugoslavije na železni pokrov jaška za kanalizacijo, da bi tako dokazovali, koliko nam pomeni svobodna domovina.

Takšnih in podobnih dejanj se moramo osvoboditi ter nehati poudarjati vse tisto, kar je samo po sebi umevno že štirideset let. Ne poznam namreč niti enega mladega človeka, ki bi postal bolj socialističen potem, ko se je na številnih akcijah znašel sredi rdeče simbolike. Dosti bolj pomembno je to, da akcija nudi mlademu človeku veliko, veliko več kot samo golo simboliko. Vsi pa tako že dolgo vemo, vendar si pred tem zatiskamo oči in ušesa, da so in da postajajo manifestacije, takšne ali drugačne, samo alibi za zavozeno in nesmotrno izvedeno akcijo.

Silvo Jaš

Brigadirji se vračajo

drugače zadevajo mlade. Seveda pa ne bo manjkalo tudi kritičnih zapisov in razmišljanj, saj je teh med mladimi tudi dovolj. Koordinacijski svet OO ZSMS pripravlja skupaj s komisijo za mladinske delovne akcije v avgustu dvodnevno delovno akcijo čiščenje struge reke Meže in njenega obrežja skozi železarno. Predvideva se, da bo okrog 30 mladih v dveh dneh zares temeljito očistilo ter pospravilo vso nesnago, ki se je nakopičila ob reki in v njej, v prostem času pa bodo imeli tudi številne oblike interesnih dejavnosti. Čeprav bo akcija imela bistveno skrajšan termin, kot je to v navadi, bo imela vse učinkovitosti ter pozitivnosti pravih akcij. To so mladi iz železarne že večkrat znali pokazati.

Na prvi redni skupščini so se sestali v Slnivnici pri Mariboru tudi slovenski brigadirji veterani, kjer so izdelali svoj pravilnik ter program dela. Mimogrede naj omenimo, da je tudi iz kluba brigadirjev, ki deluje v sklopu koordinacijskega sveta OO ZSMS železarne na skupščini sodelovalo kar precejšnje število mladih ter starejših brigadirjev.

Skupščina Titovega sklada je poslala vsem delovnim organizacijam razpis za štipendiranje mladih delavcev in otrok za štipendiranje iz Titovega sklada. Prednosti pri štipendijah imajo mladi delavci iz neposredne proizvodnje, ki se izobražujejo ob delu, ki dosegajo dobre rezultate na strokovnih tekmovanjih ali so inovatorji. Seveda pa je prvi pogoj za štipendijo tudi nadaljnja izobraževalna usmeritev v svojem poklicu ali področju. Titove štipendiste lahko predlagajo tudi mladi po posameznih delovnih okoljih. Rok je 31. avgust, prijave pa se pošiljajo občinskemu organu za štipendiranje.

Komisija za informiranje pri KS OO ZSMS železarne bo ob polletju pregledala ter ocenila urejenost oglašnih desk po OO ZSMS (seveda tistih, ki jih imajo) ter potem določila tudi tiste, ki imajo številne vire in načine informiranja narejene tako

da so dostopni čimvečjemu krogu ne samo mladih, temveč tudi ostalim.

Komisija za šport pri KS OO ZSMS je organizirala tekmovanje v kegljanju, ki je sodilo v sklop prireditve ob mesecu mladosti. Zanimivo je bilo tudi to, da na njem niso sodelovali samo mladi, temveč tudi nekoliko starejši. Tako so pri mladincih do 30 let prva tri mesta osvojili naslednji: Danilo Vovk iz SGV 221 kegljev, Drago Kordež, Orodjarna, 206 in Bojan Kamnik iz Jeklovleka 197 podrtih kegljev.

Veterani nad 30 let pa so se odrezali takole: zmagal je Ferdo Paradiž iz Pnevmatičnih strojev 225 kegljev pred Adolfom Petričem iz Industrijskih nožev 216 in Ivanom Kuzmo iz Kovačnice 200. Edina predstavnik neznega spola je bila Cvetka Adam iz Težkih strojnih delov, ki je podrla 156 kegljev.

Koordinacijski svet je bil ob mesecu mladosti tudi organizator celodnevne seminarja za predsednike osnovnih organizacij ZSMS ter nosilce ključnih funkcij v železarni. V številnih temah in področjih, ki zadevajo delo in življenje mladih je bil govor o organiziranju in delovanju ZSMS ter koordinacijskega sveta. Potem je Barbara Goričar iz republiške konference SZDL udeležence seznanila s pluralizmom pri nas in hkrati predstavila kopico novih gibanj, ki so nastala v tem času, hkrati pa razložila njihovo vsebinsko težo in programe. Sila zanimivi so bili še pogledi Miroslava Garba o neodvisnih sindikatih, ki v zadnjem času marsikje burijo duhove.

Ob zaključku seminarja je predsednik KS OO ZSMS udeležence seznanil še z nekaterimi aktualnimi nalogami, ki stoje pred mladimi v naslednjem obdobju. Razpravljali so predvsem poudarili problematiko zaposlovanja, štipendiranja, stanovanjsko politiko ter nakazali nekatere pereče probleme s področja drobnega gospodarstva na Koroškem.

S.J.

OD TU IN TAM

Spet se je pričelo brigadirsko poletje tudi za mlade v koroški krajin. Res, da bodo brigade pa tudi akcije letos nekoliko okrnjene glede števila brigadirjev, zato pa na njih ne bo nič manj veselo in ustvarjalno. V letošnjem letu so se mladi v koroški regiji dogovorili, da se bo organizirala skupna mladinska delovna brigada z nazivom KOROŠKA, ki se bo udeležila zvezne mladinske delovne akcije Zasavje '89. Organizirana bo v dveh izmenah, v katerih bo sodelovalo osem brigad. Korošci bodo sodelovali v prvi izmeni od 1. do 21. julija. Morda še kratka predstavitev akcije Zasavje. Prvič je bila organizirana v lanskem letu, in sicer kot republiška akcija. Nima neke posebne akcijske tradicije, vseeno pa predstavlja prijetno osvežitev med ostalimi akcijami tudi zaradi pogojev bivanja in pestrosti interesnih dejavnosti. Na njej tako

kot drugod po Sloveniji brigadirji opravljajo le tista dela, ki jih ni mogoče s strojem. Na področju treh občin Trbovlje, Zagorje in Hrastnik se bo v glavnem gradil vodovod ter opravljala številna melioracijska dela. Brigadirji pa bodo lahko v prostem času uporabljali vse kulturne in športne objekte (športno dvorano, dvorano za namizni tenis, nogometno in rokometno igrišče, pokriti bazen, savno, kegljišče). V domu učencev Rudarskega šolskega centra, kjer bodo brigadirji bivali, pa bodo imeli na voljo še učilnice za interesne dejavnosti.

Pri OK ZSMS Ravne so z novim vodstvom, mimogrede naj omenimo, da je postal sekretar mladih v občini Dušan Petrovič iz železarne, začeli izdajati tudi novo glasilo, ki so ga imenovali SPREMENBE. V njem bodo objavljali vsa tista področja življenja in dela, ki tako ali

PROGRAM DELA ZA OBDOBJE 1989 – 1990

Poleg že znanega programa dela za leto 1989, ki je razdeljen po mesecih in je bil sprejet na seji KS OO ZSMS, si bomo mladi v Železarni Ravne še posebej prizadevali za naslednje:

- nadaljevali bomo z akcijo, da se delavci, ki imajo pogoje za upokožitev, upokojijo
- da mladim, ko končajo šolanje, omogočimo, da opravljajo v železarni pripravništvo in da po končanem pripravništvu kadrovska služba poišče možnosti za njihovo produktivno zaposlovanje
- reševanje stanovanjske problematike mladih družin in delavcev
- reorganizacijo delovanja mladinske organizacije v železarni v tehničnem in tudi vsebinskem smislu
- nadaljevanje dela predsednika KS OO ZSMS ŽR, predvsem v rešitvi odsotnosti z dela
- sprotno spremljati delo organov upravljanja v železarni ter dajati konkretne predloge in pobude za boljše delo in poslovanje
- organizirati seminarje in okrogle mize, kjer se bomo pogovarjali o problemih, ki tarejo mlado generacijo
- bolj tesno sodelovanje s PO, kakor tudi s sindikatom in ZK, kakor tudi z delavskim svetom DO
- sodelovanje z ostalimi mladinskimi organizacijami znotraj SOZD Slovenske železarne, kakor tudi z K OO ZSMS TAM Maribor, predvsem v izmenjavi izkušenj na mladinskem področju.

KOORDINACIJSKI SVET OO ZSMS
Železarne Ravne

PREGLEDALI SVOJE DELO

Na programski konferenci KS OO ZSMS Železarne Ravne so se sestali mladi iz železarne, od katerih jih je kar polovica v tem 7000-članskem kolektivu.

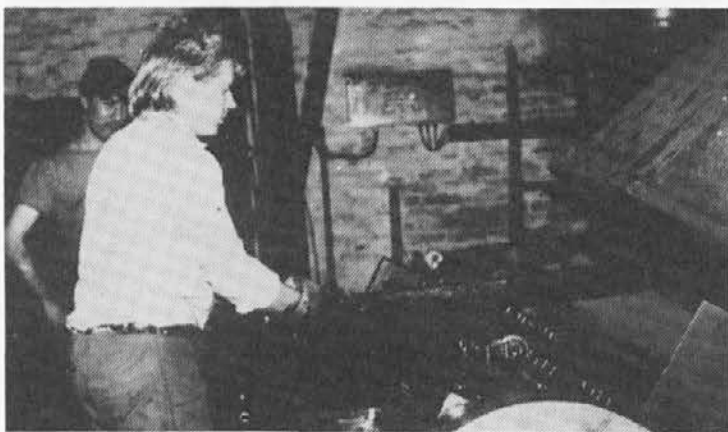
V pročitlu, ki ga je pripravil predsednik koordinacijskega sveta OO ZSMS Milenko Kobal, je bilo zajeto delo in dejavnost mladine v enoletnem obdobju. Poročilo je tudi zelo podrobno razčlenilo nekatere najbolj aktualne probleme, s katerimi se soočajo mladi. Zajeta je bila politika poslovanja, pa urejanje stanovanjskih problemov, kjer imajo še zlasti mlade družine brezupen položaj ravno zaradi velike soudeležbe pri nakupu ter kasneje tudi pri vzdrževanju stanovanj.

Na splošno pa so bili mladi delavni na številnih področjih od mladinskega prostovoljnega dela do informiranja in idejnopolitičnega izobraževanja. Vključeni so bili v številne aktivnosti, ki sta jih vodili občinska in republiška konferenca ZSMS in ki so zadevale nekatere najbolj aktualne družbene trenutke zdajšnjega časa.

Sploh pa so tudi v svoje usmeritve za nadaljnje delo zapisali, da bodo nadaljevali z akcijo, da delavci, ki imajo pogoje za upokožitev, naj to storijo čimprej in tako odstopijo mesto mlademu človeku. Mladim, ki končajo šolanje, se naj omogoči pripravništvo v železarni ter tudi kasnejša zaposlitev, sproti pa bodo spremljali delo organov upravljanja in DPO v železarni ter dajali pobude za še boljše delo in poslovanje. Že v kratkem pa bodo organizirali za vse mlade obsežno okroglo mizo, kjer bodo skupaj s predstavniki poslovodnega odbora podrobneje obravnavali novo organizacijsko shemo železarne ter predstavili vse tiste novosti, ki jih prinaša zakon o podjetjih.

Ob zaključku konference so podelili priznanje nekaterim posameznim mladincem ter konferenci mladih TAM Maribor, posebne zastavice pa so dobile OO ZSMS Jeklarna, Jeklovlek in Pnevmatični stroji za uspešno delo v preteklem letu.

Silvo Jaš

V vzmetarni

BRATSTVO – ENOTNOST

Gre za tradicionalna srečanja »borcev in mladine« dvanajstih pobratenih občin iz vse Jugoslavije, iz vsake republike in pokrajine. Prav zato in zaradi bistva srečanj (bratnje) jih imenujemo tudi srečanja »Bratstvo–enotnost«.

Letos smo bili mladinci iz OK ZSMS Ravne na Koroškem (6 + 4 muzikantje in po en borec in predstavnik DPO) v Bosanski Dubici (ostali predstavniki občin: Bela Palanka, Beočin, Cazin, Čačak, Garešnica, Podravska Slatina, Probištip, Suva Reka, Ulcinj in Varvarin). To je bilo že 15. srečanje in za boljše predstavo vam povem, da je še najbolj podobno srečanjem folklornih skupin z dodatkom vsakodnevnih (traja 3 dni) utrjujočih formalnosti, »defilejev« in ostalega protokola. Glede na to, da iz vsake občine pride najmanj avtobus (občinski možje z občinskimi limuzinami) folkloristov, predstavnikov DPO, so v večini primerov mladinci v manjšini.

Iz naše OK ZSMS smo v aprilu poslali vsem udeležencem predlog za nov način organiziranja srečanja v smislu racionalizacije (zmanjšanja števila udeležencev) in spremembe kvalitete – vsaj kar se mladine tiče. Tako smo tudi mnenja, da moramo biti oblikovalci teh srečanj sami – mladinci (dobil sem občutek, da nekatere mladince vodilne občinske strukture pripeljejo le na vesel izlet). No, na žalost, pred srečanjem na

našo pobudo nismo dobili nobenega odgovora. Le mladina gostiteljev (OK SSO Bosanska Dubica) si je izborila iz prenatrpanega programa dve uri za okroglo mizo na temo »Koncepti in vsebina prihodnjih srečanj«. Mogoče je malo nerodno izbran dnevni red (1. točka – Reforma SSOJ, v kateri je uvodničar Zoran Perkovič – RK SSO Bosne in Hercegovine pojasnil stališča, ki se načelno skoraj ne razlikujejo od naših) pustil le pol ure za pogovor o glavni temi. Naša stališča pa so se tu zelo razlikovala, in dogovorili smo se lahko le za poseben sestanek ali okroglo mizo, ki bo konec septembra na Ravnah.

Zakaj vam pišem vse to? V Jugoslaviji smo vsi načelno za »Bratstvo in enotnost« (ali enotno različnost). Ko pa to »enotnost« spustimo na konkretne probleme, se skoraj ne znamo več pogovarjati, tako smo si različni. Da pa bi spravili to različnost v »Bratstvo in enotnost«, se moramo vsi najprej naučiti demokratično pogovarjati in tudi (dokler še tega ne znamo) veliko in čim več pogovarjati.

Iz previdnosti pa na koncu poudarjam, da hočemo srečanja le vsebinsko spremeniti, ne pa, da bi se jih ne želeli udeleževati.

Sekretar OK ZSMS
Dušan Petrovič

PROSTOVOLJNO MLADINSKO DELO '89

Noben problem za nas ni prevelik in noben izziv ni tak, da ga ne bi sprejeli. Odločili smo se. Čas, ki ga živimo, je čas naših idej, našega znanja in spoznanja, da bolj kot kdajkoli prej rabimo konkretne rezultate in uspehe.

Pridružite se nam, in sicer:

- na mladinskih delovnih akcijah v Slovenskih Goricah, na Goričkem, v Zasavju in v Sevnici v mesecu juliju in avgustu
- na ekološko-raziskovalnem taboru »Drava 89«, Ptuj od 26.6. do 10.7.
- na ekološkem taboru »Bohinj 89« od 2. do 13.8.
- na ekološkem taboru »Ilirska Bistrica 89« v začetku meseca julija
- na ekološko-raziskovalnem taboru »Ruše 89« od 25.6. do 7.7.
- na mednarodnem ekološkem taboru »Krka 89« od 15. do 30.7.
- na ekološko-raziskovalnem taboru »Vrhovo 89«, Laško in Sevnica v mesecu juliju
- na mednarodnem socialnem taboru »Dva topola«, Izola od 5.6. do 18.9.
- na mednarodnem delovnem taboru »Igralnica« v Ljubljani od 3. do 23.7.
- na mednarodnem planinskem taboru »Menina 89« od 8. do 22.7.
- na delovnem taboru »MHE Bača 89« v Bači pri Tolminu v mesecu juliju in avgustu
- na socialnem taboru »Hrastovec 89« v Ljubljani v mesecu septembru
- na kmetijsko-raziskovalnem taboru v Sentjurju pri Celju v mesecu juliju
- na kmetijsko-raziskovalnem taboru »Murska Sobota 89« v mesecu juliju
- na kmetijsko-raziskovalnem taboru v Ormožu, v mesecu juliju
- na mirovno-raziskovalnem taboru v Trebnjem od 9. do 18.8.
- na etnološkem taboru »Haloze 89« od 26.6. do 10.7.
- na etnografskem taboru »Zagorje 89«
- na akcijskem taboru VŠSD v Murski Soboti, Ptuj, Izoli od 29.5. do 2.6.
- na raziskovalnem taboru »Studenc 89« v Sevnici v mesecu juliju
- na raziskovalnem taboru v Logatcu od 1. do 8.7.
- v skupinah Rdečega križa Slovenije.

Vse podrobnejše informacije dobite v vseh Občinskih konferencah ZSMS, kjer se lahko za izbrano obliko tudi prijavite.

RK ZSMS

UČENCI OSNOVNIH ŠOL PIŠEJO

SREČA

Sreča, kaj je to? To je beseda, ki se je zavemo šele takrat, ko je mimo, predstavlja pa si jo vsak po svojo.

Za srečo je potrebno zelo malo, toda kolikokrat nam v življenju manjka prav tisto »malo«. Za nekatere je najvažnejša sreča v ljubezni, za druge sreča v službi. Če nam kaj ne uspe, si pač rečemo: »Mogoče bomo pa drugič imeli več sreče«.

Ljudje vidimo samo srečo drugih, jim zavidamo. Ne vprašamo pa se, kaj vse so ti ljudje žrtvovali zanjo, čemu vse so se odpovedali. Vedno hrepenimo po še večjem, še boljšem. Vedno hočemo imeti najboljše, najlepše, največje. Nismo zadovoljni s tem, kar imamo. Kako so bili ljudje srečni po koncu 2. svetovne vojne. Imeli niso nič, toda kljub temu so bili srečni.

Lep zgled je moja stara mama. Nikoli ni imela veliko denarja, imela je tri otroke. Ko prihajamo čez vikend k njej, pa nas vedno sprejme z nasmehom na obrazu. Ob večerih se nasmejemo do solz. Njena sestra pa ima vsega dosti, a nikoli ni zadovoljna, le redko se nasmeji.

Ob tem se človek zamisli in ugotovi, da je imel Edvard Kardelj prav, ko je dejal: »Srečo si ustvari človek sam«.

Veliko ljudi pa najde srečo v nesreči. Pravijo, da bi lahko bilo še veliko huje. Sreče pa se zavemo šele takrat, ko begamo po njenih ruševinah.

Mojca Štor, 7.a
OŠ Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

BRATSTVO IN PRIJATELJSTVO

V maju smo bili gostitelji učencev in učiteljev iz Varvarina, ker sta kraja pobratena. Zato smo pred srečanjem z našimi učenci spregovorili in jih povprašali, kaj menijo o narodnih ter o odnosih med pripadniki različnih narodov in narodnosti. Zbrali smo nekaj misli iz ankete med sedmošolci:

– Pobratenje je dobro, posebej v teh težkih časih, ko se odnosi med nami slabšajo.

– Rada bi jim povedala, da Slovenci nismo slabi ljudje in da ne mislimo slabo.

– Mladi moramo razvijati bratstvo in prijateljstvo. Če ga ne bomo mi, ne vem, kdo ga bo.

– Lepo je, da smo kljub razmeram v Jugoslaviji ostali prijatelji.

– Zanima me, kako živijo Varvarinci, kakšne so njihove navade, kakšne so cene v trgovinah.

– Gostu bom razkazala naše mesto in mu čim več povedala o naši zgodovini.

– Rada bi se s kom sprijateljila, da bi mi odkrito povedal svoje mnenje o odnosih v Jugoslaviji.

– Lepo jih bom sprejel in jim nudil najboljše, kar znam.

– Upam, da se bodo pri nas dobro počutili.

Učenci 7.c razreda
OŠ Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

MOJA NAJLJUBŠA PODOBA

Vstanem v neznani sobi in ne vem, kje sem. Stene so bele barve in na njih so slike, ki jih še nikoli nisem videl. »Aha«, se spomnim, »v naši vikendici na morju v Červarju smo. Včeraj smo se pripeljali.«

Pogledam v spalnico in vidim, da oče in mati še spita. Umijem se in oblečem. Potem pogledam skozi okno. Zunaj je temno, sivo, sonca še ni. Vzamem kolo in se odpeljem v mesto.

Vozim mimo trgovin, slaščičarn in butikov. Vsi so še zaprti. Sonca še ni. Pripeljem se v marino. Zapeljem se na prvi pomol in začnem opazovati morje. Je svetlo sivo, ponekod zeleno-modro. Popolnoma mirno je. Le tam v daljavi orje brazdo ladjica. Morebiti je ribiška, ki pelje z lova polno rib. Čakam na njene valove, ki prihajajo vedno bliže. Sedaj so tu, kot orkan se zabi-jejo v pomol. Nekaj kapljic pade tudi na moj obraz...

Ozrem se po morju in takrat zagledam. Čisto na robu morja praskne prva iskrica vzhajajočega sonca in vrže po morju mavričen snop barv, ki se prelivajo druga v drugo. Sonce postaja vedno večje. Vidim že polkrog. Morje žari, ko da bi bilo vse v ognjenih zubljih. Sonce je rumeno, vendar ima tako prečudovit odtenek, kot ga nisem videl še na nobeni sliki. Sonce se počasi celo dvigne iz morja in veličastni prizor, ki ga najraje gledam, postane sedaj še lepši. In ko je vse skupaj najlepše, moram nazaj v hišico na zajtrk. Poln vtisov vzamem kolo in se odpeljem. Vendar vem, da bom prav gotovo še kdaj stal in gledal sončni vzhod.

Aleš KEBER, 8.c
OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA
Ravne na Koroškem

KONCERT

Ni še dolgo tega, ko smo imeli na šoli koncert. To ni bil koncert pop glasbe, ampak koncert resne glasbe. Igrala nam je skupina, ki se je imenovala Pro musica tibicinia. Zaigrali so nam koncert, suito in sonato. Vsaka od teh glasbenih zvrsti je imela različno število stavkov. Npr. suita jih je imela pet, koncert in sonata pa štiri. Igrali so z različnimi instrumenti. Marsikoga je ta

glasba prevzela, navdušila, tudi mene je. Kar zaspala bi ob prijetnih zvokih teh melodij. Še veliko bolje pa bi bilo poslušati, če bi bili tudi drugi učenci tiho in bi se zavedali, da je to nekaj posebnega in da se je tako tudi treba vesti. Večkrat sem se tudi razjezila nad katerim fantom, ki ni dal miru. Našli so vse mogoče stvari, da so se lahko zabavali in »režali!« Moram priznati, da marsičesa nisem slišala. Zdi se mi, da je bilo meni nerodno, ker niso vedno spremljali koncerta. Gostje so si verjetno mislili, da na Koroškem ne vemo, kaj je kultura in mislim, da bi morali poslušati koncert samo tisti, ki jih to zanima.

Meni je bilo zelo všeč in rada bi videla, da bi še kdaj poslušala takšno glasbo, vendar brez razgrajčev, lepo v tišini in miru. Slišali bi se samo zvoki instrumentov. Bilo bi kot v pravljici in tega si želim.

Majda LESJAK, 8.a
OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA
Ravne na Koroškem

INFORMATIVNI DAN

Človek se rodi in je še zelo majhno, neobgleno bitje, katerega življenje je čisto odvisno od njegovih roditeljev. Starši svojega otroka z vso ljubeznijo vzgajajo, mu nudijo vse ugodje za preživetje. Učijo ga hoditi,

govoriti, jesti, piti in razne druge stvari. Otrok se počasi začne zanimati za okolje, v katerem živi. Začne zlagati kocke, listati po ilustriranih knjigah in sploh pretakne vse. Starši že takrat zanj naštevajo razne poklice v zvezi z njegovim početjem, ampak podzavestno. Tako človeka spremlja vse njegovo otroštvo misel na poklic, tudi med igro, ko so deklice najraje učiteljice, fantje pa miličniki. Jaz sem se igrala za zdravnico, da delam na banki, pišem na pisalni stroj, urejam razne dokumente... To je ostalo v meni. Želja po poklicu ekonomista, čeprav še nisem bila prepričana o tem.

Zanj sem se dokončno odločila na informativnem dnevu. Avla, v kateri je ta dan potekal za nas, ki smo se odločili za ta poklic, mi je bila čisto tuja, mračna, a ta občutek je hitro minil. Učitelji so nam začeli vneto pripovedovati o tem poklicu, delu na šoli, o možnostih študija po končani srednji šoli. Še prej o pogojih za sprejem. Imeli smo tudi možnost, da smo sami postavili nekaj vprašanj tamkajšnji pedagoginji, ki nas je o vsem še bolj podrobno seznanila. Če komu še sedaj kaj ni jasno, se lahko s starši oglasi na šoli.

Informativni dan je bil za vse pomemben, tako za tiste, ki so že trdno odločeni, kako in kaj, kot tudi za tiste, ki še oklevajo.

Mislím, da bom vzljubila to veliko stavbo, ki mi bo predstavljala moj drugi dom kar štiri leta.

Manoela Mihelič, 8.a
OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA
Ravne na Koroškem

Razvoj za leto 1992

EVROPA '92

Strnjen pogled na nastanek in razvoj Evropske skupnosti pokaže, da se zavedajo, da uspešnega razvoja ni mogoče graditi na preživelih oblikah dela in poslovanja. Vzpodbujajo zdravo konkurenco, ki se odraža v kvaliteti izdelka in ceni. Razvoj je njihovo glavno orožje za obrambo pred napadi svetovnih proizvajalcev, ki bodo poskušali prodajati na tem trgu.

Glavna ovira bo standard, ki bo narekoval karakteristike prodaje na trgu. Odpravljajo nepotrebno administriranje znotraj sistema, istočasno pa uvajajo kontrolne mehanizme in arbitriranje v primerih sporov. To arbitriranje ni usmerjeno v zaščito lokalnih interesov, ampak v vzpostavljanje duha odprtega trga. Ob razmišljanjih, kaj nastaja v Evropi, smo na eni strani optimisti, ko zaznavamo vso svobodo ustvarjalne klime, na drugi strani pa se soočamo z vse večjimi preprekami lastne sposobnosti in notranje uspešnosti. Soočanje z Evropo nas vse bolj sili v racionalne in razvojne posege znotraj delovnega sistema, kajti le preverjeno dober sistem bo lahko prodajal na enotnem evropskem trgu.

RAZVOJ ŽELEZARNE DO LETA 1992

Razvojno se je naša železarna izredno močno vezala na Evropo, posebno na ZR Nemčijo. Vzroki navezovanja so v tradiciji in 370-letnem zgodovinskem razvoju, v težnji po kvaliteti in potrjevanju naših proizvodov. Procesi v ES od nas zahtevajo spremembe razvojne strategije do te skupnosti. Spremembe doktrine gredo v dveh smereh: enkrat kot proizvajalec izdelkov za ES trg in drugič kot kupec strojev in naprav iz ES trga. V nadaljevanju je treba razvoj razumeti širše, katere aktivnosti bodo potrebne, da bomo še naprej prisotni na tem trgu in kaj moramo spremeniti pri nas, da bomo izpolnili zahteve enotnega evropskega trga. Eksaktna analiza nastaja, ker so se šele sedaj zbudili vsi faktorji družbenega razvoja. V tem trenutku pa je prav, da vemo, kaj hočemo, kaj smo že realizirali in kaj nas še čaka.

Za naše izdelke so pomembne naslednje ugotovitve, ki izhajajo iz novih zakonitosti enotnega evropskega trga:

- upoštevati bo treba novo standardizacijo
- vse večje je povezovanje kupcev in proizvajalcev
- naši proizvodi se bodo na ES trgu vgrajevali v končne izdelke
- image bo nujen za ohranjanje prisotnosti na trgu
- poiskati bo treba nove poslovne povezave
- vse večja bo kontrola tehnologij
- kontrolni mehanizmi bodo prisotni najmanj dvakrat letno.

Z razvojnega vidika sta v zvezi s procesi v Evropi - 92 potrebna dva intenzivna prednostna programa, izdelati in mednarodno verificirati interne kontrolne mehanizme in poti, ki bodo grajene na novih standardih in vzpostaviti konkurenčno sposobnost naših izdelkov na tem trgu. Druga zahteva pomeni dvigniti produktivnost in skrajšati čase v proizvodnji, razvojno in inovativno pa delati na izdelkih visoke tehnologije.

Poglejmo za nekaj naših proizvodov, kaj moramo narediti in kje jih lahko plasiramo na trg ES.

JEKLARNA

V ES se gradi vse več visoko produktivnih predelovalnih kapacitet. Nove kapacitete so izredno fleksibilne in njihovi osnovni jeklarski agregati ne zmorejo take produkcije. Na visokem asortimentu jekla je možno navezati proizvodno reproverigo z valjarnami in kovačnicami. Za tovrstno sodelovanje moramo zagotoviti kvaliteto ingotov, sestavo in ceno. Ustvarja se prazen prostor za prodajo konvencionalnih ingotov, ker conti postopki ne omogočajo uporabe za vse predelovalne tehnologije.

Razvojno je treba delati na znižanju stroškov proizvodnje jekla in kontinuiranega zagotavljanja kvalitete.

VALJARNA IN KOVAČNICA

V bodoče bo treba vse bolj iskati povezavo s končnim porabnikom naših valjanih in kovanih polizdelkov. Tudi prodaja doma bo vezana na zagotovitev kvalitete končnega proizvoda. Posredniki v obliki trgovskih organizacij se bodo tudi transformirali po zgornjem principu, ki je posledica celotne preobrazbe industrije v zniževanje stroškov proizvodnje, zagotovljene kvalitete vseh delov proizvoda in zniževanju zalog v procesu nastanka proizvoda. Nastajanje povezav že teče, vse bolj smo podvrženi posebnim postopkom kontrole naših proizvodnih možnosti in zagotavljanja kvalitete proizvodnje.

Zelo pomembno je tudi področje servisne dejavnosti, ki išče izvenrijske storitve in posebnosti. Naša fleksibilnost proizvodnih agregatov nam omogoča tudi tovrstno udeležbo na novem enotnem trgu ES. Seveda tudi za te izdelke veljajo osnovni novi standardi in postopki kontrole.

STROJEGRADNJA

Prisotnost izdelkov naše strojegradnje je nujna za celovito obvladovanje ES trga na višjem nivoju. Svoj program bomo razširili na stroje, ki so vezani na naše znanje tehnologije. Le tako bomo na tem področju uspevali. Če velja za prej opisane programe doktrina ustvarjati na

ES trgu profit, potem za področje strojegradnje zaradi zahtevnosti in kompleksnosti ter znanja in sposobnosti, ki jih imamo, sprejmemo tudi tu doktrino profita na ES trgu. Ustvarjene poslovne vezi in pridobljeno tehnološko znanje nam naj omogočajo profitno prodajo prek inženirinskega - nastopa tudi na drugih trgih.

METALURŠKI IZDELKI

V železarni imamo celo vrsto izdelkov iz našega jekla, ki jih že danes uspešno prodajamo. Valji, rezila, noži in razni obdelani sklopi ali posamezni deli se uspešno kosajo po kvaliteti s svetovnimi firmami. Za tovrstni sklop moramo sprejeti doktrino profitne prodaje, kar pa pomeni, da doma do leta 1992 ali že prej popravimo naše znane slabosti. Zagotoviti moramo tehnološki red, dokupiti tehnološko opremo, se racionalno organizirati, ustvariti manjše, bolj profitne proizvodne enote, informatizirati proizvodni proces in zagotoviti celovito kvaliteto našega izdelka. Za izdelke, ki se pojavljajo kot enoviti sklopi: rezila, valji, armature in drugi, je treba pridobiti znak kvalitete po novih standardih.

RAZVOJ IN INOVACIJE OBSTOJEČIH PROGRAMOV

Zelo skopo je opisano obsežno delo, ki nas čaka, da se lahko uspešno s še večjim deležem ohranimo na evropskem trgu. To je cilj, ki ga morajo slediti vsi zaposleni, ne samo ambiciozna skupina razvojnih delavcev. Proces, ki teče, ni niti zaznaven, ampak je vpleten v celovito prestrukturiranje poslovanja in razvoja železarne.

Gledano z razvojnega vidika smo se poslovno odločili, da na enotnem ES trgu začnemo ustvarjati profit z večjim številom izdelkov, potrjevanje kvalitete naših usmeritev pa moramo prenesti na raziskovalno razvojno delo na določenih segmentih. Do pred kratkim smo imeli do Evrope doktrino, da na tem trgu potujemo kvaliteto naših izdelkov. To se nam danes pozitivno obrestuje, ko začnemo tržiti. Iskušnja nas uči, da je pa vseeno potreben pozitiven image, ki ga bomo nadaljevali na področju našega tehniškega in tehnološkega znanja.

Eksistenčnega pomena pa sta dve področji, ki ju moramo modernizirati in dvigniti na višji nivo kvalitete delovanja. Informatika mora postati še bolj uspešna, kot je zdaj, tako na področju poslovne informacije kot na področju vodenja proizvodnje. Osnovni pogoji in znanje za uspešno nadaljevanje razvoja so postavljeni že z dosedanjim razvojem te dejavnosti. V bodoče moramo organizacijsko, z dokupom opreme in softvera zagotoviti svetovni standard informacij, ne podatkov, v našem poslovnem sistemu.

Drugo področje, ki terja posodobitev delovanja, je kontrola. V bodoče si bomo lahko prek uspešnega zagotavljanja kontrole zagotovili varnost in enakopravnost na trgu. Investicijsko v zadnjih obdobjih veliko vlagamo na to področje ravno zaradi tega, da že v sedanji fazi preverjanj posameznih potencialnih naših kupcev pokažemo resen pristop na ES trgu. Prvi obiski so pozitivni in se nam odločitev v to smer že pozitivno obrestuje. Še bolj intenzivno moramo delati na urejanju posameznih tehnologij in kontrolnih postopkov.

INVESTICIJSKA DEJAVNOST

V evforiji, ki nastaja okoli sprememb v širšem prostoru, se v tem trenutku največ dela za prodor prodaje izdelkov na ES trgu. Na tem istem trgu pa tečejo tudi procesi prilagajanja posameznih tehnologij novim zahtevam. Izdelek ustreza novim pogojem trga, tehnološki postopek pa ne. Je lahko ekološko neustrezen ali pa stroškovno preveč kompliciran glede na nove tehnologije. Ugotovitev pomeni, da se bodo našli poceni tehnologije, stroji in naprave, ki bodo nosili nevarnost neuporabe ali previsoke produktivne stroške. V sedanjem akutnem pomanjkanju denarja in neumornem iskanju novih tehnologij se lahko hitro zgodi, da pademo v grdo past, ki se imenuje tehnološko zavožena investicija. Tej nevarnosti smo posvetili še posebno pozornost pri izboru tuje opreme.

ZAKLJUČEK

Leto '92 je torej za nas razvojni mejnik, ko bomo lahko s prisotnostjo na evropskem trgu pokazali naše razvojne in tržne rezultate. Proces prilagajanja novim pogojem že teče in zajema vse poslovanje železarne. Nova merila naj pokažejo, kateri izdelki so konkurenčni, razvojno poslovna naloga pa je omogočiti naraven razvoj ali ustavitev nekaterih programov. Pri tem ne začenjamo iz nič, ampak samo dograjujemo tisti del tehnologije, razvoja in informatike, ki je potreben za konkurenčnost.

Novi enotni evropski trg bo največji po številu kupcev, kapitalu, kupni moči, znanju in pestrosti ponudb. Zgrajen na informacijskih in tržnih načelih pomeni svetovni standard. Ignoriranje tega napredka bi pomenilo vračanje v pretekli vek in zastoj v razvoju. V železarni smo postavili delavca v središče napredka in samo s pozitivnim sodelovanjem na enotnem evropskem trgu mu lahko omogočimo dostojno življenje.

Dr. Dušan Vodeb

Fužinarstvo na Slovenskem

Po zatonu antičnega železarstva, o katerem imamo tudi na slovenskem ozemlju precej izkopanin oz. materialnih dokazov, nastane v naši železarski zgodovini nekaka praznina, ki jo prekine šele doba Ortenburžanov kot zemljiških gospodarjev znatnega dela Gorenjske; v manjši meri se je pojavljalo železarstvo tudi na blejskem in loškem gospodstvu. Kot vereni in nazoren dokument o stanju železarstva v 14. stoletju služi Ortenburški rudarski red (1381) za železarje na Planini nad Jesenicami; za isto dobo imajo dokaze o železarstvu Železniki, Kropa pa materialni dokaz – ostanke slovenske peči. To je bila doba, ko se je primitivno gozdno železarstvo od rudnih nahajališč preselilo zaradi izrabe vodne energije za pogon mehov in kladiv v doline k potokom in rekam.

ožarili in prekovali pod fužinskim kladivom, je vseboval kovno železo, primerno za nadaljnjo obdelavo. Teža volka je v stoletjih narasla od 4 centov iz slovenske peči do 16 ct ob koncu 18. stoletja. V začetku 19. stoletja so vse preostale plavže predelali od volka na grodelj. Iz plavža na grodelj so surovo železo vlivali v obliki plošč, taljenje rude je teklo neprekinjeno, dokler so imeli dosti rude in oglja. Plošče so razbili, v presnovcah s taljenjem zmanjšali količino ogljika, da je železo postalo kovno, in ga pod kladivom prekovali v maseljne in caglje kot polizdelek za nadaljnjo obdelavo. S posebnim postopkom za regulacijo količine ogljika so dobili orodno jeklo.

Nadaljnja predelava in obdelava je potekala v fužinicah, ki so glede na vrsto in kvaliteto jekla dobile različne nazive, npr. pri fužinarskem

Opisani postopki so zelo poenostavljeno prikazani v shemi. Večje fužine (npr. jeseniške) so prodajale grodelj v ploščah (Flossen) in polizdelke železarjem, kovačijam in cehovskim kovačem v mestih ali ga izvažale v Sredozemlje, manjše fužine, npr. tiste okoli Jelovice, pa so pridobljeno železo predelovale v izdelke, največ v žeblje.

Fužina je obsegala vodne energetske, metalurške in kovinsko predelovalne obrate in objekte, zraven tudi fužinsko naselje, fužinske gozdove, rudišča in kopišča.

Fužinski vodni objekti se pričnejo z jezom na potoku, ki obrača vodo k fužini, brana odbija preveliko vodo in povodnji in prepušča določeno količino v žlebove in rake. Kmalu na začetku žlebov je voha ali zatvornica, kjer je možno spustiti vodo nazaj v potok, kadar fužina zaradi popravil dalj časa ne obratuje; žlebovi vodijo naprej v bajer ali vodni zbirnik, ki je tik nad fužino. Za pogon fužinskega kladiva in mehov je bil potreben vodni padec blizu 5 metrov. Na vodno kolo fužinskega kladiva je vodil strm žleb, v katerega je vodar z odpiranjem lopute spuščal vodo samo takrat, kadar je kovač koval, da kladivo ni tolklo na prazno. Na koncu žlebov je padala voda v korce kolesa za pogon mehov, odtočna voda pa po jarku nazaj v potok.

Plavž je bil bistveni sestavni del fužine, glede na postopek taljenja rude in proizvedeno kvaliteto železa ali jekla so se plavži delili na kosovne peči (peč na volka) in talilne peči (peč na grodelj). Po seznamu plavžev iz leta 1581 je bilo na Gorenjskem takrat 8 peči na volka in 8 peči na grodelj. Zaradi večje produktivnosti so na zahtevo višjega rudarskega urada predelali peči z volka na grodelj: v Boh. Bistrici (1791), v Kamniku (1801), Zg. in Sp.

Kropa (1815), Kamna Gorica (1816), Sp. in Zg. Železniki (1819 in 1830).

Za nadaljnjo obdelavo so volka razsekali, kose žarili na ognjišču in prekovali v maseljne in caglje, plošče grodlja pa razbili, pretopili v presnovki, da so zmanjšali vsebnost ogljika in tako dobili kovno železo ali ogljikovo jeklo za obdelavo pod fužinskim kladivom.

Fužinsko kladivo (balos) je bilo po raznih virih strokovne literature težko od 7 do 10 centov (400 do 500 kg), v Kamniku celo 20 centov, kladiva v fužinicah (cajnaricah) pa okoli 2 centa (112 kg).

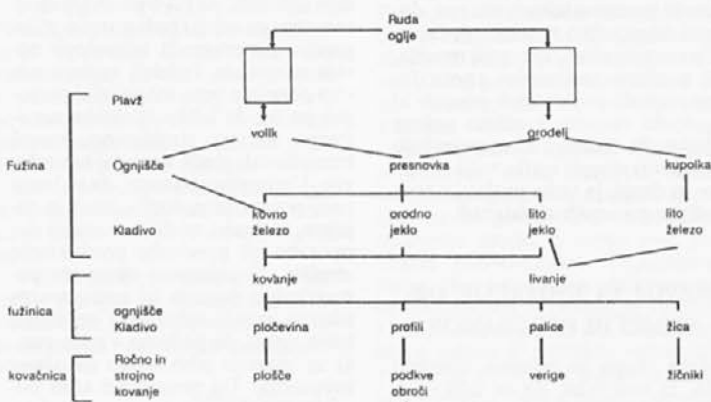
Za zračni podpih plavža, ognjišča in presnovke je služil fužinski meh na vodni pogon. Do začetka 19. stoletja so imele fužine večinoma po dva koničasta mehova, sredi stoletja so pričeli graditi cilindrične mehove, nato pa skrinjasta (batna) vetrila. Posebna izvedba pri nekaterih fužinicah je bilo vodno pihalo, ki je delovalo na principu vodnega stebra.

Fužinica je imela dve vodni kolesi: za pogon meha in za pogon kladiva, obe znatno manjše pogonske moči kot pri fužini. Pri fužinah z usmeritvijo v žebjarstvo je bila to cajnarica za kovanje cajnov, pod kladivom pa so kovali tudi večje žeblje. Ob propadanju žebjarstva so postopoma predelali cajnarice v kovačnice orodja ali v lesne žage.

Kovačnice so bile strojne (za sekire in poljedelsko orodje) in ročne (za verige, žeblje in drugo drobnarje), v žebljarni so jim rekli vigenjci. Če je bilo žebjarstvo samo ročno, je imel vigenjc samo vodno kolo za meh, pri orodnih kovačnicah pa tudi za pogon kladiva – repača.

K fužinam, fužinicam in vigenjcem so spadali pomožni prostori: skladišča za oglje (kaberneli), za rudo (rudnice), za cajne in za izdelke.

Janez Šmitek

Strokovno znanje železarjenja je prihajalo k nam od severa in zahoda in z njim nemški in romanski izrazi, ki se prepletajo v takratnih dokumentih in so se zasidrali tudi v pogovornem jeziku železarjev do današnjih dni. Ortenburški rudarski red še loči talilne peči (Huttin in Plahuttin) od kovačije (Schmittin), od 15. stoletja naprej pa se močno prepletajo razne izpeljanke iz osnov Hammer, Werk, Ofen in Feuer, da je kar težko ugotoviti točen pomen kakega izraza oz. medsebojne razlike. V 16. stoletju, ko sta bili v enem obratu že združeni talilna peč in kladivo, se pojavi italijanski (furlanski) izraz »fužina« (Fucina = topilnica, kovačnica, fučinare = kovati).

Fužina je bila železarski obrat primarne gospodarske dejavnosti z nalogo iz naravnih virov (železne rude in oglja) pridobivati surovine – železo kot polizdelek. Nadaljnja predelava v izdelke je potekala v obratih sekundarne dejavnosti – v fužinicah, livarnah, valjarnah in kovačnicah. Pozneje so pojme nekoliko pomešali, tako da pogosto uporabljajo izraz fužina tudi za predelovalne obrate. Gorenjske fužine so imele dve osnovni izvedbi plavžev – na volka in na grodelj. Volk (il lupu) je imel obliko velike kepe ali hleba; ko so ga očistili žlindre, razsekali,

žebjarstvu se je fužinica imenovala cajnarica (Zainhammer), kovačnica pa vigenjc. V 19. stoletju so večino postopkov kovanja zamenjali z valjanjem (pločevina, profili, palice, žica).

ON-LINE

INFORMACIJE

V službi za standardizacijo lahko za vas s pomočjo računalnika in telekomunikacij preiskujemo bibliografske podatke 175 milijonov člankov, knjig, referatov, poročil, standardov itn. iz več kot 320 baz podatkov, ki predstavljajo pravzaprav vse človeško znanje v tem trenutku.

Baze podatkov, ki so nam dostopne, vsebujejo bibliografske podatke o dokumentih z vseh področij in prinašajo najnovejša spoznanja iz posameznih disciplin.

Vse dodatne izčrpne informacije dobite na tel. št. 5560 ali 5622.

IZ NAŠIH KRAJEV

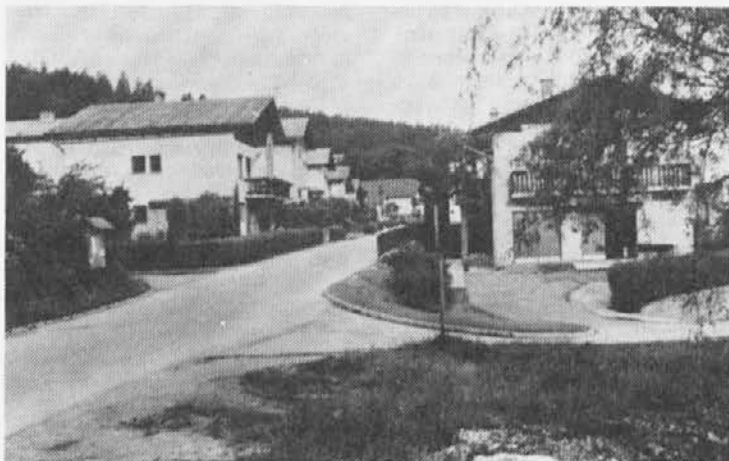
KS DOBJA VAS

KDAJ ŽE VENDAR TRGOVINA?

Vsaka nova podražitev nafnih derivatov v prebivalcih KS Dobja vas na novo povzroči nezadovoljstvo; pa ne toliko zaradi podražitve same kot zaradi trgovine. »Trgovina – po dvajsetih letih zazidave je še vedno nimamo, in pri takih cenah, kot so, je predvsem problem pri upokojencih, ko je treba za vsako kilo kruha na Prevalje ali Ravne,« je povedala predsednica sveta KS Fanika Korošec. »V okviru koordinacije KS pri skupščini občine in tudi na mnogih drugih sejah bombardiramo z zahtevami kraja, po trgovini, a brez uspeha. Problem je namreč lokacija; če bi kdo lokacijo videl, bi se laže odločil, ali privatnik ali podjetje. KS ima predlog, da bi bila trgovina na mestu med AMD in Gradisom, kar bi bilo ugodno za vse tri zaselke KS – za Janeče, Dobji dvor in Dobjo vas, poleg tega pa še za delavce železarn, saj bi lahko v času, ko čakajo na avtobus, mimogrede nakupili, pa še tujci bi se ustavljali. Proti tej lokaciji je železarna, s čimer se

krajani Dobje vasi seveda ne moremo strinjati. Razmišljamo sicer še o eni možnosti (Lečnik), a ta je že manj ustrezna, saj je od Dobje vasi oddaljena,« je o problemih s preskrbo povedala tov. Koroščeva.

Tudi nadaljevala je o problemih. Vsaj dva še taretta to KS. Prvi je ureditev avtobusnega postajališča, za katerega Dobjevaščani želijo, da bi bilo vsaj takšno, kot je pri upravi železarne. Žal ni denarja zanj. S tem v zvezi je tov. Koroščeva opozorila na neurejeno financiranje krajevnih skupnosti sploh. Posledica tega je neučinkovitost KS, zato pa tudi nezanimanje krajanov za delo v organih KS. Le redkokatera seja je namreč pri njih sklepčna; zato ne, meni predsednica sveta, ker delegati nimajo upanja, da bi se kaj naredilo, žal. Zato se je že tudi zgodilo, da so funkcionarji prenehali z delom sredi mandata. Tako ima KS Dobja vas od letos spomladi nova človeka na čelu sveta (tov. Koroščeva) in skupščine (tov. Trokšar). Prav zaradi vseh

Janeče so urejeno spalno naselje

teh problemov bi bili v Dobji vasi za to, da bi se KS mesta Ravne združile (o tem v zadnjem času razmišljajo ravenske KS).

Z nekaj dobrimi rezultati pa se v KS Dobja vas kljub množici problemov le lahko pohvalijo. »Zelo uspešno je potekala akcija za kabelsko televizijo, ker so bili vsi krajani zainteresirani za ta sistem. Prav tako

smo uspeli urediti otroški igrišči v Dobji vasi in na Dobjem dvoru,« je povedala tov. Koroščeva. »Načrtujemo še ureditev otroškega igrišča na Janečem in še nekatera druga komunalna dela, kot je npr. ureditev pešpoti k Brančurniku. Za vse pa je seveda pogoj denar.«

H. Merkač

KS JAVORNIK–ŠANCE

ZA ZELENI JAVORNIK

Čeprav je naselju Javornik usojeno, da bo še dolgo časa gradbišče, si vsaj nekateri prebivalci želijo, da bi bila tudi okolica blokov urejena in kolikor toliko znosna za bivanje. Vsaj v tistih delih, ki ne bodo zgrajeni zaradi gradnje streh, kar čaka še vse javorniške bloke razen najnovejšega in stolpnice št. 29 ter šole, ki jo že imajo.

Pri svetu krajevnih skupnosti Javornik–Šance so pred kratkim ustanovili odbor za urejanje naselja Javornik. Imenovali so ga Zeleni Javornik in mu dali za simbol javorov list na zelenem polju. Namen in na-

Zakaj je zdaj občinski izvršni svet odločil drugače, je nerazumljivo tudi predsedniku skupščine KS Milošu Juraku. Predstavnikov krajevnih skupnosti namreč niso nič vprašali o tem.

Kako bo z nadaljnjim urejanjem Javornika, še torej ni čisto jasno, lahko pa se v krajevni skupnosti pohvalijo, da so naredili precej za večjo prometno varnost. Pred večino blokov so namreč povečali število parkirnih prostorov, kar je omogočilo krožno prometno ureditev. Za vse, ki vozijo v notranjost naselja, je promet enosmeren. Vstop je od kri-

loga odbora je, da poskrbi za urejenost naselja, kolikor je pri velikem pomanjkanju sredstev le mogoče. Načrt ozelenitve naj bi uresničevali predvsem s sodelovanjem krajanov na delovnih akcijah in s pomočjo delovnih organizacij, ki naj bi prispevale sredstva, gozdarje pa bodo naprosili za drevesca, ki bi jih radi zasadili ob poteh in po zelenicah.

Žal je prva delovna akcija, ki jo je odbor organiziral v juniju, žalostno propadla. Stanovalci blokov ob javorniški trgovini so jo namreč bojkotirali. Vendar ne zato, ker bi bili proti temu, da se uredi prostor med trgovino in bližnjimi bloki, temveč zaradi nameravane gradnje garaž za bloki pod Piglom. Stanovalci bi zaradi teh garaž izgubili precej prostora za parkiranje avtomobilov, ki bi jih morali poslej postavljati tudi na bodočo zelenico. Garaže bi sicer potrebovali, vendar jih vsi ne bodo mogli kupiti, če jih bo gradil Gradis. Ko so lani na zboru krajanov razpravljali o garažah, so se odločili, da jih bodo lahko gradili stanovalci sami, seveda pod ustreznim strokovnim nadzorom, tako da bi bile kar najcenejše in dosegljive za vse, ki jih potrebujejo.

žišča na desno, izstop z leve. Za tujce in za vse tiste, ki prvič pripeljejo na Javornik, režim ni jasen takoj ob vstopu, ker pri križišču še manjka ustrezna tabla, vendar predaleč ne morejo zaiti, saj se za prvimi bloki, ko se začne obvezna smer, še lahko »zmažejo«. Kar bi bilo bolj sprejemljivo za »zunanje« obiskovalce Javornika (da bi bil promet že od križišča enosmeren), za stanovalce v blokih na čelu naselja nikakor ne bi bilo. Ko bo postavljena obljubljena opozorilna tabla, tudi negotovosti in zmede ne bo več.

Vsekakor pa velja, da je enosmerni promet za Javornik velika pridobitev tako za voznike kot za otroke. Prvi ne trepetajo, da jim bo nenadoma skočil pod kolesa otrok, saj so parkirišča zdaj ob zunanjih robovih cest in ne več med bloki in voznim pasom, otroci in pešci pa so tudi varnejši, ker na cesti natančno vedo, iz katere smeri jim preti avtomobilska nevarnost.

Če boj za »zeleno« pojmujemo širše, kot boj za ohranjanje življenja, lahko rečemo, da je prometna ureditev prva uspešna akcija za »zeleni Javornik«.

Mojca Potočnik

ZDRAVILNO POSTENJE

Pri vsakodnevem delu se srečujem z različnimi problemi. Bolnik pričakuje od zdravnika čudeže, običajne terapijske metode so dokaj neučinkovite, ob tem pa bolniku ni potrebno prispevati praktično nič.

Te izkušnje so me pripeljale do razmišljanja, kako aktivirati ljudi, da bi sami kar največ naredili za svoje zdravje. Jores govori v svoji knjigi »Človek in njegova bolezen«, da je takorekoč 80 – 90 % bolezni specifično človeških, kjer pri nastanku bolezni odločilno sodeluje človekova duševnost v vseh njenih dimenzijah. Spoznal je, da se nekaterih bolezni ne da pozdraviti brez odločilnega delovanja bolnika – ne zgolj s privolitvijo, ampak z aktivnim sodelovanjem. Da bodo njegova prizadevanja uspešna, ga mora terapevt znati motivirati in voditi. Ogromno je bolezni, ki bi se lahko uspešno zdravile brez zdravil ali celo brez operacije. Pa ne gre le za ceno zdravljenja, ampak za dejstvo, da je praviloma bolnik, ki se zdravi z zdravili, stalen bolnik, danes z večjimi, drugič z manjšimi težavami. Bolnik, ki se aktivno loti svoje skrbi za zdravje, kmalu postane zdrav brez zdravil.

Zival vodijo k njegovemu ravnanju in življenju instinkti. Človek pa je poleg nagonskega, biološkega in psihološkega bitja tudi odgovorno bitje, kar pomeni, da se ravna po svoji pameti. Velikokrat zaradi najrazličnejših razlogov ne ravna najbolj modro. Pri svojem delu in učenju za zdravo življenje sem veliko razmišljal tudi o prehrani. Na zapadu, pa tudi pri nas, smo obsedeni s prehrano. Jemo preveč in rezultat tega so številne bolezni. V vsakodnevem pogovoru bolniki velikokrat rečejo: »Saj skoraj nič ne jem, pa vendar teža ne pade. Zame je še voda redilna.«

Ob preučevanju raznih diet in literature o zdravi prehrani sem nalezl tudi na obsežno literaturo o zdravilnem postenju. Številni avtorji ob vsem tem opisujejo tudi zdravljenje različnih bolezni. Sam sem povzel predvsem to izkušnjo: **če se ob skoraj nič hrane ne spremenijo nič, potem bomo poskusili z nič hrane!**

Osnovna izkušnja vseh avtorjev, ki opisujejo postenje, je da **postenje ni škodljivo, pač pa utrjuje zdravje.**

Odločil sem se izdelati program za zdravilno postenje vsaj 14 dni, čeprav večina avtorjev priporoča vsaj 21-dnevno postenje. Pri tem ne gre zgolj za shujševalno kuro, saj se v tak program lahko vključijo tudi ljudje, ki imajo razne psihosomatske bolezni, nimajo pa odvečnih kilogramov. Omenil sem že Joresa, ki govori o specifičnosti človeških bolezni in resnično se vsakodnevno srečujemo s psihosomatskimi bolniki. Poglavitni namen pa je le preventivni in tako imenovana vključitev v program Šole za zdravo življenje, kjer

poskušamo ljudi naučiti, kako naj radikalno **spremenijo način življenja:**

– V času postenja morajo prenehati kaditi, piti alkohol, kavo in jemati vsakršna poživila in zdravila

– Posvetiti morajo veliko skrbi svojim telesnim deformacijam, ki so nastale zaradi nepravilne prehrane (celulitis, spremembe na koži...)

– Ob postenju se soočijo s problemom svoje požrečnosti in se naučijo novega koncepta prehrane in tudi samodiscipline.

– V skupinskem delu se poglobljamo vase z meditiranjem, razmišljamo tudi o bistvu življenja, o ustvarjalnosti.

– S pravilno organiziranim postenjem se človek iznebi produktov slabega izgorevanja in notranje umazanije, podobno, kot če nam bi v hudi zimi zmanjkalo kurjave, mi pa bi se radi ogreli, zato pokurimo vso navlako, ki se nam je nabrala pri hiši.

V Dravogradu sta bili do sedaj organizirani dve skupini postenja za zdravje. Prva skupina se je postila v februarju. Vanjo je bilo vključenih 25 ljudi. Vsi so program 14-dnevnega posta speljali do konca. V drugo skupino v marcu je bilo vključenih 35 udeležencev. Ena udeleženka je odstopila po tednu dni, druga po 12 dneh. Ostali so program speljali do konca.

Na kratko **predstavljam program postenja.**

V program se lahko vključi vsakdo iz svojih nagibov. Prinese mi osnovne laboratorijske izvide, posnetek EKG, opiše mi prebolele bolezni in motiv, ki ga je pripeljal v postenje.

Na uvodnem sestanku člani skupine prejmejo literaturo, ki jo bodo med postenjem prebrali. Prejmejo tudi navodila za 14-dnevno postenje in tabelo za vnašanje samoopazovalnih podatkov. Prav tako dobijo navodilo za pisanje spisov in razmišljanj v času postenja. Osnova za izvedbo programa je redna, temeljita jutranja toaleta, telovadba, redno poklicno delo ter redna vsakodnevna hoja 1,5 do 2 uri.

Skupina se redno vsak dan sestaja, da člani izmenjajo izkušnje, poslušajo krajša predavanja in se pogovorijo o težavah, ki spremljajo postenje. Imajo tudi možnost konzultacije z vodjem skupine. Mimo teh srečanj ima vsakdo možnost, da se telefonsko poveže z vodjem skupine.

Do sedaj večjih težav med udeleženci ni bilo. Pojavljale so se manjše stiske, največkrat psihične narave. Te so po skupinskem pogovoru takoj minile. Splošno počutje je bilo ves čas izvajanja programa dobro. Ljudje, ki so se vključili v program izrecno zaležani, so bili ob koncu 14-dnevnega postenja kondicijsko dokaj dobri in so zmogli bistveno več kot pred vstopom v program.

Preiskave, ki smo jih opravili, so pokazale, da ni nihče utrpel nikakršne škode, ampak so se pri večini

vrednosti krvnih in serumskih parametrov celo izboljšale. Poprečno so udeleženci izgubili v 14 dneh po 10 kg telesne teže, suhi manj, debeli pa več. Udeleženci so poročali o nekaterih boleznih, ki so se jim pozdravile ali občutno izboljšale.

Po končanem 14-dnevem delu smo se še dobili na sestankih, vendar je problem v ponovnem organiziranju ljudi, da bi se kot skupina srečevali in drug drugega vzpodbujali v prizadevanju za drugačno, bolj zdravo življenje.

V prihodnjih skupinah bomo laboratorijske preiskave še razširili, kar bo potrebno predvsem zaradi raziskovalnega dela.

Torej, osnovni namen tega programa je, narediti nekaj energičnega za svoje zdravje, naučiti se zdravo živeti in v takem načinu tudi vztrajati. Program da udeležencem izkušnje o novem odnosu do hrane, o samozaščitnih mehanizmi in tudi nov odnos do lastnega zdravja.

Tu moram ponovno povedati, da je postenje naraven pojav, ki spremem-

lja človeka skozi zgodovino in ima veliko manj ali nič zdravju škodljivih posledic, kot jih imajo razne pomanjkljivo sestavljene diete. Ob pomanjkljivi prehrani organizem ne more vključiti vseh zaščitnih mehanizmov in pride zato prej do okvar zdravja.

Večina udeležencev, ki je imela probleme z odvečno telesno težo, je povedala, da so doslej poskušali že različne diete, da pa je bilo to delo sedaj v skupini najenostavnejše in da so ga z intenzivnim programom z lahkoto in uspešno zmogli.

Veliko zdravstvenih delavcev je še vedno do tega dela zelo skeptičnih, vendar so vsi njihovi komentarji doslej izhajali iz nepoznavanja programa.

Menim, da bo v sedanjih ekonomskih razmerah postala skrb za zdravje vsakega posameznika še kako potrebna. Do sedaj je namreč bolezen pogostokrat pomenila prednost pred zdravjem.

Dr. Franc Heber

DIF JE TESTIRAL NAŠE DELAVCE

Fakulteta za telesno kulturo iz Ljubljane je na 100 naših delavcih ugotavljala njihove psihosomatske značilnosti. S posebno raziskavo želi na vzorcu 3000 delavcev iz različnih DO v Sloveniji ugotoviti, ali obstajajo razlike med zaposlenimi, ki se ukvarjajo z rekreacijo, in tistimi, ki se ne, in kateri so pri delu uspešnejši.

Vsak dan v tednu od 5. do 9. junija je bilo tako po 20 naših delavcev, izbranih iz naših značilnih poklicev, testiranih na DTK. Njihove značilnosti in sposobnosti so ugotavljali s sedmih vidikov.

1. Zdravstvenega. (Zdravniški pregled je pri nas že prej opravila medicina dela v ravnem zdravstvenem domu, za kar ji je bila fakulteta zelo hvaležna.)

2. Antropometričnega. Kot je povedala dr. Mirjam Bravničar, asistentka za fizilogijo športa na Fakulteti za telesno kulturo v Ljubljani, želijo na osnovi rezultatov antropometričnih meritev, katerih rezultati so npr. odstotki mišičevja, maščevja in koščevja v celotni telesni masi, tako določiti posamezne komponente somatotipa, na njihovi osnovi pa potem razdelijo ljudi v tipe (piknični, asketski, stenični). Končni namen tega dela raziskave je ugotoviti, kako so morfološke značilnosti telesa povezane z delovno uspešnostjo.

3. Motoričnega. Kot je povedal prof. za telesno kulturo na fakulteti Borut Pistotnik, želijo s tem delom testiranja ugotoviti motorične sposobnosti populacije, starejše od 19 let. Do tega starostnega obdobja so namreč normativi že izdelani (marsikdo se še gotovo spomni vsakoletnih testov pri telovadbi v osnovni in srednji šoli), za starejše pa ne. Končni namen testov iz motoričnih sposobnosti je spet ugotoviti njihovo odvisnost od uspešnosti dela.

4. Psihološkega. Eden od psihologov – študentov, študenti so sicer v večini tisti, ki testirajo, Tomaž Arh.

je predstavil psihološke in sociološke vprašalnike, na katerih vprašanja so morali naši delavci odgovoriti, da bodo zdaj strokovnjaki ugotovili, kako je njihovo psihično stanje povezano z delovnimi uspehi.

5. Konativnega (vedenjske lastnosti)

6. Vrednostnega (kaj komu predstavlja vrednoto)

7. Z vidika odnosa delavcev do rekreacije.

Kot je povedal sekretar pri izvajanju raziskave, katere vodja je sicer dr. Franc Agrež, redni profesor na Fakulteti za telesno kulturo, Stanko Pinter, absolvent te fakultete, pričakujejo, da bodo interpretacije rezultatov raziskave uporabne za poklicno usmerjanje, kar je tudi njihov končni namen. Raziskavo za začeli opravljati pred tremi leti, v prvih dveh so po sekretarjevih besedah naredili pilotsko študijo, ko so preverili celotni inštrumentarij, ustreznost posameznih testov in vprašalnikov. Hoteli so ugotoviti, kako bo raziskava v resnici mogla teči. Prvi del pilotske študije so izvedli na sto inženirjih ISKRE DELTE in sto delavcih ISKRE TELEMATIKE, drugi del pa na sto moških papirnic iz Krškega in sto ženskah LABODA iz Novega mesta. Predvidoma naj bi raziskava trajala še dve leti.

Naši delavci so se na testiranju kar dobro obnesli, vsaj tisti dan, ko smo jih obiskali. Oddelek za zdravstveno varstvo z vodjo tov. Tuškovo jih je o pomenu testiranja, ki je gotovo za vsakega koristno, seznanil. Njegova skrb pa bo tudi, da jih bo seznanil z rezultati, ki jih bo fakulteta takoj po obdelavi posredovala železarni.

Raziskovalci Fakultete za telesno kulturo so se na Ravnah dobro počutili. Sekretar tov. Pinter se je v njihovem imenu tudi po tej poti zahvalil železarni, da je pokazala tolikšno pripravljenost za sodelovanje.

Helena Merkač

KULTURA

PIHALNI ORKESTER NA BLEDU

Petnajstiči so se 10. junija srečali pihalni orkestri Slovenskih železarn iz Lesc, z Jesenic, iz Štor, namesto ravskega orkestra (ker se pripravljajo na svetovno prvenstvo) je bil na srečanju prevaljski, Leščani pa so povabili še godbo iz Babičev pri Umagu. Petnajsto srečanje orkestru pa je pomenilo proslavitev še enega jubileja – 20-letnico SOZD Slovenske železarnice.

Srečanje bi moralo biti v Lescah, ker so bili oni na vrsti, da ga pripravijo. No, organizacija je bila na njihovih ramah, le kraj srečanja ni bilo kakšno nogometno igrišče kje pri Lescah, temveč so ponudili glasbo turistom na Bledu. Na komisiji za kulturo smo si rekli, čemu bi

morali godbeniki igrati eden drugemu, zakaj ne bi igrali drugim.

Blejski turistični delavci so se sprva ustrašili (!) ponudbe, češ, vso travo nam boste pomendrali. Vendar je med tehtanjem, trava ali glasba, le zmagala glasba. Morda tudi zato, ker je bila večina poslušalcev Angležev, ki ne hodijo po travi.

Najprej je vsaka godba igrala svoj program, zatem pa so skupno zaigrali tri skladbe. Sicer hladni Angleži so kar vroče ploskali in zahtevali še dodatke, ne le zato, ker je takšna navada, temveč lahko brez pretiravanja rečem, da so bili poslušalci navdušeni in zadovoljni.

M. Gerdej

FUŽINAR JE PRAZNOVAL 20-LETNICO

Ravska kulturna skupnost je ob tej priložnosti zboru podelila zlato Voračevsko plaketo

S koncertom 12. maja je Moški pevski zbor Fužinar KUD Prežihov Voranc Ravne proslavil 20-letnico svojega dela.

Mnogo fantov in mož je v dvajsetih letih že stalo v njegovih vrstah, nekateri kratko, drugi dolgo, nekaj njih stalno. Večina jih je bila vedno železarjev, kako tudi ne, saj so Fužinarji! Danes so to:

1. tenor: Ivan Štosir, Oto Ternek, Maks Kokal, Ivan Korinšek, Rado Petrič, Oto Oder, Stanko Paradiž; 2. tenor: Franc Potočnik, Mirko Šipek, Lojze Potočnik, Janez Konečnik, Branko Čuk, Slavko Cifer; bariton: Franci Kamnik, Polde Planinc, Ivan Jeromel, Rudi Očep, Marjan

Gorenšek, Lojze Satler, Gusti Verčičnik, Peter Pajnik, Jože Pšeničnik; 2. bas: Ivan Mravljak, Ludvik Oder, Milan Šimenc, Franci Jelen, Jože Oder, Edo Vrabič, Bojan Jehart in Stanko Krajnc; njihov zborovodja pa je že enajst let prof. Branko Čepin.

Začetki zbora segajo dejansko več kot dvajset let v preteklost, v upokojenski zbor, ki ga »je ljubitelj zborovskega petja Viktor Krivec leta 1963 ponovno zbral in začel z njim redno vaditi. Zbor je hitro dokazal, da zna peti in prebuditi koroška pevska srca.« je zapisal zdajšnji predsednik KUD Prežihov Voranc Ravne na Koroškem Mirko Osojnik v vezilu

koncerta ob Fužinarjevi obletnici. »Iz leta v leto je zbor napredoval, a žal je zahrbtna bolezen prehitro iztrgala iz njihovih vrst pevovodja Viktorja Krivca. Zborovo vodstvo je prevzela Monika Plestenjak, ki je z večjo roko, z ženskim občutkom za pravo mero in ubranost in z veliko dobre volje vdahnila svežino v fužinarska srca.« Po Moniki Plestenjak vodi zdaj zbor z manjšimi presledki od leta 1978 prof. Branko Čepin. »Njegovo vztrajno in zelo strokovno delo je dalo zboru dragocene izkušnje in poglobljeno pevsko znanje.«

Ni mogoče prešteti, kolikokrat se je zbor v dvajsetih letih postavil v vrste in pel, od Ecce Quomodo Moritur lustus do Liepe ure. Za njim je mnogo nastopov na pevskih srečanjih in drugih prireditvah (Od Pliberka do Traberka, pevska srečanja v Šentvidu pri Stični, 1980. srečanje

amaterjev Abrašević v Valjevu npr.), vrst samostojnih koncertov, snemanj, ki so vsakemu zboru spodbuda, druženj s pevci, tudi onkraj meje (Madžarska) in več tekmovanj, od katerih jim je v najlepšem spominu »Naša pesem« v Mariboru 1980, ko so v konkurenci več kakovostnih zborov prejeli srebrno plaketo.

Kot je v kratkem pogovoru ob jubileju za Informativni fužinar povedal zdajšnji predsednik zbora Edo Vrabič, je želja zbora za naprej kljub problemom, od katerih sta največja izmensko delo pevcev in pomanjkanje sredstev, vztrajati in dalje negovati pesem.

To si gotovo želijo tudi mnogi ljubitelji petja in simpatizerji tega našega zbora. V njihovem imenu čestitke za prvih dvajset let in zlato Voračevsko plaketo, Fužinar, ter hkrati: še na mnoga leta!

Helena Merkač

OBISK NA ŠVEDSKEM

Ob koncu maja je obiskala švedsko mesto Halmstad in tamkajšnje pobrateno slovensko društvo Ivan Cankar uradna delegacija občine Ravne. Spremljala sta jo skupina umetnikov in ansambel Hobi.

Z obiskom so vrnilo lansko gostovanje umetnikov iz Halmstada in predstavnikov tega mesta na Ravnah. V ravnem likovnem salonu je bila tedaj zelo odmevna, čeprav kratkotrajna razstava njihovih slik. Gostje so bili za našo gostoljubnost in topel sprejem hvaležni organizatorjem, predvsem tudi upravniku Likovnega salona Francu Boštjanu. Želeli so se oddolžiti s povabilom na obisk v Halmstad.

Kulturna skupnost je za pot na Švedsko določila akademskega kiparja Andreja Grošlja, akad. slikarja Bena Kumpreja, likovnega pedagoga Stojana Brezočnika in slikarja Franca Boštjana. Slednji zaradi zdravstvenega stanja ni mogel tvegati napore pot, temveč je na Švedsko poslal samo svoje slike. Z likovnimi umetniki je potoval v Halmstad še

pesnik Jože Zlatar, ki si je naklonjenost švedskih gostov pridobil kot vodja strežbe na Rimskem vrelcu. V uradni delegaciji pa so bili: predsednik OK SZDL Ravne Jože Božič član predsedstva Zdravko Fajmut in strokovni delavec občinske kulturne skupnosti Mirko Rozman.

Potovanje so plačali naši zdomci v Halmstadu. Z delegacije so k njim potovali sorodniki, ki živijo v stari domovini. Tudi stroške bivanja na Švedskem so krili gostitelji, likovniki so bili družinski gostje tamkajšnjih umetnikov.

Razstava naših slikarjev in kiparja je bila v lepih, reprezentančnih prostorih mestne hiše in je bila ugodno sprejeta pri švedskih ljubiteljih likovne umetnosti in še bolj pri slovenskih zdomcih, ki so poskrbeli za prijetno družabno srečanje na pikniku. Za pravo domače vzdušje je poskrbel Toni Apohal s svojim ansamblom.

Srečanja z uradno delegacijo, z umetniki in s svojci iz domovine so bili najbolj veseli zdomci, ki že dolga leta živijo v Halmstadu, vendar želijo ohraniti stike s starim krajem in obdržati svojo narodno kulturo, veselje ob obisku pa je izrazil tudi podžupan mesta Halmstada, ki je na sprejemu delegacije in gostov izrazil željo, da bi se kulturni stiki razširili še na druga področja sodelovanja. Možnosti so velike, kajti Halmstad je precej veliko mesto, približno kot Celje, in je zanimivo ne le zaradi kulturnozgodovinskih znamenitosti in lege ob morju, temveč tudi zaradi svoje znane železarne, v kateri dela največ naših zdomcev. Tu bi bilo najbrž mogoče najti možnosti za gospodarsko sodelovanje.

Vsi, ki se zavedajo, kako je tako mednarodno sodelovanje pomembno, predvsem pa, kako dragoceno je za tiste, ki si služijo kruh na tujem, upajo, da bodo ravnski gospodarstveniki našli stične točke za sodelovanje in da pred nekaj leti začeto bratranje ne bo zamrlo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Mojca Potočnik

REKREACIJA IN ŠPORT

PLAVANJE

Na dveh mednarodnih mitingih so mladi plavalci Fužinarja zelo dobro zastopali barve svojega kluba. V zahodnonemškem Neheimhüstenju je sedmerica plavalcev ravenskega kluba osvojila kar 49 medalj, od tega 22 zlatih v konkurenci plavalcev in plavalk Italije, ZRN, Nizozemske, Nigerije in Jugoslavije. Eva Breznikar si je med pionirkami pripeljala devet zlatih odličij in je bila v svoji starostni kategoriji brez konkurence. Miha Hribernik je osvojil šest prvih mest med pionirji, Rok Dolinšek in Matija Medvešek pa štiri oz. tri med kadeti. Srebrne in bronaste medalje so osvojili še Peter Naglič ter Saša Kovač in Helena Cej.

Plavalci in plavalke Fužinarja so 10. in 11. junija nastopili na mitingu v italijanski Modeni. Tekmovanje je bilo izredno množično in tudi kakovostno, saj so nastopili plavalci iz 37 italijanskih klubov, iz Jugoslavije pa Primorje z Reke in ravenški Fužinar. Medvešek in Dolinšek med kadeti ter Hribernik, Naglič, Breznikarjeva in Kovačeva med pionirji in pionirkami so se na tekmovalju izkazali z odličnimi rezultati ter večinoma osvajali prva mesta v omenjenih kategorijah. Posebno se je odlikovala Eva Breznikar, ki je zmagala na 100 m delfin in 100 m prsno, v obeh nastopih pa dosegla nov rekord proge. Ravenski plavalci so v bazenu v Modeni štartali šestnajstkrat, od tega pa osvojili kar devet prvih mest. Po tem nastopu v Italiji so se pripravljali teden dni na Reki, pod izjemno ugodnimi finančnimi pogoji.

ZAHVALA IZ MOSTARJA

Pred tremi leti, ob koncu mandata, sta bila delavski svet železarne in IO konference sindikata na zaključni ekskurziji po Bosni in Hercegovini ter zelo lepo sprejeta tudi v Unisu, Tovarni specialnih elektrod v Mostarju. Letos maja nas je obiskalo 23 njihovih delavcev, kar je skoraj ves kolektiv. Sprejeli smo jih v okviru naših možnosti, sicer nekoliko skromneje kot oni nas, po vrnitvi domov pa so poslali v železarno zahvalo, v kateri med drugim pravijo:

»Občudujemo vaše delavce, ki smo jih videli ob ogledu železarne. Kaj naj jim zaželimo drugega kot dosti sreče in veliko novih delovnih zmag? Pridite k nam in nam bodite gosti! Nadaljujmo to prelepo družjenje, ki nam dela življenje lepše in bogatejše!«

Delavci DO Unis - UTP

ATLETIKA

Mladi atleti KAK dosegajo na tekmovalnih širih po Sloveniji vse boljše rezultate, ki so gotovo plod dobrega dela v ravenškem klubu. Tokrat so se izkazali na dvodnevem absolutnem mladinskem republiškem prvenstvu v Celju, ki je bilo 10. in 11. junija. Največ je pokazal Uroš Kresnik, ki si je pritekel dva naslova republiškega prvaka na 100 in 200 m. Na 400 m je dosegel 4. mesto, toda v kvalifikacijah je imel celo drugi najboljši čas. Po teh uspešnih nastopih si je Kresnik pridobil tudi simpatije zveznega selektorja, ki ga je uvrstil med kandidate za državno mladinsko reprezentanco, ki bo nastopila na EP v Varaždinu. Kresnik bi bil tako že drugi član koroškega atletskega kluba, ki bi oblekel majico z državnim grbom. V reprezentanci bo bržkone nastopil tudi Primož Pušnik, ki je bil v Celju drugi na 800 m. Poglejmo, kakšne so bile uvrstitve ostalih atletov in atletinj KAK v Celju: Darjan Cigler je bil 5. v skoku v daljino, Janez Štern 6. in še pionir Andrej Kos 8., oba v teku na 800 m. Pionirka Anita Mežnar je bila 9. na 800 m. Ravenska štafeta 4 x 400 m v postavi Štern, Brezovnik, Kos in Kresnik je bila 4.

Na 26. finalu atletskega pokala Jugoslavije v Splitu je soodelovala tudi atletinja KAK Irena Šmid in se uvrstila na odlično 4. mesto v teku na 1500 m, medtem ko je bila v teku na 800 m osma.

SMUČARSKI SKOKI

Skakalci Fužinarja so se tudi letos udeležili revije smučarskih skokov Mostec '89 v Ljubljani, ki je bila od 16. do 18. junija. Njihove uvrstitve: med starejšimi cicibani, nastopilo je kar 93 tekmovalcev, je bil Aleš Stočko 12., med mlajšimi cicibani pa Damjan Voda 4. Med 90 tekmovalci v kategoriji mlajših pionirjev se je izkazal Andrej Zagernik z osvojitvijo 2. mesta, 9. je bil Aljoša Krivograd in 15. Ivi Polanc. Še mlajši mladinci: 9. Erh Pečnik, 10. Kristl Švab in 12. Jože Zagernik.

Ob otvoritvi nove skakalnice v Celju, 18. junija, so nastopili tudi mladi tekmovalci Fužinarja in se uvrstili na naslednja mesta: mlajši cicibani: 4. Voda, 8. Sušnik in starejši cicibani: 5. Stočko, 7. Verdinek in 11. Uršnik.

NAMIZNI TENIS

V zadnjih treh nastopih I. A republiške namiznoteniške lige so bile igralke Fužinarja uspešne in si tako ob koncu prvenstva zagotovile mesto v sredini lestvice. Tako so v zadnjih treh kolih, ki so jih odigrale v juniju, Ravenčanke premagale doma Jesenice s 6:3 in Triglav z 9:0, v Ptujju pa še tamkajšnjo Petovio s 6:3.

Na koncu so igralke Fužinarja osvojile 16 točk, skozi celo tekmovalno sezono pa so nastopile v izredno pomlajenem sestavu. Poleg mladinke Placetove so zaigrale še pionirke Mlakarjeva, Vastlova in Rusova. Naslov republiških prvakinj so si prigrigale namizno-teniške igralke Semedele iz Kopra.

V juniju so prvenstvo končali tudi fantje. Ekipe Fužinarja je v I. B ligi osvojila 3. mesto, naslov prvaka pa je pripadel drugi ekipi Sobotne. V zadnjem kolu so Fužinarjevi igralci, ki so v minulem prvenstvu igrali v postavi Špegel, Tušek, Bač in Širovina, premagali Tempo iz Velenja gladko z 9:0.

KEGLJANJE

Kegljača Fužinarja Tone Golob in Ivo Mlakar sta uspešno nastopala na letošnjem republiškem prvenstvu za posameznike v Cerknici in Postojni. Med 60 tekmovalci je bil Mlakar 21. z rezultatom 913 in 895 podrtih kegljev ter se tako uvrstil v finale tega tekmovanja, ki bo 23. in 24. septembra na Ravnah. Golob ni imel sreče v svojem drugem nastopu v Postojni, saj se mu je v zadnjih metih izmuznila uvrstitev med 24 najboljših kegljačev Slovenije. Dosegel je rezultata 905 in 892 kegljev in se uvrstil na 25. mesto.

Letne športne igre slovenskih železarjev

Koroški jeklarji so bili v soboto, 17. junija, gostitelji delavcev sozda Slovenske železarne, ki so se zbrali na Ravnah na tradicionalnih letnih športnih igrah. Blizu 300 športnikov in njihovih spremljevalcev iz železarn Jesenice, Store in Ravne ter drugih članic sestavljene organizacije Žične Celje, Plamena iz Kroke, Verige iz Lesc in Metalurškega inštituta iz Ljubljane se je preizkusilo v šestih športnih panogah. Tako so vsakodnevne odgovorne naloge za stroji, pri pečeh in za pisalnimi mizami zamenjali s športnimi rekviziti. Vezi tovarništva in prijateljstva, stkanec v

Kegljači Fužinarja so 24. junija nastopili na tradicionalnem Zakijevem memorialu v Šoštanju in med štiri ekipami osvojili 2. mesto. Zmagala je vrsta Šoštanja pred Fužinarjem, Tekstilno Prebold in Ljubnim. Najboljši v ravenški ekipi je bil mladi Igor Banko, ki je na izredno težkem kegljišču podrl 865 kegljev.

NOGOMET

Prvenstvo v medobčinski nogometni ligi Maribor, kjer je v letošnji sezoni nastopilo kar pet moštev iz Koroške, je bilo sklenjeno 10. junija. V zadnjih dveh kolih so bili nogometaši Fužinarja dvakrat poraženi, doma proti Korotanu z 0:2 in v Miklavžu z 2:1. Prvo mesto v ligi so osvojili nogometaši Ojstrice iz Dravogradu, Korotan je bil 3., Akumulator 7., Peca 9. in Fužinar 11. Iz lige je izpadla zadnjevrščena Slivnica, medtem ko bo predzadnji Fužinar, kot kaže, tudi v prihodnji sezoni nastopal v tej ligi. Ligo bodo namreč povečali od sedanjih 12 na 14 klubov. Od jeseni dalje bodo v tej ligi nastopali tudi nogometaši Radelji, ki so postali prvaki v nižjerazredni medobčinski B ligi.

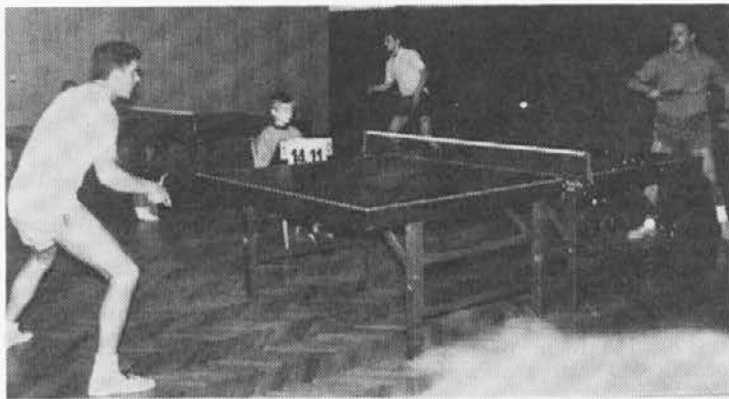
Na Ravnah je bil 24. junija nogometni turnir pionirjev A, ki je štel za prvaka podzveze Maribor. Zmagali so pionirji Pobrežja pred Fužinarjem in Račami. Mladi nogometaši Fužinarja, ki jih že nekaj let uspešno trenira Franc Tone, so v prvi tekmi turnirja premagali Rače s 6:0 nato pa izgubili s Pobrežjem s 3:5.

Ivo Mlakar

preteklih letih na vsakoletnih športnih srečanjih, so se še dodatno poglabile.

Zanimivih bojov na športnih prizoriščih tudi tokrat ni manjkalo, čeprav rezultati niso bili vselej poglavitnega pomena. Kljub temu omenimo, da so imeli največ uspeha tekmovalci in tekmovalke domačih ekip, saj so osvojili kar šest ekipnih prvih mest. Ravenski železarji so bili najboljši v odbojki, namiznem tenisu in kegljanju, v nogometu in v šahu so zmagali Jeseničani, pri streljanju z zračno puško pa Storčani.

REZULTATI

Nogomet: 1. Jesenice, 2. Štore, 3. Ravne.

Odbojka – ženske: 1. Ravne, 2. Jesenice, 3. Veriga Lesce
moški: 1. Ravne, 2. Veriga Lesce, 3. Plamen Kropa.

Namizni tenis: 1. Ravne, 2. Jesenice, 3. Štore.

Šah: 1. Jesenice 10 točk, 2. Ravne 8,5, 3. Žična Celje 3 točke.

Kegljanje – ekipno, moški: 1. Ravne 1699 podrtih kegljev, 2. Štore 1640, 3. Žična 1583;

ženske: 1. Ravne 756, 2. Jesenice 643, 3. Veriga Lesce 601;
posamezno – moški: 1. Vovk (Ravne) 446, 2. Sivka (Štore) 444, 3. Golob (Ravne) 434 podrtih kegljev.

Ženske: 1. Prinčič 200, 2. Voler (obe Ravne) 198, 3. Torkar (Met. inštitut) 191 podrtih kegljev.

Streljanje – ekipno, moški: 1. Štore 683 krogov, 2. Ravne 666, 3. Veriga Lesce 631;

ženske: 1. Ravne 316, 2. Štore 303, 3. Veriga Lesce 181 krogov;

posamezno, moški: 1. Dečman (Štore) 177, 2. Basara (Jesenice) 175, 3. Rezar (Štore) 173 krogov;

ženske: 1. Rezar (Štore) 166, 2. Hrovatič 160, 3. Studenčnik (obe Ravne) 156 krogov.

Ivo Mlakar

ŠAH

Dve ekipe šahovskega kluba Fužinar sta se udeležili 32. mednarodnega šahovskega festivala v Pulji v času od 15. do 20.5. Poleg finalistov jugoslovanskega pokala v različnih kategorijah je na tem tekmovanju moči merilo tudi okrog 400 ekip z igralci različnih naslovov in kategorij, razvrščenih v 26 tekmovalnih skupin. Prva ekipa Fužinarja v postavi Ristič, Vrečič, Erjavc in Uršič je nastopila v 10. jakostni skupini in s 13,5 točke iz sedmih kol zasedla 10. mesto. Manj sreče je imela ekipa Fužinarja II, za katero so igrali Hrovatič, Rotovnik, Kašnik in Senica. V 13. jakostni skupini so s 5,5 točke zasedli 14. mesto. Obe ravenški moštvi sta se bolje odrezali na hitropoteznem turnirju. Fužinar I je v svoji skupini osvojil 3., Fužinar II pa 7. mesto.

Za vrsto članic Slovenj Gradca sta igrali tudi Ravenčanki Ivanka Čreslovnik in Vesna Založnik. Ženske so v I. tekmovalni skupini podelile 10.–12. mesto med 22 ekipami.

V nadaljevanju hitropoteznega prvenstva za pokal Fužinar '89 so bili doseženi naslednji izidzi:

SEDEMDESET LET PLANINSKEGA DRUŠTVA PREVALJE

Prevaljsko planinsko društvo si svoji nasledstvo leta 1919 v Pliberku ustanovljene podružnice Slovenskega planinskega društva za Mežiško dolino. Sedež te podružnice so namreč po plebiscitu premestili na Prevalje in to je bila osnova za pozneje ustanovljena samostojna planinska društva v vseh večjih krajih Mežiške doline.

To dejstvo so prevaljski planinci upoštevali ob letošnjem visokem jubileju – 70-letnici organizirane planinske dejavnosti v Mežiški dolini. Proslavo, ki so jo pripravili 18. junija na Uršlji gori, so namenili vsem planincem koroških planinskih društev in pevski zbor Vres, ki je nastopil v kulturnem sporedu, je res pel ljubiteljem narave in lepe pesmi iz vse Mežiške doline in še od drugod. Občinstvo je bilo hvaležno in številno, kljub temu, da je slabo vreme marsikoga odvrnilo od poti na Goro. Podobno, kulturno in pristrčno, je bilo tudi vzdušje v novem planinskem domu, polnem do zadnjega kotička. To potrjuje misel Stanka Lodranta, enega glavnih motorjev Planinskega društva Prevalje, da je namreč planinska dejavnost nadvse združljiva s kulturno.

BROŠURA ZA 70-LETNICO

Sedemdesetletnico društva pa so prevaljski planinci zaznamovali še drugače, na trajnejši način. Kakor ob petinšestdesetletnici so tudi letos izdali spominsko brošuro. Toda medtem ko so pred petimi leti pisali predvsem o gradnji doma in o lastnem društvu, so tokrat dali besedo vsem planinskim društvom, ki delujejo v okviru medobčinskega odbora koroških planinskih društev.

Stanko Lodrant, urednik knjižice, je na prvih straneh razložil svoj uredniški koncept in opisal dejavnost prevaljskega planinskega društva, ki deluje, kot pravi v naslovu – med rožami in trnjem, Ivanka Komprej poroča o akciji Sto žensk na Uršlji gori in o zdaj že tradicionalnih »Kul-

Na zadnjem aprilskem turnirju je med 15 igralci zmagal Ristič z 12 točkami pred Vrečičem 11, Rotovnikom 8,5, Uršičem 8 in Hrovatičem prav tako 8 točk.

8.5 je bil med 15 šahisti najboljši Planinšek z 11,5 točke. Z istim številom točk je bil 2. Vrečič, 3. mesto je pripadlo Rističu z 9,5 točke, na naslednji mesti pa sta se uvrstila Erjavc in Jevtič s 7,5 točke.

22.5. je bila udeležba nekoliko manjša. Od 12 igralcev je največ pokazal Ristič, s točko in pol zaostanka so se na naslednjih mestih zvrstili Senica, Uršič in Vrečič, 5. pa je bil Juričan.

Na 11. letošnjem hitropoteznem turnirju, 5.6., je v konkurenci 12 igralcev zmagal Juričan z 8 točkami pred Vrečičem 7,5, Uršičem 7, Rističem 6, Jožetom Kertom 6 itd.

MV

Franc Telcer v brošuri poroča o delu gorske reševalne službe, ki ima sedež na Prevaljah, Štefan Lednik podrobno popisuje dejavnost PD Mežica od začetka (leta 1926) do danes, Drago Škoflek je zbral podatke o PD Črna ob 40-letnici; jubilej praznujejo letos, čeprav je bilo leta 1949 ustanovljeno Planinsko društvo Žerjav. V Črno so ga preselili 1965. leta. V knjižici je predstavljen še Alpinistični odsek Črna (Igor Radovič), Franc Šisernik je napisal nekaj o ravenškem planinskem društvu, Jože Praper pa o vuzeškiškem.

V drugem delu je objavljen povzetek razprave Mirana Kodrina Alpinizem na Koroškem v letih 1937 do 1985, Ivanka Komprej pa v »družinskem planinskem dnevniku« razmišlja o vzponu na švicarski vrh Dufour v gorovju Monte Rosa.

Ker se slovenjgraško planinsko društvo ni predstavilo, je prav, da je na koncu knjižice objavljen prispevek avtorja s tega območja, čeprav avtor – Franjo Geč v sestavku O sevanju na Uršlji gori po nepotrebnem pritakuje še ljubljanski naziv za Goro – Plešivec.

Knjižica 70 let PD Prevalje je v sedanjih težkih časih, ko je koroška založniška dejavnost povsem opešala, vredna zapisa, pomembna pa je predvsem za koroško planinsko zgodovino. Čeprav je knjižica likovno dokaj skromno opremljena, v njej ni mogoče spregledati Lodrantovih skic, ki jo prijetno poživljajo. Žal pa se je vrnilo nekaj tiskarskih napak in slovničnih spodrsrljav, ki jih v tisku, ki ga hranimo, ne bi smelo biti.

Mojca Potočnik

Testiranje

Obrambni dan tokrat malo drugače

Obrambni dan mnogokrat kljub resni vsebini in predvsem namenu ne doseže zaželenega učinka, predvsem zaradi ležernosti in neresnosti mnogih, ki jemljejo tovrstne oblike izobraževanja le kot nujno zlo in jih tako tudi obravnavajo, ter se izognjejo udeležbi z opravičljivimi pa tudi neopravičljivimi izgovori.

Prav zato smo se v komiteju za SLO in DS v tozdu Stroji in deli letos odločili, da izpeljemo obrambni dan malce drugače kot v preteklih letih. Nova vsebina naj bi pritegnila več udeležencev kot normalno, želeli smo, da bi se nam pridružili še vsi ostali. Naša namera se sicer ni uresničila stoodstotno, a smo z uspehom vendarle nadvse zadovoljni, saj se je pokazalo, da smo na pravi poti. Sedaj tudi vemo, da je vsebina obrambnega dne za udeležence vendarle odločilnega pomena.

Letos smo v soboto, 3. junija, obiskali karavlo Sonjak na Holmcu. Graničarji so velikodušno sprejeli našo pobudo, da preživimo dopoldne z njimi. Obrambnega dne se je udeležilo nekaj čez sto deset delavcev tozda.

Urnik našega bivanja na karavli pa je bil naslednji:

Prvo uro, od devetih do desetih, smo poslušali predpisano temo z občinskega komiteja za SLO in DS o ravnanju z nevarnimi snovmi, ki nam jo je podal tov. Vučko.

Od desetih do enajstih smo bili v družbi naših gostiteljev graničarjev, ki so nam razkazali življenje na

karavli od tistega resnega, vsakodnevne, ko gre za varovanje naše državne meje, do tistega prostega, ko pa se nadvse resno in zavzeto ukvarjajo z urejanjem okolice karavle, imajo svoj mali sadovnjak, na vrtu jim raste zelenjava, prehrano pa si obogatijo z gojenjem prašičev... skratka, tudi svoj prosti čas znajo izrabiti nadvse koristno. Okolica karavle je urejena tako vzorno in lepo, da bi se iz tega lahko veliko naučili mnogi, ki se danes grede turizem, a pri tem pozabljajo na čistočo in urejenost okolja.

Po ogledu karavle in okolice so nam graničarji s svojim vodjem pokazali tudi opremo. Zanimivo je bilo prisluhniti tudi tej temi, saj tehnika na tem področju močno napreduje. Za marsikoga med nami pa je bilo zanimivo videti notranjost karavle, se z vojaki – graničarji pogovarjati, skratka ujeti utrip življenja na karavli.

Zatem smo se vsi sprostili ob kratki humoristični pripovedi našega Mitja Šipka, ki je rad prišel med nas ter nam – tako kot zna le on – povedal, kako si zamišlja malo gospodarstvo. Šipek je, tako kot že velikokrat, znal spregovoriti preprosto in učinkovito, ter smo njegovo pripoved vsi sprejeli z navdušenjem. Gotovo je to utrinek, ki se ga bomo s tega obrambnega dne najraje spominjali.

Po vseh teh resnih in manj resnih dejavnostih se nam je prilegel tudi srbski fiziol, ki so nam ga pripravili v našem tozdu Družbeni standard.

Ob steklenici piva je tudi pogovor stekel bolj sproščeno in celo vreme se je malce popravilo in nas počastilo z nekaj sončnimi žarki. Po kosilu smo ostali še dve uri v sproščnem ozračju med vojaki graničarji. Tisti, ki niso igrali odbojke, so streljali z zračno puško, odigrali partijo namiznega tenisa, šah ali pa se samo pogovarjali med seboj in z gostitelji.

Dež je pospešil našo vrnitev v vsakdanje življenje. Za nami je ostala karavla, novi prijatelji, nekaj lepih spominov in spoznanje, da je bil letošnji obrambni dan doživetje za vse udeležence. Ker pa je bilo tako in ker bodo naši spomini ostali živi, se ni bati, da bi tudi drugo leto na podobno izpeljanem obrambnem dnevu ne bilo dovolj udeležencev.

Za konec morebiti lepa misel iz nagovora predsednika našega komiteja Tomislava Tasiča, ki je rekel, da so vojaki graničarji kot dobri gospodarji, ki varujejo svoje posesti. Razlika med temi je le v tem, da graničarji za varovanje ne potrebujejo plotov in ograj, ampak varujejo svoje posestvo – našo domovino – s svojimi telesi. Torej enostavna formula za uspeh.

Koristno in zabavno ter sproščeno ne more pomeniti drugega kot uspešno, in to naj ne bi veljalo samo za tovrstne dejavnosti, ampak za dobršen del našega vsakdanjega življenja, tudi za delo in uspeh v naši delovni organizaciji.

Rudi Mlinar

ANICA ZDOVC

1945–1989

Nerazumljiva usoda, ki vodi naša življenja, je zastavila novo vprašanje – zakaj – tako smo se spraševali, ko smo pričeli z delom v novem tednu zadnjega pomladanskega meseca. Tiho so bile izrečene besede, da je umrla naša dobra tovarišica, sodelavka in nadvse ljubeča mati.

Rodila si se že v svobodni domovini pred 44 leti kot ena izmed štirihi otrok, kjer ti v delavski družini ni bilo postlano z rožicami. Že z 18 leti si se zaposlila v koroških fužinah kot kurirka, nato pa vsa delovna leta napredovala od fizičnega dela v čistilnici do lanserke, kjer si do svoje bolezni to delo vestno in uspešno opravljala.

V tem času si doživljala vzpone in padce našega kolektiva, toda tvoja zavest in opredelitev te je vedno gnala k uspešnejšemu delu in srečnejši bodočnosti.

Na obrambnem dnevu so delavci KSZ poslušali predavanje o zvezah

S 23 leti si se srečno poročila, ustvarila lasten dom in družino z dvema sinovoma ter jima poskušala nuditi več, kot si imela sama v svoji rani mladosti.

Tudi poleg dela v železarni in kot mati si posvečala še veliko časa družbenopolitičnemu delu, zlasti na sindikalnem področju, kjer te je delo izpopolnjevalo, ti pa si vnašala med kolektiv rast povojne izgradnje, delavsko samoupravljanje, ker si bila trdno prepričana, da je to edino pravilna pot k boljšemu življenju delovnega ljudstva. Posameznih del se nisi ustrašila, bila si vedno pripravljena ustvarjati čimveč za dobro našega kolektiva in celotne družbe.

Zahrbtno bolezen, ki te je odtrgala od našega dela, si prenašala molče in potrpežljivo, vendar z upanjem, da se boš še vedno zdrava in vesela vrnila na delo. Toda to se ni zgodilo. Ta bolezen je bila hujša od življenja, odtrgala te je od nas, tvojega moža in dveh sinov.

Sklonjenih glav stojimo pred tvojim preranim grobom, hvaležni za vse, kar si storila. Vsem žalujočim, posebno možu in sinovoma pa izrekamo iskreno sožalje.

Lahka naj ti bo zemlja pod Uršljo goro!

Sodelavci
Jeklolivarne

KADROVSKA GIBANJA

od 21. 5. do 20. 6. 1989

V juniju se je število zaposlenih zmanjšalo še za 54 delavcev, največ zaradi upokojitev in odhoda v JLA. Tako je sedaj v železarni zaposlenih 6757 delavcev, seveda pa je to število samo začasno, ker se bo še v tem mesecu nekaj delavcev vrnilo z odsluženja vojaškega roka, v juliju pa bomo za čas pripravništva zaposlili že prve absolvente, ki pravkar končujejo srednje usmerjeno izobraževanje.

Delovno razmerje so sklenili

JEKLARNA – Javornik Andrej, strugar – iz JLA.

JEKLOLIVARNA – Anželak Jože, livarski modelar, Vertačnik Rudolf, kalupar-livar, Ramšak Ludvik, žarilec, Krivec Bojan, mehanik obd. strojev, Weiss Miroslov, Potočnik Ivan, livarska modelarja – vsi iz JLA.

VALJARNA – Nikolič Nenad, žerjavovodja – iz tozda Jeklolivarna.

KOVAČNICA – Planinšec Matjaž, metalurški tehnik, Paradiž Zdravko, Prevorčič Karel, kovača, Klančnik Tone, NK delavec – iz JLA.

STROJI IN DELI – Adam Boris, mehanik obd. strojev, Gostenčnik Jože, voznik villičarja – iz JLA.

INDUSTRIJSKI NOŽI – Ošlovnik Štefan, frezalec – iz JLA.

VZMETARNA – Kotnik Mirko, NK delavec – iz JLA; Mori Darko, livar, Saiti Sabri, elektrovarilec – iz tozda Jeklolivarna.

ETS – Javernik Lovro, Boroja Darko, elektricarja – iz JLA; Terbošek Antonija, NK delavka – iz tozda Jeklolivarna.

SGV – Stojčič Milan, Tominc Ivan, mehanika obd. strojev – iz JLA.

TRO – Skutnik Robert, NK delavec, Švab Robert, rezkalec, Kordež Danilo, ravnalec – vsi iz JLA.

ARMATURE – Kraser Franc, obdelovalec kovin – iz JLA.

KOMERCIALA – Sagernik Igor, NK delavec – iz JLA.

KONTROLA KAKOVOSTI – Melanšek Gobjko, dipl. inž. strojništva – ponovna zaposlitev.

DRUŽBENI STANDARD – Dvornik Alojzija, NK delavka – iz tozda Jeklolivarna.

KSZ – Vidovič Štefan, talilec – iz tozda Jeklolivarna; Janežič Jasna, varnostni inženir – pripravnica iz šole.

MONTER – Vrhovnik Marjan, Smodiš Borut, pripravljalec materiala – iz JLA.

Delovno razmerje je prenehalo

JEKLARNA – Kremžar Dimitrij, Kolednik Milan, Močilnik Robert, Fajt Bojan, Srebre Srečko, pripravljalec za litje – vsi v JLA; Erjavec Štefan, pomočnik topilca, Kovačević Milenko, zidar livnih plošč – sporazumno.

JEKLOLIVARNA – Šardi Katari- na, brusilka, Šuler Jožef, vodja tehnologov, Šnajder Ivan, tehnolog – starostno upokojeni; Gostenčnik Anton, grobi čistilec jeklolitine, Kumer Kristijan, sklad. transportni delavec, Kraker Tit, čistilec garderob – invalidsko upokojeni; Buhvald Jožef, livni žerjavovodja, Čreslovnik Alojz, tehnolog, Meško Jožef, koordinator proizvodnje – dosežena pokojninska doba; Hirtl Dušan, Blatnik Borut, elektrovarilca, Štumpfl Robert, Marjankovič Rade, avtogena rezalca, Šumnik Igor, modelni mizar, Pli- mon Rafko, Kuhelnik Benedikt, pomočnika žarilca, Gnamuš Branko, Pesjak Miran, strojna oblikovalca – vsi v JLA; Šavc Irma, brusilka – sporazumno; Zdovec Anica, lanserka – umrla; Dvornik Alojzija, brusilka, Vidovič Štefan, talilec – v delovno skupnost KSZ; Nikolič Nenad, žerjavovodja – v tozd Valjarna; Mori Darko, livar, Saiti Sabri, elektrovarilec – oba v tozd Vzmetarna.

VALJARNA – Krajčič Martin, skladiščnik – dosežena pokojninska doba; Dren Julijana, evjentičarka – starostno upokojena; Štumpfl Janez, strugar, Leitgeb Niko, pomočnik žarilca, Golob Roman, brusilec – vsi v JLA.

KOVAČNICA – Potočnik Jože, voznik manipulatorja – v JLA; Strm- čnik Albin, adjuster – samovoljno.

JEKLOVLEK – Vučko Janko, obratni tehnik, Paradiž Vlado, ravna- lec – v JLA.

KALILNICA – Adam Robert, ka- lilec – v JLA.

STROJI IN DELI – Pepevnik Martin, strugar, Krištof Julijana, vz- drževalka – starostno upokojena; Drol Anton, pripravljalec materiala – v JLA; Haber Marta, frezalec – potek pripravništva.

INDUSTRIJSKI NOŽI – Uršnik Emilija, pomožna delavka – starost- no upokojena; Krajnc Marko, rezka- lec, Kotnik Marjan, vrtalec, Stermec Peter, žagar – v JLA.

PNEVMATIČNI STROJI – Erja- vec Bojan, vrtalec – v JLA.

VZMETARNA – Jež Jože, Kova- čič Željko, nalagalec nap. peči – v JLA; Mitrovič Dušan, nalagalec nap. peči – samovoljno.

ENERGIJA – Brankovič Avgusta, administratorka – invalidsko upo- kojena.

ETS – Kerbev Angela, čistilka – starostno upokojena; Hribernik Dušan, pomožni delavec – v JLA.

SGV – Kačič Tomaž, Ribič Da- nilo, rezkalca – v JLA; Laure Mitja, dipl. inž., glavni konstruktor – dana odpoved; Stogart Roman, ključav- ničar – sporazumno; Apšner Marko, ind. zidar – mirovanje pravic.

TRANSPORT – Ranc Boris, avto- mehanik – v JLA.

TRO – Kuhar Fanika, vrtalka, Senica Leopold, orodni ključavničar – invalidsko upokojena; Čas Jože, brusilec, Gorenšek Marko, orodjar – v JLA; Močnik Janez, oblikovalec kovin – potek pripravništva.

ARMATURE – Hartman Franc, vrtalec – invalidsko upokojen.

KOVINARSTVO – Robnik Dra- go, strugar – dana odpoved.

PII – Korošec Miroslov, inž. gradbene dejavnosti – dosežena po- kojninska doba.

RPT – Veber Štefan, analitik – starostno upokojen; Polanc Jožica, laborantka – dosežena pokojninska doba.

KOMERCIALA – Roter Zinka, referentka nabave – dosežena pokoj- ninska doba; Piko Mirko, skladišč- ni delavec – v JLA.

KONTROLA KAKOVOSTI – Kamnik Albin, kontrolor – invalid- sko upokojen; Čurluka Mirjana, čistilka – sporazumno.

DRUŽBENI STANDARD – Sor- šak Silva, čistilka – sporazumno.

RAČUNOVODSTVO – Repnik Franc, knjigovodja – umrl.

KSZ – Jurovič Stjepan, vratar – dosežena pokojninska doba.

MONTER – Repnik Zlatko, ses- tavljalec, Kaiser Simon, pripravljalec materiala – v JLA; Englert Vinko, pomožni delavec, Gabrovec Andrej, sestavljalec – mirovanje pravic; Ber- dnik Bojan, sestavljalec – sporazumno; Babošek Mira, dipl. ekonomist- ka – potek pripravništva.

Kadrovska služba

znancem, sosedom, delavcem ZD Ravne in Gorenje ter vsem, ki so ga pospremili na zadnji poti, za izraz sočutja in darovano cvetje.

Lepa hvala govorniku tov. Ivanu Globočniku in duhovniku Jarošu Kotniku za opravljeni obred. Poseb- na zahvala velja zdravniškemu oseb- ju ZD Ravne, Bolnici Slovenj Grad- ec, Topolšici in UKC Ljubljana, ki mu je lajšalo bolečine v času zdravljenja.

Zalujoča žena in otroci z druž- nami, brat Stanko in sestra Greta

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda Komerciala – posebno nabavni službi za izkazano pozornost in zelo lepo darilo.

Vsem pa še veliko uspehov pri na- daljnem delu.

Zinka Roter

Ob odhodu v pokoj se prisrčno zahvaljujem gasilcem Železarne Ra- vne kakor vsem, ki ste se udeležili skupne družabnosti, posebno tov. Rudiju Lesjaku za dobro razpolože- nje.

Zahvaljujem se za prejeto darilo, kakor tudi tov. Ivanu Zunko, pred- sedniku OBGZ Ravne za darilo. Vsem, ki še nadaljujete svoje delo, želim, da bi pri tem imeli uspe- hov, predvsem pa vsem koroškimi fužinarjem želim osebnih in delov- nih uspehov ter sreče in zdravja v družinah.

Viktor Levovnik

Sodelavkam in sodelavcem TRO ter OOS se ob odhodu v pokoj is- kreno zahvaljujemo za poslovilno darilo in izkazano pozornost.

Jožica Bricman, Angela Hip, Katarina Ladinec

Ob odhodu v pokoj iskrena hvala sodelavcem Valjarne za dragoceno darilo, lepe poslovilne besede in iz- ražene želje ter prijetne urice na pri- jateljskem srečanju.

Vsem želim še mnogo let zdravja, sreče, medsebojnega razumevanja in mnogo delovnih uspehov.

Julka Dren

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda Va- ljarna za prejeto darilo in sindikatu za priznanje zaslužni delavec.

Vsem želim zdravlja in uspešno de- lo v prihodnje.

Maks Poberžnik

Dragi sodelavci kovači! Želal bi izreči besedico, dve, da zahvalim se vam za vse, pozornost in želje, izražene vse, ki ob odhodu v pokoj so spremljale me. Želim vam veliko delovnih uspehov, veliko zdravja in vsega, naj tovarištvu vas spremlja vse, ki na delovnem mestu ostajate še.

Hvala vam za vaše želje, hvala za vaš trud, ostal bo lep spomin na vas, prijateljstva med nami ne bo iz- brisal in uničil čas.

Franc Oder, tozd Kovačnica

ZAHVALE

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

Franca Repnika

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem so- delavcem, sosedom, prijateljem in sodelavcem računovodstva za daro- vano cvetje, gmotno pomoč ter iz- rečeno sožalje. Hvala vsem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, ter vsem, ki so nama pomagali v teh težkih trenu- kih in z nama sočustvovali.

Lepo se zahvaljujemo gorskim re- ševalcem iz Črne in Prevalj za požr- tvovalno in humano pomoč, Gasils- kemu društvu Železarne Ravne za častno stražo ter spremstvo, godbi na pihala, pevcem, govornikoma ter g. župniku za opravljeni obred.

Žena Mojca in hčerka Andreja

Ob izgubi drage sestre in tete

Helene Spanžel

se iskreno zahvaljujemo medicins- kemu osebju bolnišnice Slovenj Gradec za lajšanje njene bolezn. Hvala prevajalskemu g. župniku za obred, Petru K. in Julijani K. pa za pomoč. Hvala tudi tov. Francu Po- riju za poslovilne besede in vsem darovalcem cvetja in prijateljem, znancem, ki ste jo pospremili na nje- ni zadnji poti.

Brata Franc in Karel Kogelnik ter sestra Berta Kolar z družinami

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in deda

Štefana Matvoza

se zahvaljujem vsem sorodnikom,

IMENA MESECEV

JULIJ

Ker so Rimljani začeli leto z marcem, se je julij prvotno imenoval peti mesec – quintilis. Ko je umrl **Julij Cezar**, sicer rojen v tem mesecu, so njemu na čast preimenovali quintilis v julij. 23. julija so imeli praznik neptunalia, ki so ga posvetili Neptunu, bogu morja, vode, potresov in konj. Njegova predhodna grška različica je bil Pozejdon, prvotno bog zoper sušo.

Slovenski imeni **srpan** in **žetnjak** se nanašata na žetev, drugi izrazi so še: **pšeničnik**, **senenec** in **ranoleten**. Svojo terminologijo so želeli vpeljati O. Gutsman – **sedemnik**, B. Potočnik – **srpnik** in V. Vodnik – **srpan**. Svetniških izpeljav za sedmi mesec je kar precej: **jakobov**, **jakovščak**, **šentjakovski mesec** in **šentjakobnik**.

Slovanski izpis nam pokaže, da Hrvati uporabljajo srpanj, Čehi červenec, Poljaki Lipiec in Nemci Heumond ter Sommermonat. Anglosaksonci imajo Heg-monat oziroma Hoy-monath (»semeni mesec«) in Maed – monat oziroma Mead-monath (»travniki mesec«).

V besednih zvezah nastopa kot sončni mesec.

V. Vodnik je o malem srpanu zapisal:

Lej, ktir so poleti
pred zarjo vstajali,
se bodo pozimi
za hajdo naspali.
O. Župančič pa:
A jutri gremo na goro,
naj se oči mi napijo
višin, daljin – da z bleskom tem
nasproti pojdem hudim dnevem.
Murnova ljubezenska pesem Srpan se glasi:
Že za gorami se svita,
in veje že jutranji hlad.

V meglo še dežela zavita,
in sanja še stari grad.
Na daljnem, zbledelem tam vzhodu
iz noči mladi dan krvavi,
po ranem, po vetrovnem svodu
oblaček vesel se podi.
Ah, kedaj šele, mila, iz pernic
izvabi te zlati dan
in tja mimo nun svetovernic,
kjer beli blešči samostan?
Kdaj v srcu mi šele zbudi se
tak dolgo že mrtva radost?
Kdaj mi sonce vzgori, razžari se
in ljubezen in up in mladost?

Miran Kodrin

»Tu na Fari imate pa kar 'zelhano' perilo.«

»Upam, da vam bo ostalo še kaj časa do dveh za tale dopis.«

PET MINUT ZA LEPOSLOVJE

Sinclair Lewis

ZGLEDNI LJUBIMEC

(Odlomek)

»Čujte, Ellery, dejal bi, da ste največji don Juan našega časa – to mislim samo v dobrem, veste – saj je velika umetnost pridobiti toliko lepih žena, da se zaljubijo vate – meni bi bilo kaj takega močno pogodu. Kakšna je ta skrivnost?«

Polaskan me je pogledal. »To ni tako težko, to je samo zvijača. Saj nisem ravno lep – ne posebno lep. Vam bom pa dal recept. Da se pri ženskah obneseš, jih moraš predvsem imeti rad – res se moraš z njimi družiti. Tega pa mnogi moški ne znajo – Američani vsaj ne. Umišljajo si, da imajo ženske radi, toda v resnici so rajši v moški družbi in igrajo golf ali poker.«

Drugo pravilo, da pridobiš žensko, je, da nisi nečakan. Po navadi rad moški brž opravi, povabi kak večer dekle na večerjo in v gledališ-

če in že misli, da se je vanj zatreskalo. Vzemi si dovolj časa, ne pozabi ji poslati cvetja, preseneti jo katerokoli uro po telefonu, vabi jo na čaj in ji pisari pisma!

Tretje pravilo je, da jih moraš prositi. Tega se večina moških boji. Prosi jih je treba. Kar neverjetno, koliko jih lahko osvojiš, če jih čisto preprosto prosiš.

In četrto pravilo je, da jih moraš voljno poslušati.

Zvečine hočejo moški vedno sami govoriti. Sijajno zabavajo deklet, ko ji pripovedujejo, kako so se izkopali iz revščine, in dekleta ne utegnejo niti črhnuti. In bolj ko je kakšna ženska elegantna in lepa in mikavna, tem rajši bi videla, da bi moški njo poslušal in pustil njo govoriti!«

Alexandre Dumas

VZTRAJNEŽ

(Odlomek)

Ko je neki plemič živel na deželi, ga je sodnik iz sosednjega mesteca tako nadlegoval, da je plemič ukazal slugi, da sodnika za nobeno ceno ne sme pustiti v hišo. Toda sodnik je spet prišel in služabnik ga je kljub prepovedi prijavil.

»Ali ti nisem dejal, da si kaj izmisli in ga spravi proč?«

»Ste,« je odvrnil služabnik, »ampak ne vem, kaj naj mu rečem.«

»Reci mu, da sem v postelji.«

Sluga odide in se spet vrne:

»Dejal je, da bo počakal, dokler ne vstanete.«

»Reci mu, da sem bolan.«

Sluga se vrne in reče:

»Gospod, rekel je, da vam bo priporočil dobro zdravilo.«

»Pa mu reci, da umiram.«

Sluga odide in se vrne:

»Gospod, zdaj pravi, da bi rad vzel od vas poslednje slovo.«

»Če je tako, pa mu reci, da sem umrl.«

Sluga spet odide in se vrne:

»Gospod, zdaj pravi, da bi vas rad poškopril z blagoslovljeno vodo.«

»Potem naj pač pride,« je vzdihnil plemič. »Nisem verjel, da bom naltel na človeka, ki je vztrajnejši od mene.«

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 7000 izvodov. Ureja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Šilvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Žerdoner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861-131 int. 6304 in 6753

Tisk: Grafika Prevalje

Glasiło je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.